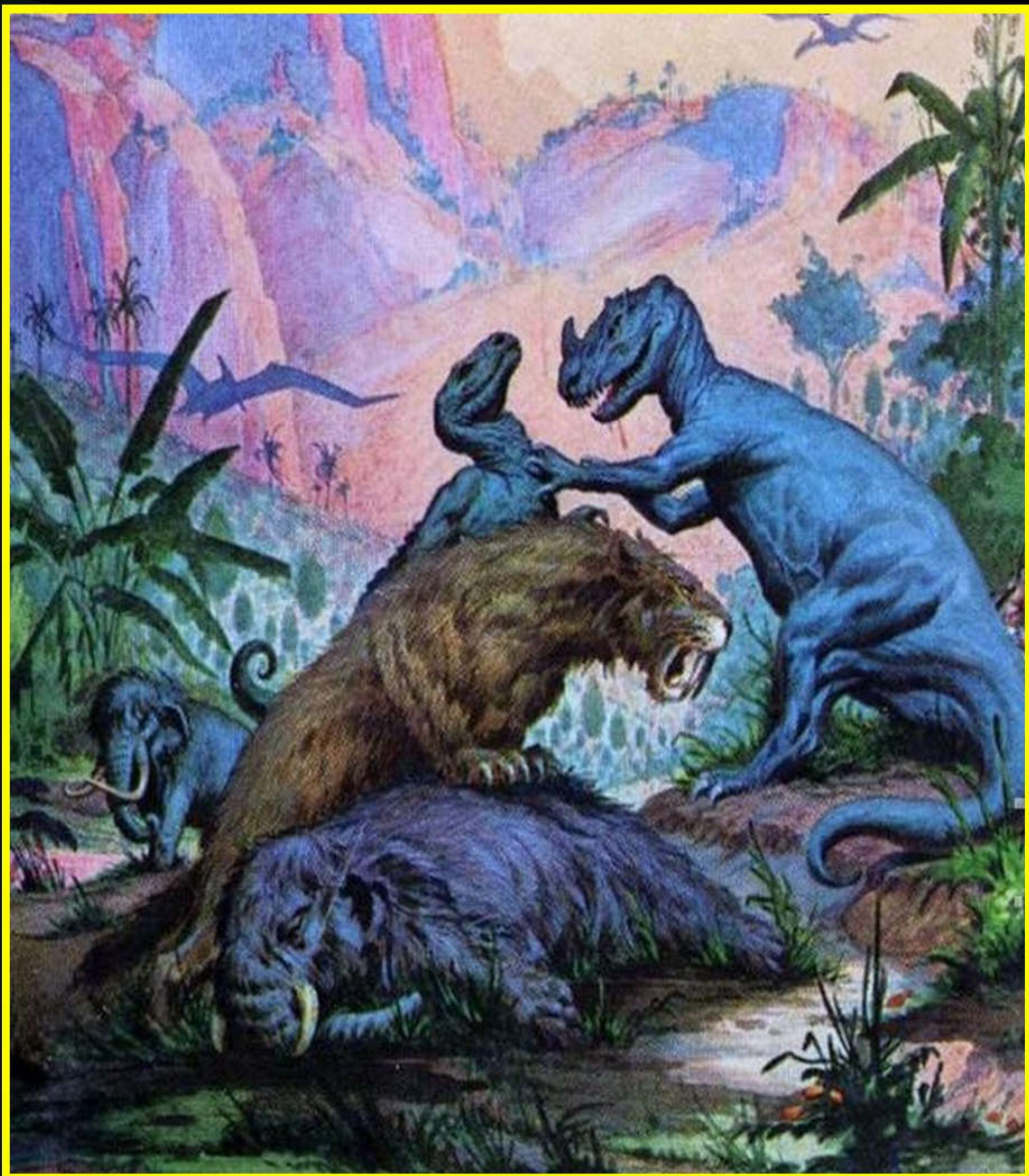

EDGAR RICE BURROUGHS

Tărâmul uitat de timp

Edgar Rice Burroughs

Tărâmul uitat de timp

Traducere de Petre Solomon

The Land that Time Forgot
Blue Book Magazine-1918

Ilustratia copertei:
Roy Krenkel Jr.

I

Trebuie să fi fost trecut de trei după-amiază – după-amiaza zilei de 3 iunie 1916. Ar putea să pară neverosimil că toate încercările prin care am trecut – întâmplările acelea stranii și înfricoșătoare, s-au petrecut într-un răstimp de numai trei luni. Am trăit mai degrabă un ciclu cosmic, ale cărui mutații și evoluții ar putea fi lucrurile pe care le-am văzut cu ochii mei în acest răstimp scurt – lucruri nemaivăzute de vreun alt muritor, imagini ale unei lumi trecute, ale unei lumi moarte, moarte de atâta vreme, încât nici măcar în cel mai de jos strat Cambrian¹ – n-a rămas vreo urmă a ei. Topindu-se în crusta interioară a pământului, a ieșit pentru totdeauna din câmpul vizual al omului, rămânând doar în colțul acela pierdut, către care m-a purtat soarta și unde mă așteaptă pieirea. Iată-mă aici, în locul acesta, unde mi-e dat să rămân în veci.

*

*   *

Citind până aici, curiozitatea mea, ațâțată de însăși găsirea manuscrisului, a ajuns aproape de punctul de fierbere. Venisem în Groenlanda ca să-mi petrec vara, urmând povața medicului meu și începusem să mă plictisesc de moarte, deoarece uitasem să-mi iau cu mine o cantitate îndestulătoare de cărți. Nefiind un pescar pasionat, interesul meu pentru acest sport se domoli curând; totuși, în lipsa altor distracții, îmi riscam acum viața într-o ambarcațiune cu totul nepotrivită, plutind în largul Capului Farewell, la extremitatea sudică a Groenlandei.

Groenlanda! Numele ei sună ironic, dacă-l luăm în sens literal, dar povestirea mea nu are nici o legătură cu

---

¹ Prima perioadă a erei paleozoice, denumită astfel după rocile și rămășițele descoperite în Wales - străvechea Cambrie romană.

Groenlanda și nu mă privește personal, așa că voi isprăvi repede și cu un subiect și cu celălalt.

Ambarcațiunea ajunsese în cele din urmă să acosteze, cu ajutorul unor băștinași vârați până la brâu în apă. Am fost dus pe uscat și, în vreme ce se pregătea cina, m-am plimbat pe țărmul presărat cu stânci sfărâmate. Fâșii de nisip mușcate de valuri erau încrustate în granitul sfărâmicios al stâncilor de la Capul Farewell, dacă nu cumva acestea erau făcute din vreo altă rocă; tocmai când pășeam pe una din aceste fâșii de nisip, pe urmele refluxului, am zărit obiectul cu pricina. Nici dacă aș fi dat peste un tigru bengalez, în râpa din spatele Băilor Bimini², n-aș fi fost mai surprins decât eram acum, la vederea acelui termos de un litru, ce se răsucea pe valurile de lângă Capul Farewell, de la extremitatea sudică a Groenlandei. L-am salvat, vârandu-mă până deasupra genunchilor în apă; după aceea, m-am așezat pe nisip, am deschis termosul și, scoțând din el manuscrisul bine împăturit, m-am apucat să-l citesc în lumina asfințitului zăbavnic.

Ați citit paragraful introductiv, iar dacă sunteți niște imbecili cu imaginație, cum sunt eu însumi, veți simți dorința să citiți și restul; de aceea, vi-l transcriu, fără a-l mai pune în ghilimele; peste câteva minute veți uita cu totul de persoana mea.

*

*   *

Locuiesc la Santa Monica. Sunt, mai bine zis eram, coasociat în firma tatălui meu. Suntem constructori de nave. În anii din urmă ne-am specializat în submarine, pe care le construim pentru Germania, Anglia, Franța și Statele Unite.

---

² Bimini - două insule din arhipelagul Bahama, de la sud de peninsula Florida.

Cunosc un submarin, așa cum o mamă își cunoaște pruncul și am și condus câteva în cursele lor de probă. Totuși, prin înclinațiile mele, mă simțeam atras mai degrabă către aviație. Mi-am luat diploma sub îndrumarea lui Curtiss³ și, după o lungă luptă cu taică-meu, am obținut permisiunea lui de a mă înrola în Escadrila Lafayette. Pentru început, am fost repartizat în serviciul american de ambulanță și m-am imbarcat spre Franța, când trei fluierături scurte mi-au schimbat, în tot atâtea secunde, întreaga viață.

Ședeam pe punte împreună cu unii dintre viitorii mei colegi în serviciul american de ambulanță, avându-l la picioare pe Nobbler, nobilul meu *fox-terrier* din Airedale, când prima fluierătură sparse liniștea ce domnea pe vas. Din clipa când intrasem în zona submarinelor, stătusem mereu cu ochii la pândă, așteptând să zărim vreun periscop și vaitându-ne, ca niște copii ce eram, că o soartă vitregă urma să ne ducă a doua zi în Franța, fără să ne fi îngăduit să zărim temutele nave-pirat. Eram tineri, doritori de senzații tari și Dumnezeu știe că ne era dat să le trăim în ziua aceea din plin; totuși, ele se dovediră a fi doar o distracție de bălci, în comparație cu întâmplările prin care aveam să trec după aceea.

Nu voi uita niciodată fețele livide ale pasagerilor, în clipa când se repeziră la centurile lor de siguranță – deși fără panică. Nobs se ridică, mârâind. Mă ridicai și eu; privind peste bord, am zărit, la o depărtare de nici două sute de iarzi, periscopul unui submarin, precum și dâra unei torpile care gonea spre vasul nostru. Ne aflam la bordul unei nave americane care, firește, nu era înarmată. Eram cu totul lipsiți de apărare și totuși împotriva noastră era lansată o torpilă, fără nici un avertisment.

---

³ Gleen H. Curtiss (1878-1930), inventator și aviator american.

Stăteam nemișcat, parcă ținut de o vrajă, urmărind dâra albă a torpilei; aceasta ne lovi vasul la tribord, aproape drept în mijloc. Vasul se zgudui, ca și cum marea de sub el ar fi fost răscolită de erupția unui vulcan. De pe puntea pe care am fost azvârliți, buimaci și plini de vântăi, am văzut ridicându-se deasupra vasului o coloană de apă, înaltă de sute de picioare, în care se zăreau cioburi de fier și de lemn și trupuri omenești sfărtecate.

Tăcerea ce se așternu după explozia torpilei fu aproape la fel de sinistră ca și bubuitura; ea ținu poate două secunde, fiind urmată de țipetele și gemetele răniților, de înjurăturile marinarilor și de comenzile aspre ale ofițerilor – niște oameni minunați, ca întregul echipaj de altfel. Niciodată nu fusesem mai mândru ca în clipa aceea de naționalitatea mea. În învălmășeala de după explozie, nici un ofițer și nici unul din membrii echipajului nu-și pierdură capul și nu se arătară înspăimântați sau cuprinși de panică.

În vreme ce încercam să lăsăm la apă bărcile, submarinul ieși la iveală, cu tunurile îndreptate asupra noastră. Ofițerul care-l comanda ne porunci să ne coborâm pavilionul, dar căpitanul nostru refuză. Vasul se canarisise rău la tribord, făcând ca bărcile de la babord să fie inutilizabile, iar jumătate din cele de la tribord fuseseră distruse de explozie. În timp ce pasagerii se îmbulzeau spre parapetul de la tribord, ca să se urce în puținele bărci rămase, submarinul începu să bombardeze vasul. Am văzut un obuz explodând într-un grup de femei și copii, apoi mi-am întors capul și mi-am acoperit fața cu palmele.

Când am privit din nou, jalea s-a adăugat groazei, căci mi-am dat seama că submarinul era un produs al propriului nostru șantier naval. Îl cunoșteam bine, până la ultimul nit, fiindcă îi supravegheasem construcția. Șezusem chiar în turnul lui de control și condusesem eforturile mateloților care asudau dedesubt, când prova submarinului despica pentru prima oară apele însozite ale Pacificului; iar acum, această operă a minții și a mâinilor mele devenise un nou Frankenstein, care-mi voia moartea.

Pe punte explodă un al doilea obuz. Una din bărcile de salvare, supraaglomerată, se aplecă din greu într-un unghi periculos. O schijă îi sfărâmă palancul de la prova și, în clipa aceea, bărbații, femeile și copiii din barcă fură azvârliți în mare, în timp ce barca, atârnată într-o singură greu, la pupa, se balansă o clipă, apoi se prăbuși, cu zgomot, în mijlocul naufragiaților care se zbuciumau și zbierau.

Am văzut apoi o mulțime de oameni repezindu-se spre parapet și sărind în mare. Puntea se aplecase într-un unghi imposibil. Nobs se propti bine pe toate etichetele lui, ca să nu alunece în vreo gaură de drenaj și se uită în ochii mei,

scâncind parcă întrebător. M-am aplecat și l-am mângâiat pe creștet.

— Hai, băiete! i-am strigat și, alergând spre parapet, m-am aruncat cu capul în jos în apă. Când am ieșit la suprafață, primul lucru pe care l-am văzut a fost Nobs; înota înnebunit, la vreo câțiva iarzi de mine. Zărindu-mă, urechile i se lipiră de cap, iar buzele i se desfăcură într-un soi de zâmbet.

Submarinul se retrăgea acum spre nord, bombardând însă mereu bărcile deschise – erau trei bărci, încărcate, toate, până la copastie, cu naufragiați. Din fericire, bărcile erau prea mici ca să ofere o țintă precisă; împrejurarea aceasta, laolaltă cu faptul că nemții nu erau niște țintași prea buni, îi salvă pe supraviețuitori; peste câteva minute un fuior de fum apăru la orizont, spre răsărit, iar submarinul se făcu nevăzut.

Între timp, bărcile de salvare se depărtaseră de locul primejdios unde se scufunda transatlanticul și acum, deși strigam din răputeri către ei, oamenii fie că nu-mi auzeau apelurile, fie că nu îndrăzneau să se întoarcă pentru a mă salva. Nobs și cu mine ne aflam destul de departe de vas, în clipa când acesta se răsturnă și se duse la fund pentru totdeauna. Vârtejul nu făcu decât să ne tragă cu vreo câțiva iarzi înapoi, fără să ne bage la fund. M-am uitat repede în jur, căutând ceva de care să mă agăț. Ochii mi-erau ațintiți spre punctul unde dispăruse vasul, când, deodată, din adâncurile oceanului se auzi ecoul înăbușit al unei explozii și, aproape simultan, un gheizer de apă țâșni la o mare înălțime deasupra mării, un gheizer în care se zbuciumau bărci sfărâmate, trupuri omenești, aburi, cărbuni, ulei și rămășițele punții vasului nostru – o coloană lichidă, menită să slujească, o clipă, drept monument funerar încă unei nave îngropate în cel mai mare cimitir oceanic.

Când apele răscolite se mai potoliră, încetând să mai scuipe sfărâmaturile epavei, m-am încumetat să înot înapoi în căutarea vreunui obiect îndeajuns de solid ca să suporte greutatea mea și a câinelui. Intrasem chiar în zona dezastrului, când, la nici șase iarzi în fața mea, am zărit prova unei bărci țâșnind din ocean, pentru a cădea numaidecât după aceea, cu un plescăit grozav. Pe semne că se scufundase o dată cu vasul, de care era legată cu o singură parâmbă, ca un prunc de cordonul ombilical, iar acea parâmbă cedase în cele din urmă enormei presiuni la care era supusă. Nu-mi pot explica altfel faptul că barca a țâșnit atât de sus deasupra apei – o împrejurare fericită, căreia îi datorez desigur rămânerea în viață, atât a mea, cât și a unei ființe mult mai dragi. Spun că a fost o împrejurare fericită, în ciuda faptului că acum ne așteaptă o soartă mult mai îngrozitoare decât aceea de care am scăpat atunci; a fost fericită, pentru că grație ei am întâlnit-o pe fata, pe care altminteri n-aș fi cunoscut-o niciodată; am întâlnit-o și m-am îndrăgostit de ea. Am avut parte măcar de această mare fericire în viață; iar grozăviile din ținutul Caspak nu-mi pot anula experiența pe care mi-a fost dat s-o trăiesc.

De aceea, mulțumesc pentru a mia oară ciudatei soarte ce mi-a trimis în cale acea barcă de salvare, azvârlită din hăul verde către care fusese târâtă – azvârlită atât de sus, încât putu să se golească de apă înainte de a cădea, nevătămată, pe fața mării.

Nu mi-a trebuit mult ca să mă târăsc în barcă, peste copastie și să-l trag și pe Nobs după mine; m-am uitat apoi de jur împrejur, la priveliștea lugubră, rămasă după dezastru. Marea era presărată cu epave, printre care pluteau siluetele jalnice ale unor femei și copii, ținute la suprafață de centurile lor de salvare, altminteri inutile. Unele din aceste siluete erau ciopârțite; altele se rostogoleau încet pe valuri,

cu fețele liniștite și grave; altele, în sfârșit, purtau pe față o expresie groaznică, de agonie și spaimă. Lângă bordul bărcii mele plutea o fată. Fața ei – ținută de centura de salvare deasupra apei – era încadrată de niște șuvițe de păr negru fremătătoare. Era nespus de frumoasă. În viața mea nu mai văzusem asemenea trăsături desăvârșite, o față atât de dumnezeiască, deși în același timp intens omenească. Era o față plină de caracter, de forță și de feminitate – fața unei ființe menite să iubească și să fie iubită. Obrajii îi erau împurpurați, de culoarea vieții și a sănătății și totuși zăcea acolo, la pieptul mării, moartă! Privind acea făptură luminoasă, am simțit că mi se pune un nod în gât și am jurat să mă răzbun pe ucigașii ei.

M-am uitat apoi din nou la fața aceea de pe apă, iar ceea ce am văzut, aproape că m-a făcut să cad peste bord: ochii moartei se deschiseseră, buzele i se desfăcuseră, iar o mână se întindea spre mine într-un apel mut. Așadar, trăia! Nu murise! M-am aplecat peste copastie și am tras-o repede pe fată în adăpostul relativ sigur pe care mi-l hărăzise Dumnezeu. I-am scos centura de salvare și i-am pus-o la cap împreună cu propria-mi haină, în chip de pernă. I-am frecat mâinile, brațele și picioarele, vreme de o oră, până când truda mi-a fost răsplătită printr-un suspin adânc și printr-o privire a ochilor aceia mari care, deschizându-se, se uitară într-ai mei. Atunci, m-am cam fâstăcit. N-am fost niciodată un răsfățat al femeilor; la Leland-Stanford eram de râsul întregii clase din pricina tâmpeniei deznădăjduite pe care-o manifestam în prezența unei fete drăguțe; în schimb, eram iubit de băieți. Tocmai îi frecam una dintre mâini, când fata deschise ochii; i-am slobozit mâna, de parcă ar fi fost un fier înroșit. Ochii aceia mă măsurară încet din cap până-n picioare, apoi începură să se rotească în jurul orizontului, marcat de copastiile bărcilor de salvare ce se ridicau și coborau mereu. După aceea se uitară la Nobs, cu o expresie

mai blândă și se întoarseră la mine cu o privire întrebătoare.

— E-eu, e-eu, începui eu să bâigui, depărtându-mă și împiedicându-mă de un crivac.

Fantoma zâmbi vag.

— Da, da, domnule, îmi spuse ea cu un glas stins și din nou buzele i se lăsară, iar genele-i lungi îi biciuiră parcă pielea netedă a feței.

— Sper că vă simțiți mai bine, izbutii eu să îngăim în cele din urmă.

— Știi că eram trează de mult? îmi răspunse ea după o clipă de tăcere. N-aveam însă curajul să deschid ochii. Credeam că sunt moartă și-mi era teamă că, dacă m-aș uita în jur, n-aș vedea altceva decât întuneric și iar întuneric. Mi-e frică de moarte! Spune-mi ce s-a întâmplat după scufundarea vasului. Țin minte tot ce s-a întâmplat înainte de asta – o, ce bine-ar fi să pot uita! Adăugă ea cu un suspin. Bestiile! Când mă gândesc că trebuia să mă mărit cu unul dintre ei – cu un locotenent din marina germană!

Peste câteva clipe, fata continuă, ca și cum nici n-ar fi încetat să vorbească:

— Mă scufundam din ce în ce mai adânc, mi se părea că n-o să se mai sfârșească niciodată. Dar n-am simțit nimic neplăcut, până-n clipa când am început, brusc, să mă înalț cu o repeziciune crescândă; atunci, am simțit că-mi plesnesc plămânii și cred că mi-am pierdut cunoștința, fiindcă nu-mi mai amintesc de nimic, până-n clipa când am deschis ochii, auzind un torent de invective la adresa nemților și a Germaniei. Spune-mi, te rog, ce s-a întâmplat după scufundarea vasului?

I-am povestit, cât am putut mai bine, tot ceea ce văzusem – bombardarea de către submarin a bărcilor deschise și toate celelalte scene la care asistasem. Fata socotea că numai printr-un miracol izbutisem să ne salvăm astfel, iar eu aveam pe buze o frază frumoasă, dar n-aveam curajul s-o rostesc. Nobs venise între timp lângă fată și-și vârâse nasul în poala ei; fata îi mângâie fața slută, apoi se aplecă și-și lipi obrazul de fruntea lui. L-am admirat întotdeauna pe Nobs, dar pentru prima oară mi se întâmpla să mă gândesc că aș dori să fiu în locul lui. Mă întrebam cum o să reacționeze, fiindcă era la fel de stângaci cu fetele ca și mine. El, însă, părea să se simtă la largul lui ca peștele în apă: bătrânul crai închisese ochii de plăcere, făcând una din mutrele alea care spun parcă „zahărul nu-mi place”, în vreme ce înghițea la zahăr cu nemiluita și tot mai cerea. Mă făcea gelos, nu alta!

— Am impresia că vă plac câinii, spusei.

— Îmi place câinele ăsta, răspunse fata.

Nu știu dacă răspunsul ei mă privea personal, dar eu așa l-am luat și m-am simțit strașnic.

Lunecând astfel pe întinderea nemărginită și pustie, nu-i de mirare că ne-am împrietenit repede. Ne uitam mereu în zare, doar-doar vom zări vreun fum și făceam presupuneri în legătură cu șansele noastre de a fi salvați; dar se lăsă noaptea și o beznă neagră ne învălui, fără ca noi să fi întrezărit măcar vreun punct pe apă.

Ne era sete, foame, frig și ne simțeam ca vai de noi. Hainele nu ni se uscaseră de tot, iar eu știam că o noapte friguroasă pe mare, într-o ambarcațiune deschisă, fără haine uscate și fără hrană, o poate expune pe fată la un pericol grav. Izbutisem să scot apa din barcă, cu mâinile făcute căuș, iar la urmă ștersesem scândurile cu batista – o treabă

nu numai înceată, dar și una care-ți frânge spinarea. Îi pregătisem în felul ăsta fetei un loc relativ uscat în fundul bărcii, unde să se poată întinde, la adăpost de vântul rece al nopții; iar când fata se culcă în cele din urmă acolo, frântă de oboseală și vlăguită, mi-am aruncat haina udă peste ea, ca să-i fie și mai cald. Dar degeaba: în lumina lunii, care-i scotea în relief liniile grațioase ale trupului zvelt și tânăr, am văzut-o cum tremură.

— N-aș putea oare să fac ceva pentru dumneata? o întrebai. Nu se poate să stai așa toată noaptea înghețată cum ești. N-ai vreo idee?

— Trebuie să răbdăm, cu rânjetul pe buze, îmi răspunse ea, scuturând din cap.

Nobbler se așeză lângă mine, pe un crivac, rezemându-și spatele de piciorul meu; stăteam și mă uitam tăcut și deznădăjduit la fată, îngrozit de gândul că ar putea să moară până dimineață, căci frigul și șocul suferit erau de ajuns pentru a răpune o femeie. Privind ființa asta gingașă și neajutorată, am simțit cum încet, încet se înfiripă în mine un sentiment nou, pe care nu-l mai încercasem niciodată până atunci și care n-avea să mă mai părăsească. Doream din suflet să găsesc vreun mijloc de a-i ține cald sângele în vine. Mi-era și mie frig, deși nu mi-am dat seama de asta până-n clipa când Nobbler s-a depărtat de mine, făcându-mă să-mi simt înghețat piciorul de care se rezemase; abia atunci mi-am dat seama că piciorul fusese cald până atunci. Am avut brusc revelația unui mijloc sigur de încălzire a fetei, ca și cum în capul meu s-ar fi făcut deodată lumină. Am îngenuncheat numaidecât în fața ei, pentru a-mi pune planul în aplicare, dar m-am simțit stingherit la culme. O să-mi dea oare voie s-o fac – admitând că aș avea curajul să-i propun așa ceva? Am văzut apoi cum trupul îi tremură violent, ca și cum mușchii i-ar fi reacționat la temperatura din ce în ce mai

joasă și atunci, lepădându-mi sfiala. M-am așezat lângă ea și am luat-o în brațe, strângând-o puternic.

Fata se trase brusc într-o parte, scoțând un mic țipăt de spaimă și încercă să mă împingă mai încolo.

— Iartă-mă, izbutii eu să îngăim. Nu există altă cale – o să mori de frig dacă nu te încălzești puțin, iar eu și cu Nobs suntem singurii care te putem încălzi.

Și spunând acestea, am strâns-o în brațe, poruncindu-i și lui Nobs să se așeze la spatele ei. Fata nu se mai împotrivi când află de intențiile mele, dar căscă de două-trei ori, apoi începu să plângă încetișor și, îngropându-și fața în adâncitura brațului meu, adormi.

II

Către dimineață am ațipit, cred și eu, deși aveam senzația că sunt treaz de nu știu câte zile, nu ore. Când am deschis în sfârșit ochii, era lumină, iar părul fetei se revărsa peste fața mea; auzindu-i respirația, i-am mulțumit lui Dumnezeu. Peste noapte, fata se întorsese cu fața spre mine, așa încât, deschizând ochii, am văzut-o la un deget de a mea; buzele mele aproape că le atingeau pe ale ei.

Nobs fu cel care o trezi până la urmă; sculându-se, câinele se întinse, se învârti de câteva ori, apoi se așeză la loc, iar fata deschise ochii și privi într-ai mei. La început, făcu niște ochi mari, apoi păru să-și aducă încet aminte și surâse.

— Ai fost foarte drăguț cu mine, îmi spuse, când o ajutai să se ridice (deși, la drept vorbind, eu aș fi avut nevoie de sprijin mai mult decât ea, căci simțeam că-mi paralizase aproape toată partea stângă). Ai fost foarte drăguț cu mine.

N-avea să mai pomenească nimic despre asta, dar știu că mi-era recunoscătoare și că numai pudoarea o împiedica să pomenească de o situație penibilă, ca să nu spun mai mult. Penibilă, deși inevitabilă.

Curând după ce s-a luminat de ziuă, am zărit un fum care părea că se îndrepta spre noi, iar peste câțva timp am deslușit silueta turtită a unui remorcher englez – unul din acei neînfricați exponenți ai dominației engleze pe mările lumii; remorcherele astea duc vasele în porturile din Franța și Anglia. M-am suit pe o banchetă și am început să-mi flutur deasupra capului haina udă. Cocoțat pe o altă banchetă, Nobs lătra de zor. Fata ședea la picioarele mele și privea cu ochii încordați spre puntea vasului care se apropia.

— Ne-au văzut, îmi spuse ea în cele din urmă. Uite că cineva răspunde la semnalul duminical.

Avea dreptate. Am simțit că mi se pune un nod în gât – mai degrabă de grija ei, decât de grija mea. Îmi dădeam seama că fata era salvată la timp și că n-ar fi putut să supraviețuiască unei alte nopți petrecute pe Canal – n-ar fi apucat să vadă lumina unei noi zile.

Remorcherul veni lângă noi și un om de pe punte ne azvârli o pară. Mâini binevoitoare ne traseră pe punte, iar Nobs sări singur, cu sprinteneală. Oamenii aceia aspri îi arătară fetei o blândețe maternă. După ce ne puseră tot felul de întrebări și mie și ei, o duseră pe fată în cabina căpitanului, iar pe mine în sala mașinilor. Îi spusese fetei să-și scoată straietele ude și să le lase la ușa cabinei, ca să se usuce, apoi să se vâre în culcușul căpitanului și să se încălzească. Mie, însă, nu trebuia să-mi spună ce să fac: în clipa când m-am pomenit în sala încălzită a mașinilor, mi-am atârnat hainele acolo unde se puteau usca cel mai repede, iar eu însumi am început să absorb, prin toți porii, căldura binefăcătoare a acelei încăperi închise. Oamenii ne aduseră supă și cafea fierbinte, apoi cei care nu erau de cart se așezară în jurul meu și mă ajutară să-l trimit la naiba pe Kaiser și pe toți ai săi.

De îndată ce hainele ni se uscară, oamenii ne sfătuiră să le îmbrăcăm, întrucât în zona aceea șansele de a întâlni inamicul erau foarte mari, după cum eu însumi îmi dădeam bine seama. Datorită căldurii și sentimentului că fata era la adăpost, precum și convingerii mele că prin mâncare și odihnă urmările încercărilor grele prin care trecuse în ultimul timp se vor șterge grabnic, mă simțeam mai mulțumit decât fusesem din clipa când cele trei fluierături îmi spulberaseră universul pașnic în care trăisem până atunci.

Dar în apele Canalului pacea fusese un lucru trecător începând din august 1914. Așa se dovedi a fi și în dimineața aceea, căci abia pusesem pe mine hainele uscate și le dusesem pe cele ale fetei în cabina căpitanului, când în sala mașinilor răsună ordinul de a spori viteza la maximum, iar peste o clipă auzii bubuitul surd al unui tun. M-am suit numaidecât pe punte, de unde am putut vedea un submarin inamic, cam la vreo două sute de iarzi depărtare de remorcherul nostru. Submarinul ne semnalizase să oprim, dar cum căpitanul nostru nesocotise acest ordin, submarinul își îndreptase tunul asupra noastră; cel de-al doilea obuz atinse razant cabina, avertizându-l pe vajnicul căpitan că e momentul să se supună. Acesta transmise în sala mașinilor un nou ordin, drept care remorcherul își încetini viteza. Submarinul încetă să mai tragă și-i porunci căpitanului nostru să-și apropie remorcherul. Cum acesta lunecase ceva mai încolo de submarin, am fost nevoiți să facem un arc de cerc, pentru a veni lângă bordul vasului inamic. În vreme ce stăteam și priveam manevra, întrebându-mă ce o să se întâmple cu noi, am simțit că-mi atinge cineva cotul; când m-am întors, am văzut că fata stătea lângă mine.

— Par hotărâți să ne distrugă, îmi spuse ea, privindu-mă în ochi cu o expresie îndurerată. Am impresia că-i același vas care ne-a scufundat ieri.

— Așa e, îi răspunsei. Îl cunosc bine. Am contribuit la proiectarea submarinului și l-am scos în prima lui cursă.

Fata se trase înapoi cu o exclamație de uimire și dezamăgire:

— Te credeam american, nu-mi închipuiam că ești un... un...

— Păi, nici nu sunt, îi tăiai eu vorba. Americanii au

construit timp de mulți ani submarine pentru toate națiile. Aș fi preferat totuși ca eu și tatăl meu să fi dat faliment, înainte de a da naștere acestui „Frankenstein”.

Acum ne apropiam de submarin cu viteza redusă la jumătate și puteam distinge trăsăturile celor de pe puntea lui. Un marinar veni lângă mine și-mi strecură în mână un obiect rece și aspru. N-a fost nevoie să-l privesc ca să știu că era un pistol greu.

— Luați-l și folosiți-l, îmi spuse omul.

Prova noastră era acum îndreptată spre submarin; deodată am auzit ordinul căpitanului de a porni cu toată viteza înainte și mi-am dat seama că viteazul comandant englez avea de gând să-și îndrepte nava spre submarin și să-i izbească din plin coca de cinci sute de tone, înfruntându-i tunurile. Cu greu m-am putut stăpâni să nu scot un chiot de bucurie. La început, nemții nu părură să-i înțeleagă intenția. Își închipuiau desigur că asistă la o manevră stângace și strigau către remorcher, avertizându-l să-și micșoreze viteza și să țină bine cârma în vânt.

Ne aflam la vreo cincizeci de picioare în fața submarinului, când nemții își dădură seama de caracterul amenințător al manevrei. Tunarii lor, deși luați pe nepregătite, se repeziră la baterie și sloboziră o ghiulea inutilă deasupra capetelor noastre. Nobs începu să sară și să latre cu furie.

— Să-i atingem! ordonă căpitanul remorcherului și în aceeași clipă revolverele și puștile noastre deschiseră focul asupra punții submarinului.

Doi dintre tunari se prăbușiră; ceilalți îndreptară tunul asupra liniei de plutire a remorcherului ce se apropia. Nemții rămași în picioare răspunseră la focul gloanțelor noastre,

încercând să-l atingă pe omul de la cârma remorcherului.

Am împins-o grabnic pe fată pe scara ce cobora spre sala mașinilor, apoi am tras cu pistolul într-un neamț. Ceea ce s-a petrecut în următoarele clipe s-a petrecut atât de fulgerător, încât detaliile mi s-au cam încețoșat în memorie. L-am văzut pe timonier prăbușindu-se peste cârmă, care se învârtea de zor, încât remorcherul se abătu repede din drumul lui; țin minte că mi-am dat seama de zădărnicia tuturor eforturilor noastre când am văzut că, dintre toți oamenii de pe bord, soarta îl alesese tocmai pe acesta ca victimă a gloanțelor inamice. L-am văzut pe oamenii din echipajul împuținat al bateriei de pe submarin trăgând și am simțit zguduitura, apoi am auzit bubuitul obuzului care exploda la prova navei noastre.

Am văzut și am observat toate aceste lucruri chiar în timp ce săream în timonerie, unde, apucând cârma, m-am suit pe cadavrul timonierului. Opintindu-mă din răspuțeri, am îndreptat cârma spre tribord; era însă prea târziu ca să mai pun în aplicare planul căpitanului nostru. Am izbutit doar să trag vasul în lungul submarinului. Am auzit atunci pe cineva răcnind un ordin în sala mașinilor; vasul s-a cutremurat sub șocul brusc al mașinilor frânate, iar viteza noastră s-a micșorat de îndată. Abia atunci mi-am dat seama ce pusese la cale nebunul de căpitan după eșecul planului său inițial.

După ce-și răcni ordinul, el sări pe puntea submarinului, iar vitejii săi marinari îl urmară. Ieșind din timonerie, am fugit după ei, ca să nu rămân mai prejos când va fi să-i înfruntăm pe nemți. De pe scara sălii mașinilor ieșiră mecanicul-șef și fochiștii, așa că ne repezirăm cu toții după echipaj, în lupta corp la corp care începuse să acopere cu sânge roșu puntea lunecoasă. Alături de mine alerga Nobs, care amuțise și părea îngrozit. Nemții ieșeau prin bocaport pentru a lua parte la bătălia de pe punte. La început

pistoalele răsunară printre înjurăturile oamenilor și ordinele comandantului și loțiitorului său; deodată, ne-am dat seama că eram prea amestecați cu nemții ca să putem trage fără risc în ei, așa că lupta a devenit o luptă corp la corp pentru cucerirea punții.

Singurul țel urmărit de fiecare dintre noi era să azvârle în mare câte un neamț. Nu voi uita niciodată expresia hidoasă zugrăvită pe fața uriașului prusac pe care întâmplarea mi-l scosese în cale. Cu capul plecat, se repezise la mine, mugind ca un taur. Ferindu-mă repede în lături și chircindu-mă sub brațele lui întinse, m-am eschivat; iar în clipa când s-a întors din nou spre mine, i-am tras o lovitură în bărbie, care l-a trimis de-a berbeleacul spre marginea punții. L-am văzut încercând din rășputeri să-și recapete echilibrul; l-am văzut clătinându-se ca un bețiv pe marginea prăpastiei, apoi căzând în mare, cu un țipăt strident. În aceeași clipă, o pereche de brațe uriașe mă apucară pe la spate și mă luară pe sus. Oricât m-am zbătut și m-am zbuciumat, n-am fost în stare nici să mă întorc cu fața spre dușmanul meu, nici să mă eliberez din strânsoarea lui cumplită. Mă împingea fără încetare spre marginea punții și spre moarte. Nu-i stătea nimeni împotrivă, deoarece tovarășii mei erau, fiecare, ocupați cu câte unul până la trei nemți deodată. O clipă m-am temut pentru viața mea, dar în clipa următoare am văzut ceva ce m-a făcut să mă tem și mai mult pentru viața altuia.

Neamțul meu se târa spre bordul submarinului, lângă care continua să plutească remorcherul. Gândul că voi fi măcinat între cele două nave îmi ieși din cap când o văzui pe fată stând singură pe puntea remorcherului, înălțat cu pupa în văzduh și cu prova gata-gata să se scufunde pentru vecie în mare; îmi dădeam seama că moartea e cât pe aci s-o înhațe pe fata aceea, pe care acum știam că o iubesc.

Deodată am auzit înapoia mea un răcnet furios, amestecat

cu strigătul de durere și de mânie al uriașului care mă purta în brațe. În aceeași clipă acesta s-a rostogolit de-a-ndoaselea spre punte și, ca să se salveze și-a întins brațele în aer, slobozindu-mă astfel. M-am prăbușit peste el, dar m-am ridicat numaidecât. Și atunci, i-am aruncat o privire: nu avea să mă mai amenințe niciodată, nici pe mine nici pe altcineva, căci fălcile enorme ale lui Nobs se închiseseră peste beregata lui. M-am repezit atunci spre marginea punții, cât mai aproape de fata de pe remorcherul care se scufunda.

— Sări! i-am strigat. Sări!

Și am întins brațele spre ea.

Fata sări numaidecât peste parapetul remorcherului, pe puntea înclinată și lunecoasă a submarinului, ca și cum s-ar fi arătat pe deplin increzătoare în capacitatea mea de a o salva. Mi-am întins cât am putut brațele ca să-i apuc mâna. În aceeași clipă remorcherul își îndreptă pupa spre cer și dispăru în adâncuri. Mâna mea nimeri cu o fracțiune de centimetru alături de mâna fetei, iar aceasta căzu în apă; dar abia atinsese fața apei, că m-am și aruncat după ea.

Remorcherul care se scufunda ne târî pe amândoi, căci în clipa când căzusem în apă o apucasem de mână, iar afară am ieșit tot împreună – la vreo câțiva iarzi de submarin. Primul sunet pe care l-am auzit a fost lătratul furios al lui Nobs; îmi constatase lipsa și mă căuta. O singură privire spre puntea vasului fu de ajuns ca să mă încredințez că bătălia se terminase și că noi o câștigasem, căci i-am văzut pe ai noștri – câți mai rămăseseră în viață – ținându-i la respect cu pistolul pe vreo câțiva nemți; ceilalți membri ai echipajului ieșiră din interiorul vasului, rând pe rând și se înșirară pe punte, lângă ceilalți prizonieri.

Pe când înotam spre submarin împreună cu fata,

lătraturile neconținute ale câinelui atrăseseră atenția unora dintre marinarii remorcherului, astfel încât am fost ajutați să ne urcăm la bord. Am întrebat-o pe fată dacă suferise vreo vătămare, dar ea m-a încredințat că această nouă baie în mare nu-i făcuse mai mult rău decât prima și nu părea să fi suferit de pe urma șocului. Aveam să descopăr curând că făptura asta firavă și gingașă e înzestrată cu inima curajoasă a unui războinic.

Revenind printre ai noștri, l-am văzut pe secundul remorcherului făcând numărătoarea supraviețuitorilor. Rămăseseră în viață zece dintre noi, afară de fată. Bravul nostru căpitan lipsea la apel, împreună cu alți opt oameni. Fuseserăm nouăsprezece la început și izbutisem să venim de hac într-un fel sau altul la șaisprezece nemți, luând prizonieri alți nouă, inclusiv pe comandant; loțiitorul acestuia fusese omorât.

— Nu e rău ca bilanț, zise Bradley, secundul, după ce-și sfârși apelul. Partea cea mai proastă e că l-am pierdut pe comandant, adăugă el. Era un om strașnic, da, strașnic.

Olson – care, în ciuda numelui său scoțian era irlandez și care lucrase ca mecanic-șef al remorcherului – stătea de vorbă cu Bradley și cu mine.

— Da, încuviință el, făcurăm o treabă bună, dar ce-o să facem acu', după ce-am făcut-o?

— O să ducem submarinul în cel mai apropiat port englezesc, apoi o să coborâm cu toții pe țărm și-o să căpătăm câte o „Cruce a Victoriei”, râse Bradley.

— Dar cum o să-l ducem? întrebă Olson. Pe nemții ăștia nu te poți bizui.

— Presupun că ai dreptate, admise Bradley, scărpinându-se în creștet. Eu, unul, n-am habar cum se conduce un submarin.

— Eu mă pricep, l-am asigurat eu. Cunossc submarinul acesta mai temeinic decât îl cunoștea ofițerul ce-l comanda.

Amândoi mă priviră uluiți; a trebuit să le explic și lor totul, așa cum îi explicasem fetei. Bradley și Olson se arătară încântați. Mi s-a încredințat de îndată comanda submarinului și prima mea grijă a fost să cobor împreună cu Olson pentru a cerceta îndeaproape vasul, ca să vedem ce pagube suferiseră mașinile și ca să-i căutăm pe nemții ascunși eventual acolo. N-am găsit nici un neamț, iar mașinile erau intacte și în cea mai perfectă stare. Le-am dat apoi ordin tuturor marinarilor să coboare în sala mașinilor – reținându-l pe unul singur, ca să stea de veghe. Interogându-i pe nemți, am constatat că toți, în afară de comandant, erau dornici să-și reia posturile și să ajute la aducerea submarinului într-un port englezesc. Cred că le surâdea ideea de a fi închiși într-un lagăr englez până la terminarea războiului, după toate pericolele și privațiunile prin care trecuseră. Comandantul, însă, mă asigură că nu va lua niciodată parte la capturarea propriului său vas.

Nu ne rămânea, de aceea, nimic altceva decât să-l punem în lanțuri. Tocmai când ne pregăteam s-o facem, fata coborî de pe punte în sala mașinilor. Cei doi se vedeau pentru prima oară de când nimerisem la bordul submarinului. Eu o ajutam pe fată să coboare scara și încă nu-i lăsasem brațul – deși poate că nici nu mai avea nevoie de sprijinul meu – când deodată ea se întoarse cu fața spre ofițer, privindu-l drept în ochi. Amândoi scoaseră câte o exclamație de uimire.

— Lys! strigă el consternat, făcând un pas în direcția fetei.

Aceasta se trase înapoi, cu niște ochi mari, care se umplură încet de spaimă. Apoi trupul ei firav se îndreptă ca acela al unui soldat și, înălțându-și bărbia, îi întoarse spatele ofițerului, fără să scoată un cuvânt.

— Luați-l de aici! Poruncii eu celor doi oameni care-l păzeau. Puneți-l în lanțuri.

După plecarea lor, fata își întoarse privirile spre mine și-mi spuse:

— El e neamțul despre care ți-am vorbit. E baronul von Schoenvorts.

Mi-am plecat capul. Așadar, fata îl iubise! Mă întrebam dacă, în adâncul inimii ei, nu continua să-l iubească. M-a cuprins numaidecât o gelozie nebunească. Îl uram pe baronul Friedrich von Schoenvorts cu atâta intensitate, încât simțeam un soi de exaltare.

N-am prea avut însă răgazul de a savura fiorii urii mele, căci aproape numaidecât după aceea marinarul de veghe își vârî capul în luminător și mă anunță că văzuse fum la orizont, drept înaintea submarinului. M-am urcat de îndată pe punte ca să văd care-i situația; Bradley veni cu mine.

— Dacă-i un vas prieten, o să stăm de vorbă cu oamenii lui, dar dacă nu, o să-l scufundăm, nu-i așa, căpitane? îmi spuse el.

— Da, locotenente, i-am răspuns eu, făcându-l să zâmbească.

Am arborat drapelul britanic și am rămas pe punte, cerându-i lui Bradley să coboare și să-i trimită pe toți membrii echipajului la posturile lor, având grijă ca lângă

fiecare neamț să stea câte un englez cu pistolul în mână.

— Cu jumătate viteză înainte! adăugai eu.

Când ne-am apropiat de vasul străin, am putut vedea că acesta arbora pavilionul roșu al marinei comerciale britanice. Îmi creștea inima de mândrie la gândul că marinarii englezi ne vor felicita în curând, plini de admirație, pentru captura noastră; cam tot atunci, cred că nava străină ne-a observat la rându-i, căci viră brusc spre nord, iar peste câteva clipe din coșurile ei începură să iasă nori groși de fum. Navigând în zigzag, fugea de noi de parcă am fi fost ciумаți. Am schimbat cursul submarinului și am pornit după nava aceea, dar cum aceasta era mai rapidă decât noi, ne-a lăsat cu mult în urmă.

Cu un zâmbet amar, am ordonat ca submarinul să-și reia vechiul curs, așa că ne-am îndreptat din nou spre țărmul veselei Anglii. Asta s-a întâmplat acum trei luni și încă n-am ajuns la destinație – și nu prea sunt șanse să ajungem vreodată.

Vaporul zărit de noi transmisese pesemne prin radio un avertisment, căci după nici o jumătate de ceas am văzut la orizont alte dâre de fum, dar de data asta vasul arbora pavilionul alb al Marinei de Război regale și avea tunuri la bord. Nu se îndrepta spre nord sau spre vreo altă direcție, ci venea repede spre noi. Tocmai mă pregăteam să-i semnalizez, când la prova navei țâșni o flacără și, o clipă mai târziu, apa din fața noastră fu răscolită de explozia unui obuz.

Bradley venise pe punte și stătea lângă mine.

— Încă puțin și-o să ne nimerească, îmi spuse el. Nu pare să se sinchisească prea mult de drapelul nostru britanic.

Un al doilea obuz zbură deasupra noastră; am dat atunci

ordinul să fie schimbată direcția submarinului, cerându-i totodată lui Bradley să coboare și să ia măsuri pentru imersiunea lui. I l-am dat în grijă și pe Nobs, apoi am ordonat să fie închis bocaportul.

Niciodată nu mi s-a părut că rezervoarele de apă se umplu atât de încet. Am auzit deodată o bubuitură puternică, drept deasupra submarinului parcă; acesta se cutremură sub explozie, care ne azvârli pe toți spre punte. Mă așteptam să urmeze invazia apei, dar nu s-a întâmplat așa. În schimb, am continuat să ne scufundăm, până când manometrul a înregistrat patruzeci de picioare – și atunci mi-am dat seama că suntem în afara pericolului. Îmi venea să zâmbesc. Îl schimbasem pe Olson, care rămăsese în turn, deoarece avea oarecari cunoștințe, dobândite pe vremea când lucrase într-unul din primele submarine britanice. Bradley, care rămăsese lângă mine, mă privea întrebător:

— Ce naiba ne facem? Navele comerciale fug de noi, vasele de război ne atacă. Nici unele nici celelalte n-au să creadă în pavilionul nostru și n-au să ne dea răgazul să ne explicăm. Ba, ne-ar aștepta o primire și mai proastă dacă ne-am apropia de vreun port englezesc – am nimeri în rețeaua lui de mine, de plase și așa mai departe. Nu ne putem apropia.

— Să mai încercăm o dată, după ce vasul ăsta o să ne piardă urma, sugerați eu. Poate că o să întâlnim un vas care o să ne creadă.

Și chiar așa am făcut: ne-am îndreptat spre un cargobot uriaș, care însă era cât pe ce să ne zdrobească. Ceva mai târziu, un distrugător trase asupra noastră, iar două vase comerciale o luară la sănătoasa când ne văzură că ne apropiem. Timp de două zile am navigat în sus și în jos pe Canal, încercând să găsim pe cineva căruia să-i putem spune că suntem prieteni, dar nimeni nu voia să ne asculte. După

întâlnirea noastră cu primul vas de război, dădusem ordinul să fie transmis prin radio un mesaj în legătură cu situația în care ne aflam, dar, spre măhnirea mea, am constatat că aparatele noastre de radioemisie și radio-recepție dispăruseră.

— Nu există decât un singur loc unde ați putea merge și anume Kiel, îmi trimise vorbă von Schoenvorts. Nu puteți acosta nicăieri altundeva. Dacă doriți, vă voi conduce acolo și vă promit că veți fi tratați bine.

— Există și un alt loc unde ne putem duce, i-am răspuns eu. Și anume, iadul: acolo ne vom duce, înainte de a merge în Germania!

III

Au fost zile pline de neliniște, în timpul cărora am avut prea puține ocazii de a mă apropia de Lys. Îi dădusem cabina căpitanului, eu și cu Bradley instalându-ne în cabina ofițerului de punte, iar Olson și doi dintre cei mai buni oameni ai noștri ocupând cabina rezervată de obicei subofițerilor. Pentru ca fata să nu se simtă chiar atât de singură, i-am făcut lui Nobs un culcuș în cabina ei.

Nu s-a întâmplat nimic deosebit câtăva vreme după ieșirea noastră din apele engleze. Lunecam la suprafață cu mare viteză. Primele două nave zărite de noi s-au depărtat cu repeziciune, iar a treia, un cargou enorm, a tras împotriva noastră, silindu-ne să ne dăm la fund. Abia după aceea au început și necazurile. Într-o dimineață, unul dintre motoarele noastre Diesel s-a defectat și, în timp ce încercam să-l reparăm, rezervorul de apă de la babord a început să se umple. Mă aflam tocmai atunci pe punte, așa că am observat canarisirea treptată a vasului. Ghicind numaidecât ce se întâmplă, m-am repezit spre bocaport și, închizându-l deasupra capului meu, am coborât în centrală. Între timp, submarinul se scufundase cu prova în jos, canarisindu-se la babord într-un chip foarte neplăcut; n-am mai așteptat să dau ordine cuiva, ci am alergat cât am putut de repede la supapa prin care pătrundea apa în rezervorul de la babord. Supapa era deschisă! Ca s-o închid și ca să pun în funcțiune pompa era o treabă de un minut, dar mă treceau fiori la gândul primejdiei prin care trecusem.

Știam că supapa nu se deschisese singură. O deschisese cineva – cineva care ar fi fost dispus să-și dea și viața dacă astfel ar fi putut să ne omoare pe toți.

După aceea l-am pus pe unul dintre ai noștri să patruleze de-a lungul punții strâmte a submarinului. Toată ziua și toată noaptea, apoi o jumătate din ziua următoare am muncit la Dieselul acela. Mai tot timpul pluteam în derivă la suprafață, dar către amiază am zărit o dâră de fum la apus. Dându-mi seama că lumea era locuită numai de dușmani, am poruncit să fie pusă în funcțiune și cealaltă mașină, ca să ne putem feri din calea vaporului ce venea spre noi. În clipa când motorul începu să se învântească, am auzit un scrâșnet de oțel chinuit, iar când am oprit motorul am văzut că cineva vârase înăuntru o daltă.

Au mai trecut două zile până să ne putem urma drumul, cu vasul reparat doar pe jumătate. În noaptea de dinaintea terminării reparațiilor, marinarul de cart veni în cabina mea și mă trezi; era un englez destul de isteț și de familie bună, în care aveam mare încredere.

— Ei, ce e, Wilson? îl întrebai eu. Ce s-a mai întâmplat?

Wilson își duse un deget la buze și-mi șopti, apropiindu-se.

— Cred că știu cine-i făptașul și făcu un semn cu capul spre cabina fetei. Adineauri am zărit-o ieșind pe furiș din cabina echipajului. A stat de vorbă cu comandantul neamț. A văzut-o și Benson aseară, dar n-a zis nimic până n-am intrat eu în post.

— Benson ăsta e cam greu de cap și nu pricepe nimic până nu-l lămurește careva.

N-aș fi rămas mai uimit nici dacă omul mi-ar fi tras o palmă pe neașteptate!

— Să nu spui nimănui nimic despre toate astea, i-am

spus. Fii cu ochii în patru și cu urechile la pândă și raportează tot ce ți se pare suspect.

Omul mă salută și ieși, dar eu mă zbuciumai mai bine de o oră în culcușul meu tare, pradă unei crize de gelozie amestecată cu spaimă. În cele din urmă am căzut într-un somn agitat, din care m-am trezit abia în zori. Submarinul luneca încet la suprafață, căci dădusem ordinul de a înainta doar cu jumătate viteză până când vom stabili poziția vasului. Cerul fusese noros toată ziua și toată noaptea din ajun, dar în dimineața aceea, când am pășit în cabina de comandă, am văzut cu încântare că soarele strălucea. Oamenii arătau bine dispuși și totul părea să ne fie prielnic. Temerile din noaptea trecută mi-au ieșit din cap în clipa când m-am apucat să iau relevmentele.

Ce lovitură mă aștepta! Sextantul și cronometrul fuseseră sparte peste noapte și nu mai puteau fi reparate. Fuseseră sparte chiar în noaptea când Lys fusese văzută stând de vorbă cu Schoenvorts. Gândul acesta mă durea cel mai mult. Puteam face față cu curaj celui alt dezastru, dar faptul că Lys m-ar fi putut trăda mă îngrozea pur și simplu.

I-am chemat pe punte pe Bradley și pe Olson și le-am povestit cele întâmplate, dar n-am fost în stare să le repet ceea ce-mi spusese în ajun Wilson. De fapt, gândindu-mă bine, îmi venea greu să cred că fata ar fi putut trece prin cabina în care dormeam eu și Bradley, pentru a sta apoi de vorbă, în cabina echipajului, cu Schoenvorts, care dormea acolo, fără a fi văzută decât de un singur om.

— Nu pricep, zise Bradley scuturând din cap. Unul din nemții ăștia o fi tare deștept dacă ne duce de nas în felul ăsta. Dar nu ne-a pricinuit cine știe ce pagubă, fiindcă avem instrumentele de rezervă.

Era rîndul meu să scutur din cap.

— Nu există instrumente de rezervă, le-am spus, întristat. Au dispărut și ele, la fel ca aparatul de radio.

Cei doi mă priviră cu uimire.

— Ne mai rămâne soarele și compasul, spuse Olson. S-ar putea să ne fure compasul într-o noapte, dar peste zi n-au cum să șterpelească soarele – prea suntem mulți!

În clipa aceea, unul dintre marinari își vîrî capul prin bocaport și, văzându-mă, îmi ceru voie să iasă pe punte ca să respire puțin aer proaspăt. Era Benson, omul care – potrivit spuselor lui Wilson – raportase că o văzuse pe Lys stînd de vorbă cu Schoenvorts cu două nopți înainte. I-am făcut semn să vină pe punte și, trăgându-l ceva mai la o parte, l-am întrebat dacă remarcase cumva ceva neobișnuit sau suspect în timpul cartului său din noaptea din ajun. Omul se scărpină o clipă în creștet și îmi răspunse:

— Nu.

Apoi, ca și cum i-ar fi venit o idee, adăugă că, deși o văzuse pe fată stînd de vorbă la miezul nopții cu comandantul german, în cabina echipajului, nu raportase, întrucît nu i se păruse nimic rău în asta. După ce i-am ordonat să-mi raporteze pe viitor orice lucru neobișnuit, l-am lăsat să plece.

În curînd îmi cerură voie să iasă pe punte și alți marinari, astfel încît aproape toți membrii echipajului, afară de cei ocupați cu vreo treabă urgentă, stăteau acum pe punte și fumau și sporovăiau, cât se poate de bine dispuși. Profitînd de împrejurarea că oamenii erau pe punte, am coborât să-mi iau micul dejun, pe care bucătarul tocmai mi-l pregătea pe

soba electrică. Când am intrat în cabină, a apărut și Lys, urmată de Nobs.

— Bună dimineata, mă întâmpină ea, pe un ton vesel, dar eu îi răspunsei pe un ton mai degrabă silit și acru.

— Vrei să iei micul dejun împreună cu mine? o întrebai apoi pe neașteptate, hotărât să-mi fac datoria întreprinzând personal o anchetă.

Fata scutură din cap cu blândețe, acceptând invitația mea, așa că ne-am așezat amândoi la masa din careul ofițerilor.

— Ai dormit bine ieri noapte? o întrebai.

— Da, toată noaptea, îmi răspunse ea. Dorm strașnic.

Vorbea atât de deschis și pe un ton atât de sincer, încât nu puteam să cred în duplicitatea ei; totuși, am exclamat, cu gândul de a-i provoca, prin surprindere, mărturisirea vinovăției sale:

— Cronometrul și sextantul au fost distruse ieri noapte! Printre noi se află un trădător!

Fata nu vădi însă prin nimic că ar fi fost la curent cu această catastrofă.

— Cine-o fi făptașul? izbucni ea. Nemții ar fi niște nebuni dacă ar face așa ceva, căci viețile lor sunt în joc la fel ca ale noastre!

— Oamenii sunt adesea dornici să moară pentru un ideal, poate un ideal patriotic, iar dorința de a deveni martir implică voința de a-i sacrifica pe alții, chiar pe cei care-i îndrăgesc. Femeile sunt la fel cu bărbații, cu deosebirea că ar fi capabile să meargă și mai departe decât ei, adică să

sacrifice totul, până și onoarea pe altarul dragostei.

Mă uitam atent la fața ei, în timp ce vorbeam și mi se păru că observ o ușoară roșeață urcându-i în obraji. Văzând în asta un indiciu, am încercat să-l exploatez în folosul meu:

— Ia-l de pildă pe Schoenvorts. Ar fi desigur bucuros să moară și să ne distrugă pe toți odată cu el, dacă n-ar putea să împiedice pe altă cale căderea vasului său în mâinile inamicului. Ar fi în stare să sacrifice pe oricine, chiar și pe dumneata; iar dacă încă îl mai iubești, ai putea fi unealta lui de nădejde. Pricepi?

Fata se uită la mine o clipă cu niște ochi mari. Consternați, apoi se ridică, foarte palidă, în ciuda roșetii din obraji.

— Da, îmi răspunse și, întorcându-mi spatele, se depărtă grabnic spre cabina ei.

Am pornit după fată, căci, chiar crezând ceea ce credeam despre ea, îmi părea rău că o jignisem. Am ajuns la ușa cabinei echipajului taman la timp pentru a-l vedea pe von Schoenvorts aplecându-se spre fată și șoptindu-i ceva la ureche: ea trecu însă mai departe, bănuind pesemne că ar putea fi urmărită.

În după-amiaza acelei zile cerul se acoperi de nori; vântul începu să bată tare, iar valurile se stârniră, înalte, încât vasul avea un tangaj îngrozitor. Aproape toți cei de pe bord aveau rău de mare; aerul devenise apăsător. Timp de douăzeci și patru de ore nu m-am mișcat de la postul meu din turnul de control, deoarece atât Olson cât și Bradley erau bolnavi. În cele din urmă am simțit că trebuie neapărat să mă odihnesc puțin, așa că am căutat pe cineva care să mă schimbe în post. Se oferî Benson, care nu suferea de rău de

mare și care mă asigură că lucrase cândva în Marina Regală, fiind detașat timp de peste doi ani pe un submarin. Eram bucuros că tocmai el mă schimbă în post, deoarece aveam o încredere deplină în lealitatea lui, așa că m-am dus în cabină și m-am culcat cu un sentiment de liniște.

Am dormit douăsprezece ore în șir, iar când m-am trezit și mi-am dat seama ce făcusem, m-am dus repede în turnul de control. Acolo ședea, cât se poate de treaz, Benson, iar compasul arăta că ne îndreptăm spre vest. Furtuna continua să bântuie și nu s-a potolit decât în a patra zi. Eram cu toții destul de obosiți și abia așteptam să ieșim pe punte și să ne umplem plămânii cu aer proaspăt. În aceste patru zile n-o văzusem deloc pe Lys, care stătea desigur închisă în cabina ei; între timp nu se petrecuse la bordul vasului nici un incident neobișnuit, ceea ce făcea ca plasa dovezilor să se strângă și mai tare în jurul fetei.

Timp de alte șase zile, după ce furtuna s-a mai potolit, am avut parte de o vreme destul de urâtă; soarele nu s-a arătat nici o clipă. Era o furtună neobișnuită pentru această perioadă a anului – ne aflam pe la mijlocul lui iunie – dar fiind de felul meu din sudul Californiei, eram deprins cu capriciile vremii. De fapt, am remarcat că vremea neobișnuită predomină în tot timpul anului în întreaga lume.

Ne îndreptam mereu spre vest și, știind că submarinul „U-33” era unul dintre cele mai rapide submersibile fabricate de firma noastră, eram convins că trebuie să fi ajuns aproape de coasta Americii de Nord. Ceea ce mă nedumerea cel mai mult era faptul că, în decurs de șase zile, nu zărisem nici un vapor. Mi se părea uimitor să străbatem Atlanticul aproape în vecinătatea coastei continentului american fără a observa vreun fum sau vreo pânză și în cele din urmă am ajuns la concluzia că ne-am abătut din drum, însă nu-mi puteam da seama dacă spre nord ori spre sud. În a șaptea zi, în zori,

marea era relativ calmă. Pe apă plutea o ceață ușoară, care ne împiedica să vedem stelele; dar toate semnele arătau că ne așteaptă o dimineață senină și mă plimbam neliniștit pe punte, pândind răsăritul soarelui. Ochii mi-erău îndreptați spre ceața de nepătruns de la pupa, căci acolo, la răsărit, trebuia să zăresc primele raze ale soarelui, menite să mă asigure că ne aflăm încă pe drumul cel bun. Treptat cerul se limpezi, dar la pupa nu deslușeam nici o strălucire mai intensă, care să-mi vădească soarele ascuns înapoia ceței. Bradley, care stătea lângă mine, îmi spuse deodată, atingându-mi brațul și arătând spre miazăzi:

— Privește, căpitane!

M-am uitat și am rămas cu gura căscată, căci la babord am zărit profilându-se prin ceață cununa roșie a soarelui ce răsărea. Am dat fuga în turn și m-am uitat la compas: acesta arăta că ne urmăm drumul drept spre vest, ceea ce însemna fie că soarele răsărea la miazăzi, fie că busola fusese dereglată! Concluzia era limpede.

M-am întors la Bradley și i-am comunicat descoperirea mea, spunându-i în încheiere:

— Fără combustibil nu putem înainta nici cinci sute de noduri, iar proviziile noastre sunt pe sfârșite, ca și apa. Numai Dumnezeu știe cât de departe spre sud ne-am abătut.

— Nu-i nimic altceva de făcut, decât să ne schimbăm direcția, pornind încă o dată spre vest, îmi răspunse el. Dacă nu dăm peste uscat în curând, ne-am dus cu toții pe copcă.

I-am cerut să schimbe direcția, apoi m-am apucat să improvizez un sextant rudimentar, cu ajutorul căruia ne-am făcut măsurătorile într-un mod foarte aproximativ, neputând să știm cât de departe de adevăr erau indicațiile sale.

Sextantul ne arată că suntem cam la 20° nord și la 30° vest – adică ne abătusem din drum cu vreo două mii cinci sute de mile. Pe scurt, dacă interpretam cât de cât corect indicațiile sextantului, însemna că navigasem spre sud vreme de șase zile. Bradley îl schimbă pe Benson, căci ne împărțisem în așa fel carturile, încât Benson și Olson să stea de veghe noaptea, în timp ce Bradley și cu mine ne schimbam în timpul zilei.

I-am luat la întrebări pe Olson și pe Benson în legătură cu compasul, dar fiecare dintre ei afirma sus și tare că nu se atinsese de el în timpul cartului său. Benson îmi adresează și un zâmbet complice, ca și cum ar fi spus: „Dumneata și cu mine știm cine-a făcut isprava asta!” Și totuși nu puteam crede că fata o făcuse.

Navigam de mai multe ore spre vest, când marinarul de veghe strigă că zărește o pânză la orizont. Am dat ordin să fie schimbat cursul submarinului și am pornit drept spre vasul străin. Luasem această hotărâre sub imperiul necesității: nu puteam rămâne aici, în mijlocul Atlanticului, căci ar fi însemnat să murim de foame dacă nu găseam nici o ieșire. Vasul străin ne observă încă de la mare distanță, căci păru dornic să se depărteze grabnic. Cum însă nu bătea vântul, situația lui era deznădăjduită, iar când am ajuns aproape de vas și i-am făcut semn să stopeze, vasul veni în vânt și rămase cu pânzele fluturând leneșe. Ne-am apropiat și mai mult. Era cargoul BALMEN din Halmstad, Suedia, care transporta o încărcătură din Brazilia spre Spania.

I-am explicat comandantului situația în care ne găseam și l-am rugat să ne dea apă, combustibil și ceva de mâncare, dar când omul află că nu eram nemți, se arată foarte supărat și arțagos și începu să-și depărteze nava. Neputând răbda un asemenea afront, m-am întors spre Bradley, care se afla în turnul de control și i-am strigat:

— Tunarii pe punte! La posturile de imersiune!

N-aveam timp pentru o manevră în lege, dar toți oamenii noștri își cunoșteau datoria, iar membrii germani ai echipajului pricepură că pentru ei moartea era singura alternativă a supunerii, deoarece fiecare fusese dublat de câte un om înarmat cu un pistol. Mai toți erau foarte bucuroși să mă asculte.

Bradley transmise jos ordinul, iar peste câteva clipe tunarii se cățără pe scara îngustă și, la comanda mea, își îndreptară tunul spre corabia suedeză care se depărta încet.

— Trage un foc asupra provei vasului! i-am ordonat căpeteniei tunarilor.

Vă rog să mă credeți că suedezului nu i-a trebuit mult timp ca să-și dea seama de eroarea săvârșită, căci arboră pe catargul principal pavilionul roșu și alb, care însemna: „Înțeleg”. Încă o dată, pânzele vasului începură să fluture leneșe. I-am poruncit apoi căpitanului suedez să vină într-o ambarcațiune și să mă ia. Împreună cu Olson și doi dintre englezi m-am urcat la bordul vasului și am ales din încărcătura lui tot ce ne trebuia – combustibil, merinde și apă. I-am dat comandantului vasului BALMEN o chitanță pentru toate lucrurile acelea, precum și o declarație semnată de mine, de Bradley și de Olson, în care relatam pe scurt cum pusesem stăpânire pe submarinul „U-33” și cât de urgentă era nevoia noastră de a lua ceea ce luasem. Ambele documente erau adresate unui agent britanic imaginar, căruia îi ceream să ramburseze proprietarilor vasului BALMEN suma respectivă; dar nu știu dacă aceștia au fost

sau nu rambursați⁴.

Cu apă, mâncare și combustibil la bord, am simțit că ni s-a prelungit viața. Știam acum, limpede, unde ne aflăm și eram hotărât să mă îndrept spre Georgetown, în Guiana britanică – dar aveam să încerc din nou o dezamăgire cruntă.

Șase dintre membrii loiali ai echipajului ieșiseră pe punte, fie pentru a fi servanți la tun, fie pentru a aborda corabia suedeză, iar acum, unul câte unul, coborâra pe scară în sala centrală. Eu am coborât ultimul dar când am ajuns jos, m-am pomenit privind în țeava unui pistol ținut de baronul Friedrich von Schoenvorts; toți oamenii mei erau înghesuiți într-o parte, sub paza celor opt nemți care mai rămăseseră din echipajul submarinului german.

Nu-mi puteam da seama cum se întâmplase, dar se întâmplase. Mai târziu aveam să aflu că îl legaseră întâi pe Benson, care dormea buștean în hamacul lui, îi luaseră pistolul, apoi îi dezarmaseră cu ușurință pe bucătar și pe cei doi englezi rămași jos. După care, le venise destul de ușor să se posteze la piciorul scării și să-i aresteze pe rând pe toți, pe măsură ce coborau.

Primul lucru pe care-l făcu von Schoenvorts fu să trimită după mine și să-mi comunice că urma să fiu împușcat, ca pirat, în zorii zilei următoare. Apoi mă încunoștință că „U-33” va naviga câțeva vreme în aceste ape, scufundând vasele neutre și inamice, fără nici o deosebire și căutând unul din vasele de război nemțești, care se afla probabil prin

---

⁴ Pe la sfârșitul lui iulie 1916, o știre publicată la rubrica navală a unui ziar menționa că vasul suedez BALMEN, plecat din Rio de Janeiro spre Barcelona, a fost scufundat de un vas german, într-o zi din iunie. Un singur supraviețuitor a fost pescuit dintr-o ambarcațiune deschisă, în largul Insulelor Capului Verde. Omul, în agonie, a murit fără a apuca să dea vreun detaliu. (N.A.)

apropiere.

Nu m-a împușcat a doua zi dimineată, așa cum îmi făgăduise și n-aveam să înțeleg niciodată ce l-a făcut să amâne executarea sentinței. În schimb, m-a ținut legat în lanțuri, întocmai cum îl ținusem eu pe el; apoi l-a scos pe Bradley din cabina mea, ca s-o ocupe el însuși.

Am navigat multă vreme, scufundând numeroase nave, dar n-am dat peste nici un vas german de război. Am constatat cu uimire că von Schoenvorts îi îngăduia adesea lui Benson să preia comanda, ceea ce mi se părea totuși explicabil prin faptul că Benson cunoștea îndatoririle unui comandant de submarin mult mai temeinic decât oricare dintre nemții aceia greoi la minte.

Lys a trecut pe lângă mine o dată sau de două ori, dar rămânea îndeobște în cabina ei. Prima oară a șovăit, ca și cum ar fi vrut să-mi vorbească, dar văzând că eu nu-mi ridic capul, a trecut mai departe. Într-o bună zi, ni s-a transmis că urma să ocolim capul Horn și că lui von Schoenvorts îi venise ideea nebunească de a naviga în lungul coastei nord-americeane a Pacificului și de a ataca tot felul de vase comerciale.

— O să le vâr în suflet spaima de Dumnezeu și de Kaiser! spunea el.

Chiar în prima zi când am intrat în Pacificul de Sud am avut parte de o aventură – cea mai tulburătoare aventură pe care mi-a fost dat vreodată s-o trăiesc. S-a întâmplat cam așa.

Pe la mijlocul cartului de dimineată am auzit un strigăt dinspre punte, apoi zgomot de pași – parcă se înghesuiau pe scară toți membrii echipajului.

Cineva strigă către cei ce nu ajunseseră încă la nivelul punții:

— E un vas de război, vasul de război german GEIER!

Mi-am dat seama că ne sunase ceasul. Dedesubt era liniște – nu rămăsese nimeni acolo. La capătul coridorului îngust se deschise o ușă și deodată Nobs veni în fugă, îmi linse fața și se rostogoli pe spate, întinzându-și spre mine labele mari, stângace. Apoi se auziră alți pași, care se apropiau. Știam ai cui erau și m-am uitat în jos: Lys ajunse numaidecât lângă mine.

— Uite! strigă ea. Repede!

Și-mi strecură ceva în mână. Era o cheie, o cheie pentru lanțurile mele. Îmi mai puse alături și un pistol, apoi intră în centrală. Când trecu pe lângă mine, am văzut că avea ea însăși un pistol. Nu mi-a trebuit mult ca să mă eliberez, după care am alergat la ea.

— Cum să-ți mulțumesc? exclamai.

Dar Lys îmi reteză elanul, cu vorbele-i reci:

— Nu-mi mulțumi! N-am nevoie de mulțumirile dumitale și nu vreau să te mai aud. Nu te uita așa la mine. Ți-am oferit o șansă de a face ceva – fă-o!

Era un ordin atât de categoric, încât am sărit ca ars.

Ridicându-mi privirea, am văzut că turnul e gol și m-am suit repede pe punte, cu ochii la pândă. Cu vreo sută de iarzi mai încolo se zărea un crucișător mic și rapid, care arbora pavilionul flotei de război germane. Tocmai lansaseră la apă o ambarcațiune, care se îndrepta spre noi, încărcată cu ofițeri

și marinari. Crucişătorul încremenise pe apă în fața noastră.

— Doamne, ce țintă grozavă! mi-am spus.

Dar gândul era prea îndrăzneț ca să-l pot duce până la capăt. Fata se afla dedesubt. I-am aruncat o privire întrebătoare. Mă puteam oare încrede în ea? De ce mă eliberase tocmai acum? Trebuie, trebuie! Nu există altă cale... M-am întors jos.

— Spune-i te rog lui Olson să coboare aici, i-am spus. Ai grijă să nu te vadă nimeni că-i vorbești.

Fata mă privi cu uimire timp de o fracțiune de secundă, apoi îmi întoarse spatele și porni în sus pe scară. O clipă mai târziu Olson își făcu apariția, urmat de fată.

— Repede! i-am șoptit irlandezului și am pornit spre compartimentul de la prova, unde sunt ținute torpilele. Fata ne însoți, iar când pricepu ce aveam de gând, păși înainte și ne dădu o mână de ajutor la vărârea în tub a marelui cilindru aducător de moarte și distrugere. După ce am vărât torpila și am închis tubul, m-am întors în fugă la turnul de control, rugându-mă în sinea mea ca submarinul să nu se fi abătut de la țintă. Nu, nu se abătuse, slavă Domnului:

Țintă mai strașnică decât aceasta nu cred că s-a pomenit vreodată. I-am făcut semn lui Olson să tragă. Submarinul se zgudui de la prova la pupa în clipa când torpila țâșni din tubul ei. Am văzut dâra albă gonind drept spre crucişătorul inamic. Un cor de strigăte se înălță de pe puntea submarinului nostru; i-am văzut pe ofițeri ridicându-se în picioare în ambarcațiunea ce se apropia de noi și am auzit zbierete și înjurături dinspre crucişător. Mi-am îndreptat însă atenția asupra propriilor mele treburi. Mai toți oamenii de pe puntea submarinului stăteau parcă paralizați, zgâindu-

se la torpilă. Bradley privi din întâmplare spre turnul de control și mă văzu. Atunci am sărit pe punte și am alergat spre el.

— Repede! i-am șoptit. Trebuie să-i imobilizăm cât sunt încă năuciți!

Chiar în fața lui Bradley stătea un neamț. Englezul îi trase un pumn zdravăn în ceafă și-i smulse din teacă pistolul. Von Schoenvorts își venise repede în fire și pornise spre bocaportul principal ca să examineze situația. I-am barat drumul cu revolverul; în aceeași clipă torpila atinse crucișătorul: înfricoșătoarea explozie acoperi ordinul dat de ofițerul neamț oamenilor săi.

Bradley alerga acum printre oamenii noștri și deși câțiva dintre nemți îl văzură și-l auziră, păreau prea buimăciți ca să poată face ceva.

Olson se afla jos, astfel încât pe punte eram nouă, contra opt nemți: neamțul lovit de Bradley zăcea încă pe punte. Numai doi dintre noi eram înarmați, dar curajul părea să-i fi părăsit pe nemți, căci ne opuseră o rezistență slabă. Von Schoenvorts era cel mai înverșunat: turbat de ciudă și de mânie, se repezi spre mine ca un taur zălud, trăgând cu pistolul. Dacă s-ar fi oprit îndeajuns ca să țintească, m-ar fi putut doborî, dar alerga prea repede, așa că nici unul din gloanțele lui nu mă nimeri. Apoi ne-am încăierat și ne-am rostogolit pe punte; doi dintre oamenii mei puseră grabnic mâna pe cele două pistoale rămase libere. Baronul nu era pentru mine un adversar periculos într-o luptă corp la corp, așa că în curând l-am țintuit pe punte, strivindu-l sub greutatea mea.

Cu o jumătate de ceas mai târziu lucrurile se liniștiră și totul redeveni aproape la fel ca înainte de revolta prizonierilor

– doar că acum îl supravegheam mult mai strict pe von Schoenvorts. GEIER se scufundase în timp ce noi încă ne mai luptam pe puntea submarinului; după aceea ne-am depărtat spre nord, lăsându-i pe supraviețuitori în seama ambarcațiunii care se îndreptase spre noi în clipa când Olson lansase torpila. Presupun că nenorociții n-au ajuns niciodată la liman, sau dacă au ajuns, au pierit desigur pe vreun țărm rece și neospitalier; nu puteam să-i primesc la bordul submarinului nostru – aveam destui nemți și așa.

În seara aceea, fata îmi ceru voie să iasă pe punte ca să se mai aerisească, după o ședere prea îndelungă în cabină. Am fost bucuros să-i îndeplinesc rugămintea. N-o puteam înțelege și abia așteptam o ocazie de a sta din nou de vorbă cu ea, pentru a-i sonda intențiile; de aceea, am pornit după ea pe scară. Era o noapte senină și răcoroasă. Marea era liniștită, cu excepția spulberului de spumă albă de la prova și a celor două dâre ce se prelungeau până departe la pupa, de-o parte și de alta, alcătuind un imens V, pe care elicele noastre îl umpleau cu valuri retezate. Benson se afla în turn, submarinul se îndrepta spre San Diego și totul părea în perfectă ordine.

Lys ședea cu trupul firav înfășurat într-un pled gros; auzind pașii ce se apropiau de ea, se întoarse să vadă cine e. Când mă recunoscui, își feri numaidecât privirea.

— Vreau să-ți mulțumesc pentru curajul și lealitatea dumitale, i-am spus. Ai fost admirabilă. Îmi pare rău că ți-am dat, mai înainte, ocazia să crezi că mă îndoiesc de dumneata.

— Te-ai îndoit efectiv de mine, replică fata cu o voce calmă. Ba chiar m-ai acuzat că-l ajut pe baronul von Schoenvorts. Nu te voi putea ierta niciodată!

Atât vorbele cât și tonul ei vădeau o hotărâre de

neînduplecat.

— Nu-mi venea să cred, i-am răspuns. Și totuși doi dintre oamenii mei mi-au raportat că te-au văzut stând de vorbă cu von Schoenvorts noaptea târziu și nu o dată, ci de două ori și de fiecare dată am constatat, a doua zi, câte o stricăciune gravă adusă vasului. Nu voiam să-ți pun la îndoială lealitatea, dar întrucât port întreaga răspundere pentru viețile acestor oameni, pentru siguranța vasului, pentru viața dumitale și a mea, trebuia să te țin sub supraveghere și să te împiedic să săvârșești vreo faptă necugetată.

Lys mă întrebă, privindu-mă cu ochii aceia mari și rotunzi:

— Cine ți-a spus că am stat de vorbă cu baronul von Schoenvorts?

— Nu-ți pot răspunde, Lys, dar am aflat din două izvoare diferite.

— Atunci, amândoi oamenii au mințit, zise ea, fără patimă. N-am vorbit cu baronul von Schoenvorts decât în prezența dumitale, în ziua când ne-am urcat la bordul submarinului. Și te-aș ruga să nu uiți, când îmi vorbești, că pentru toți oamenii, afară de prietenii mei intimi, eu nu sunt Lys, ci Miss La Rue.

Dacă n-ați fost niciodată pălmuiți pe neașteptate, nu vă puteți închipui cum m-am simțit eu în clipa aceea. Simțeam că-mi năvălește sângele în obraji, pe gât, peste urechi, până la rădăcina părului. Și m-am îndrăgostit și mai mult de Lys, jurându-mi solemn să-i cuceresc inima.

IV

Vreme de câteva zile totul se desfășură cam după același tipic. În fiecare dimineață luam relevmentele cu sextantul meu rudimentar, dar rezultatele erau întotdeauna extrem de nesatisfăcătoare: sextantul îmi arăta mereu că ne îndreptăm spre vest, când eu știam bine că navigasem spre nord. Dădeam vina pe bietul instrument și mergeam mai departe. Într-o după-amiază, fata veni la mine și-mi spuse:

— Scuză-mă, dar dacă aș fi în locul dumitale, eu l-aș ține sub supraveghere pe Benson, mai ales când e de cart.

Am întrebat-o ce vrea să spună, bănuind că ar putea fi vorba de o intrigă a lui von Schoenvorts, care urmărea poate să mi-l facă suspect pe unul dintre oamenii cei mai de încredere.

— Dacă vei observa cursul submarinului la o jumătate de oră după ce intră Benson în cart, vei înțelege ce vreau să spun și vei ști de ce preferă carturile de noapte, îmi răspunse fata. Vei mai înțelege, poate și alte lucruri care s-au întâmplat la bord.

Lys se retrase apoi în cabina ei, punând astfel capăt discuției. Am așteptat să treacă o jumătate de ceas după intrarea lui Benson în cart, apoi m-am dus pe punte; trecând prin turnul de control, unde ședea Benson, m-am uitat la compas. Acesta arăta că submarinul se îndreaptă spre nord-vest, poziția fiind indicată printr-un punct, care mi se părea a fi destul de exact. Am răsuflat ușurat văzând că totul e în regulă, fiindcă vorbele fetei mă neliniștiseră adânc. Tocmai mă pregăteam să mă întorc în cabina mea, când îmi veni o idee care mă făcu să-mi schimb din nou gândurile și care era

cât pe-aci să mă coste viața.

Cu o jumătate de ceas înainte, când ieșisem din turnul de control, observasem că valurile izbesc în babord, iar acum păreau să se dezlănțuie în sens invers, deși era puțin probabil ca ele să-și fi schimbat într-un răstimp atât de scurt direcția: vânturile se pot schimba repede, nu însă și marea!

Nu exista decât o singură explicație: de când părăsisem turnul de control, cursul submarinului fusese schimbat cu vreo opt puncte. Întorcându-mă grabnic, m-am cățărat pe platforma turnului. O singură privire aruncată cerului mi-a confirmat bănuielele: constelațiile se aflau la tribord, în loc să fie drept în fața noastră. Navigam, așadar, spre vest.

Am mai rămas o clipă ca să-mi verific calculele – voiam să fiu sigur înainte de a-l acuza pe Benson de trădare – și era cât pe ce să-mi găsesc moartea, aproape singura certitudine cu care aveam să mă aleg.

Nici acum nu-mi dau seama cum de am scăpat. Stăteam pe marginea platformei turnului de control, când deodată o palmă grea mă izbi drept între umeri și mă azvârli în spațiu. Căzând pe puntea triunghiulară din fața turnului de control, mi-aș fi putut lesne zdrobi un picior, sau aș fi putut aluneca peste bord; dar soarta ținea cu mine, așa că am scăpat doar cu câteva zgârieturi. Ridicându-mă în picioare, am auzit cum capacul turnului se închide cu zgomot, M-am urcat repede pe scara care duce de pe punte spre vârful turnului, dar Benson închisese bine capacul, înainte ca eu să fi ajuns sus.

Am rămas o clipă acolo, mut de consternare. Ce avusese de gând individul? Ce se petrecea oare în interiorul submarinului? Dacă Benson era un trădător, de unde puteam să știu dacă nu există printre noi și alți trădători? Mi-am blestemat zilele pentru prostia pe care o făcusem

ieșind pe punte; iar gândul acesta zămisli un altul – unul oribil: cine era vinovat de ieșirea mea pe punte?

Pentru a atrage atenția celor din interiorul vasului, m-am cățărat iarăși pe scară și apoi pe puntea aceea îngustă, dar capacele de oțel ale ferestrelor turnului erau închise; rezemându-mă cu spatele de turn, m-am muștruluit pentru prostia mea.

M-am uitat spre prova. Marea părea din ce în ce mai agitată, iar talazurile ei treceau acum peste puntea de jos, inundând-o cu totul. După ce le-am privit o clipă, m-am înfiorat din cap până-n picioare. Nu erau florii pe care ți-i dau niște haine ude, sau spulberul apei; nu, erau chiar florii morții! Într-o clipită, trecusem hotarul dintre viață și moarte și-l priveam acum drept în față pe Cel Atotputernic: submarinul „U-33” se scufunda cu încetul!

Mi-ar fi greu, ba chiar, cu neputință, să aștern pe hârtie senzațiile încercate de mine în acel moment. Singurul lucru de care-mi amintesc limpede este că am izbucnit în râs, dar nu dintr-un spirit de bravadă și nici din isterie. Țin minte de asemenea că aș fi vrut să fumez. Doamne! Ce poftă aveam să fumez! Dar era cu neputință.

Vedeam cum crește apa sub mine. Când mica punte pe care stăteam a fost acoperită de valuri, m-am cățărat din nou spre creștetul turnului. Știam, după însăși încetineala scufundării submarinului, că Benson făcea singur toată treaba – lăsând pur și simplu rezervoarele să se umple. Pulsația mașinilor contenise, iar în locul ei se auzea vibrația egală a motoarelor electrice. Apa ajunsese până la jumătatea turnului! Mai aveam probabil doar vreo cinci minute de stat pe punte. Mă întrebam ce să fac după ce voi fi luat de apă: să înot până la ultima suflare, ori să capitulez și să-mi pun capăt agoniei încă de la prima scufundare?

De jos se auziră două zgomote înăbușite. Parcă ar fi fost niște împușcături. Benson întâmpina oare vreo împotrivire? Pentru mine personal, aceasta nu putea însemna mare lucru, deoarece chiar dacă oamenii mei l-ar fi doborât pe ticălos, nici unul n-ar fi avut cum să afle de starea mea înainte de a fi prea târziu ca să mă poată ajuta. Vârful turnului era acum sub apă. M-am agățat de antena de radio, în vreme ce talazurile uriașe mă acopereau, uneori în întregime.

Știam că sfârșitul e aproape. Agățat de antenă, așteptam – dar apa nu crescuse și mai mult. Dimpotrivă, începu să scadă: acum, partea de sus a turnului de control era atinsă doar de crestele talazurilor mai înalte. În curând, mica punte triumfiară ieși la vedere! Ce se întâmplase oare în interiorul submarinului? Nu cumva Benson scotea la suprafață submarinul tocmai fiindcă mă socotea pierdut? Sau fusese poate înfrânt, împreună cu nemții lui? Tensiunea asta era și mai greu de suportat decât aceea prin care trecusem așteptându-mi pieirea. Deodată, puntea principală ieși la iveală, apoi turnul de control se deschise înapoia mea, dezvăluindu-mi fața neliniștită a lui Bradley, pe care se zăreau o expresie de ușurare.

— Slavă Domnului! exclamă el, întinzându-și mâinile spre mine și trăgându-mă în turn.

Eram ud learcă și cam buimac. Încă vreo câteva minute și sunt sigur că s-ar fi isprăvit cu mine, dar căldura din interiorul vasului, laolaltă cu rachiul pe care Bradley mi-l turnă pe gât – gata, gata să mi-l ardă – mă ajută să-mi vin în fire. Rachiul acela ar fi putut trezi la viață și un mort!

Când am coborât în centrală, i-am văzut pe nemți înșirați într-o parte, sub paza a doi dintre oamenii mei înarmați cu pistoale. Von Schoenvorts era și el acolo, Benson zăcea pe podea gemând, iar dincolo de el stătea fata, cu un revolver

într-o mână.

— Ce s-a petrecut aici? întrebai eu, aruncând în sus o privire năucă. Spuneți-mi!

— Cred că vezi ce, domnule! Îmi răspunse Bradley. Dar rezultatul ar fi putut să fie cu totul altul, dacă n-ar fi fost domnișoara La Rue. Dormeam cu toții. Benson îl schimbaseră pe omul de cart la începutul serii și nu era supravegheat de nimeni – decât de domnișoara La Rue. Ea a simțit că submarinul se scufundă și a ieșit din cabină ca să cerceteze situația. A ieșit taman la timp ca să-l vadă pe Benson manevrând dispozitivul de scufundare. Când a zărit-o, Benson și-a scos pistolul și a tras, dar n-a nimerit-o: domnișoara, însă, a tras în el și l-a nimerit. Cele două împușcături ne-au trezit pe toți și cum oamenii noștri erau înarmați, rezultatul a fost inevitabil, precum se vede; dar ar fi fost cu totul altul dacă n-ar fi intervenit domnișoara La Rue. Ea a închis supapele rezervoarelor de apă și ne-a trezit pe mine și pe Olson și tot ea a pus în funcțiune pompele ca să golească rezervoarele.

Iar eu o bănuisem pe fată că mă ademenise, prin uneltirile ei, pe puncte ca să-mi gălesc moartea! Îmi venea să cad în genunchi în fața ei și să-i cerșesc iertarea – și aș fi făcut-o, dacă n-aș fi fost un anglo-saxon! N-am fost în stare însă decât să-mi scot pălăria udă și să mă înclin, bâiguind niște cuvinte de laudă. Lys nu-mi răspunse, ci se întoarse și porni foarte repede spre cabina ei. Auzisem bine? Să fi fost chiar un suspin, ceea ce auzeam prin coridorul îngust al submarinului „U-33”?

Benson muri în aceeași noapte. Rămase sfidător aproape până în ultimul moment, dar înainte cu câteva clipe de a-și da duhul, îmi făcu semn, iar eu mă aplecai peste gura lui pentru a-i prinde cuvintele abia șoptite:

— Singur am făcut-o. Am făcut-o fiindcă te urăsc – te urăsc pe dumneata și pe toți din neamul duminicilor. Am fost concediat de la șantierul vostru naval din Santa Monica. Am fost concediat apoi din California. Sunt un I.W.W.⁵ – am devenit un agent al nemților – nu fiindcă i-aș iubi, căci îi urăsc și pe ei – ci fiindcă voiam să le fac rău americanilor, pe care-i uram și mai mult. Am azvârlit peste bord aparatul de radio. Am distrus cronometrul și sextantul. Am făcut să devieze busola, după bunul meu plac. I-am spus lui Wilson că am văzut-o pe fată stând de vorbă cu Schoenvorts și l-am făcut pe dobitocul ăla să creadă că a văzut-o și el! Îmi pare rău – îmi pare rău că planurile mele au dat greș. Te urăsc!

A mai trăit o jumătate de ceas, dar n-a mai vorbit, n-a mai vorbit tare, adică; însă cu vreo câteva secunde înainte de a porni spre lumea cealaltă, buzele i se mișcă într-un murmur stins. M-am aplecat și am deslușit următoarele cuvinte:

— Și acum, mă duc la culcare.

Atâta tot. Benson era mort. I-am azvârlit peste bord cadavrul.

Vântul aduse în noaptea aceea o vreme destul de urâtă, cu o sumedenie de nori negri, care zăboviră câteva zile. Habar n-aveam în ce direcție navigasem și nici n-aveam cum să aflăm, deoarece nu ne mai puteam bizui pe busolă, neștiind ce-i făcuse Benson. Am navigat la întâmplare, până ce am zărit din nou soarele. Nu voi uita niciodată ziua aceea, nici surprizele ei. Ne făceam socoteala, mai bine zis ghiceam că ne aflăm undeva în largul coastelor peruviene. Vântul, care bătuse cu putere dinspre răsărit, începu deodată să sufle

---

⁵ INTERNATIONAL WORKERS OF THE WORLD, organizație anarhistă a muncitorilor americani.

dinspre miazăzi, înghețându-ne pe toți.

— Peru! mârâi Olson. Cine-a mai pomenit aisberguri în largul coastelor peruviene?

— Aisberguri?! Pe naiba! exclamă unul dintre englezi. Păi, în apele astea de la nord de paralela a 14-a nu se găsesc aisberguri, omule!

— Atunci, te afli la sud de paralela 14-a...

Am crezut că nu-i în toate mințile, dar greșeam, căci în după-amiaza acelei zile am zărit un ghețar spre miazăzi, deși noi crezusem zile întregi că navigam spre miazănoapte. Se înțelege că ne-a cuprins o descurajare fără margini, dar a doua zi în zori am întrezărit o mică rază de speranță, când marinarul de veghe ne strigă prin bocaportul deschis:

— Pământ! Pământ la nord-vest!

Ni se făcuse, cred, tuturor dor de pământ. Mie, unul, mi se făcuse. Dar bucuria mea se spulberă grabnic prin îmbolnăvirea subită a trei dintre nemți, care începură aproape simultan să vomite. Nu puteam găsi nici o explicație acestei stări. I-am întrebat ce mâncaseră și am aflat că nu mâncaseră nimic altceva decât hrana gătită de obicei pentru toată lumea.

— Ați băut ceva? i-am iscodit, căci știam că băutura era închisă în același dulap cu medicamentele.

— Doar apă, gemu unul dintre ei. Toți am băut apă azi dimineață. Am deschis un nou rezervor. O fi fost apa...

Am întreprins o anchetă, care a scos la iveală o situație îngrozitoare – cineva, probabil Benson, otrăvise întreaga

cantitate de apă potabilă de pe vas. Ar fi fost și mai groaznic dacă n-am fi zărit uscatul la orizont. Vederea uscatului ne umplu însă de speranță.

Ne apropiam repede de ceea ce părea să fie un promontoriu abrupt. Niște stânci, care se ridicau parcă perpendicular din mare, se pierdeau în ceață de-o parte și de alta a vasului. Pământul din fața noastră ar fi putut să fie un continent, într-atât de puternic conturată era linia țărmului; știam totuși că ne aflam la mii de mile distanță de cel mai apropiat pământ apusean, Noua Zeelandă sau Australia.

Am luat releventele cu ajutorul instrumentelor noastre stângace și rudimentare, am cercetat harta, ne-am scormonit creierii, dar degeaba. În cele din urmă, Bradley fu cel care ne sugeră o explicație. Stând în turn și uitându-se la compas, îmi atrase deodată atenția asupra acestuia: acul busolei arăta drept spre pământul din fața noastră. Bradley răsuci brusc cârma spre tribord. Am simțit că submarinul se supune și totuși săgeata continua să arate drept spre stâncile acelea înalte.

— Ce încheiere tragi? l-am întrebat eu.

— Ați auzit vreodată de Caproni?

— Un navigator italian de odinioară?

— Da. L-a urmat pe Cook prin 1721. Dar nu e pomenit nici măcar de istoricii contemporani cu el – probabil din pricină că a avut unele dificultăți de ordin politic la întoarcerea lui în Italia. Afirmațiile lui erau luate în răs de toată lumea, dar îmi amintesc că am citit una din cărțile sale – singura lui carte, de fapt – în care descria un nou continent din Mările Sudului, un continent făcut dintr-un „metal ciudat” care atrăgea acul busolei, un țărm stâncos, neospitalier, lipsit de

orice plajă sau port natural și lung de sute de mile. N-a putut debarca nicăieri, iar în cele câteva zile cât a navigat în largul lui, n-a putut vedea nici un semn de viață. După ce l-a botezat „Caprona”, a plecat mai departe. Cred, domnule, că avem în fața noastră țărmul Capronei, neînsemnat pe hartă și dat uitării vreme de două veacuri.

— Dacă e adevărat ceea ce spui, i-am răspuns eu, s-ar putea să explice în bună măsură devierea acului busolei în ultimele două zile. Caprona ne-a ademenit spre stâncile-i cumplite. Ei bine, vom primi provocarea: vom debarca pe Caprona. Zidul acesta stâncos trebuie să aibă o spărtură pe undeva. O vom găsi, Bradley, trebuie s-o găsim! Trebuie să găsim apă pe Caprona, căci altfel murim!

Ne-am apropiat așadar de țărmul acela, asupra căruia nu se ațintiseră ochii nici unui muritor. Din adâncurile oceanului se înălțau ca niște turle stâncile, smălțate cu pete verzi, albastre și cafenii – mușchi și licheni veștejiți, peste a căror cocleală se întindea rugina de ocră a piritelor. Culmile stâncilor, deși zdrențuite, erau de o înălțime atât de egală, încât sugerau hotarele unui imens platou; ici și colo, în creștetul câte unei stânci se zăreau fâșii de verdeață, trimise parcă anume de vegetația luxuriantă din interior pentru a semnala unei lumi nepăsătoare că strania Caprona trăiește și se bucură de viață, dincolo de țărmul ei aspru și neospitalier.

Dar o metaforă, fie ea cât de poetică, n-a astâmpărat niciodată setea unui gâtlej uscat. Pentru a ne bucura de peisajul romantic al Capronei, ne trebuia apă, așa că ne-am apropiat și mai mult, sondând mereu, în lungul țărmului. Dar chiar în apropierea țărmului nu reușeam să dăm de fund și vedeam pretutindeni același zid înalt de stânci golașe. La căderea întunericului ne-am depărtat de țărm și am rămas la distanță de el toată noaptea.

Încă nu sufeream cu adevărat de pe urma lipsei de apă, dar știam că în curând vom începe să suferim, așa că, la ivirea primelor raze de lumină, m-am dus din nou în turnul de control și am cercetat țărmul acela dușmănos.

Către amiază am descoperit o plajă, cea dintâi pe care o vedeam. Era o fâșie îngustă de nisip, la temelia unei părți a falezei care părea mai joasă decât cele pe care le observasem până atunci. La poalele ei, pe jumătate îngropați în nisip, zăceau niște bolovani uriași – mărturie tăcută a faptului că, odinioară, o forță năprasnică sfărâmasese în acest loc hotarul natural al Capronei. Bradley fu cel care ne atrase primul atenția asupra unui obiect straniu ce se ridica printre bolovani deasupra apei.

— Parcă ar fi un om, zise el și-mi trecu binoclul. M-am uitat îndelung și atent și aș fi putut să jur că obiectul acela era o siluetă omenească. Domnișoara La Rue se afla pe punte împreună cu noi. M-am întors cu fața spre ea și am rugat-o să coboare. Ea s-a supus, fără să crâcnească. Apoi m-am dezbrăcat, sub ochii întrebători ai lui Nobs. Acasă, era obișnuit să intre în mare cu mine și nu uitase, firește, acest obicei.

— Ce aveți de gând să faceți, domnule? mă întrebă Olson.

— Am de gând să văd ce-i obiectul acela de pe țărm, i-am răspuns. Dacă-i un om, ar putea să însemne că această Capronă e locuită, sau pur și simplu că niște nenorociți au naufragiat pe aici. Voi putea să-mi dau seama după îmbrăcămintea individului.

— Bine, dar ce faceți cu rechinii, domnule? stăruie Olson. Ar trebui să luați un cuțit.

— Poftim unul, dom'le! îmi strigă un marinar și-mi întinse

un cuțit lung și subțire – unul pe care-l puteam ține între dinți – așa că-l acceptai bucuros.

— Ține submarinul cât mai aproape de țărm, i-am ordonat lui Bradley, apoi m-am aruncat peste bord și am înotat spre plaja îngustă.

Înapoia mea se auzi un alt plescăit, iar când m-am întors l-am zărit pe bătrânul și credinciosul meu Nobs, care înota vitejește pe urmele mele.

Marea nu era agitată și nu simțeam vreun curent subteran, așa că am ajuns lesne la țărm, pe care m-am urcat la fel de ușor. Plaja era alcătuită îndeosebi din pietricele netezite de valuri. Nisip era puțin, deși de pe puntea submarinului plaja ni se părise toată nisipoasă; n-am văzut nici o urmă de moluște sau de crustacee, caracteristice tuturor plajelor cunoscute de mine mai înainte. Îmi explic acest fenomen prin îngustimea plajei, prin uriașa adâncime a apei și prin marea distanță ce desparte Caprona de vecinul ei cel mai apropiat.

Pe măsură ce eu și Nobs ne apropiam de silueta de pe țărm, simțeam că, dacă aceasta fusese vreodată vie, murise cu siguranță în urmă cu câțva timp. Nobs se opri, adulmecă și mârâi. Ceva mai târziu, se așeză, își ridică botul spre cer și scoase un urlet jalnic. Am azvârlit o pietricică spre el, poruncindu-i să tacă: urletele lui lugubre mă enervau. Chiar când am ajuns lângă obiectul acela, tot n-am fost în stare să-mi dau seama dacă fusese om sau dobitoc. Cadavrul era umflat și în parte descompus. Nu se vedea pe el sau prin apropiere nici urmă de îmbrăcăminte. Un păr fin, cafeniu îi acoperea pieptul și abdomenul, dar fața, palmele, picioarele, umerii și spatelul erau lipsite de păr. Creatura trebuie să fi avut înălțimea unui om bine proporționat; trăsăturile ei erau asemănătoare cu acelea ale unui om, dar fusese oare cu

adevărat un om?

N-aș putea spune, căci nu semăna cu o maimuță mai mult decât cu un om. Degetele groase de la picioare se întindeau lateral, întocmai ca acelea ale băștinașilor din Borneo, Filipine și alte ținuturi depărtate, unde se mai găsesc și astăzi oameni primitivi. Fața lui ar fi putut să fie aceea a unei ființe ieșite din împerecherea unui pitecantrop cu o fiică a tribului „Piltdown” din Sussex-ul preistoric. Lângă cadavru zăcea o bâta de lemn.

Faptul acesta îmi dădu de gândit, căci nu se vedea nici urmă de copaci prin împrejurimi. Pe plajă nu se zărea nici un obiect de natură să evoce prezența unui marinar naufragiat. Cadavrul nu sugera câtuși de puțin că, în viață, răposatul ar fi putut avea o experiență nautică. Era cadavrul unui tip uman inferior sau al unui animal superior. Nici într-un caz, nici în celălalt n-ar fi putut aparține unui neam de navigatori. Am dedus, de aceea, că era un băștinaș al Capronei, care căzuse ori fusese aruncat de pe stâncile de deasupra plajei. În cazul acesta, Caprona era locuibilă, dacă nu chiar locuită de oameni. Dar cum să ajungi în interiorul ei locuit? Iată întrebarea. O privire mai atentă asupra stâncilor, decât cea pe care-o putusem arunca de pe puntea submarinului, mi-a întărit convingerea că nici un muritor n-ar fi în stare să escaladeze faleza aceea perpendiculară, lipsită de orice deschizătură și de orice crampon, de care să se poată agăța. M-am depărtat perplex. Niciun rechin nu mi-a ieșit în cale, la întoarcerea spre submarin.

La auzul veștilor aduse de mine, ceilalți începură să emită fel de fel de teorii și presupuneri și să nutrească speranțe. Toți își făceau același raționament pe care-l făcusem și eu – concluziile erau evidente. Apa, însă, nu era de loc evidentă: eram mai însetați ca oricând.

Ne-am petrecut restul zilei continuând să explorăm cu atenție, dar fără rezultat, țărmul acela monoton. Peretele stâncos nu vădea nici o spărtură, nici măcar un alt petic de plajă. În asfințit, o dată cu soarele se prăbușiră și speranțele noastre. Între timp încercasem din nou să mă apropii de fată, dar ea nu voia să mă mai vadă-n ochi, așa că eram nu numai însetat, dar și din cale afară de trist și de abătut. Mi-a părut bine, de aceea, când zorii unei zile noi alungară vraja urâtă a unei nopți de nesomn.

Căutările întreprinse dimineața nu ne-au adus nici o rază de speranță. Caprona era inexpugnabilă – asta era părerea tuturor; totuși ne-am continuat cercetările. Cred că era pe la două după-amiază, când Bradley îmi atrase atenția asupra unei crengi înfrunzite, care plutea pe mare.

— O fi fost dusă de vreun râu până-n ocean, sugeră el.

— Da, s-ar putea, i-am răspuns. O fi căzut, sau o fi fost aruncată de pe culmea uneia din stâncile astea.

Bradley se adumbri la față.

— Și eu m-am gândit la același lucru, deși aș dori să cred contrariul!

— Ai dreptate! i-am zis. Trebuie să credem, până la proba contrarie. Nu ne putem îngădui să ne descurajăm tocmai acum, când avem cel mai mult nevoie de curaj. Creanga asta a fost purtată de un râu, iar noi vom găsi acel râu!

Și, cu pumnul strâns, într-un gest menit să sublinieze o hotărâre lipsită de speranță, i-am arătat spre un loc ceva mai apropiat de țărm.

— Vezi, Bradley? Uită-te bine!

Pe apă pluteau spre noi niște flori amestecate cu ierburi și încă o creangă înfrunzită. Am scrutat amândoi apa și țărmul. Bradley descoperi pesemne ceva, sau își închipui numai, căci ceru o găleată și o frânghie, iar când le primi, lăsă găleata în apă și o scoase plină. Gustă apoi apa din găleată și, îndreptându-se, mă privi în ochi cu o expresie încântată, ca și cum ar fi zis: „Ți-am spus eu!”

— Apa asta e caldă și proaspătă! exclamă el.

Am întins mâna spre găleată și am gustat și eu. Apa era foarte caldă, dar avea un gust extrem de neplăcut.

— Ai băut vreodată apă dintr-o baltă plină de mormoloci? mă întrebă Bradley.

— Exact! exclamai eu. Exact gustul ăsta îl are, deși n-am mai băut asemenea apă din copilărie; dar cum se poate ca apa unui râu să aibă un astfel de gust și ce naiba o face să fie atât de caldă? Trebuie să aibă cel puțin 70 sau 80 de grade Fahrenheit, dacă nu și mai mult!

— Da, recunosc Bradley, aș zice chiar mai mult. Dar de unde vine oare?

— Acum, că am descoperit-o, asta e ușor de văzut. De vreme ce nu poate veni din ocean, trebuie să vină din interior. Singurul lucru pe care-l avem de făcut este să mergem pe firul apei și, mai de vreme sau mai târziu, vom da de izvorul ei.

Ne aflam destul de aproape, dar îndreptând prova submarinului spre țărm, ne-am târât încet de-a lungul lui, luând mereu probe de apă și gustând-o pentru a ne asigura că n-am ieșit din curentul de apă proaspătă. Bătea un vânticel slab dinspre larg și nu erau valuri aproape deloc,

astfel încât ne-am continuat înaintarea spre țărm, fără a atinge fundul; deși eram la doi pași de țărm, n-am observat nici o spărtură prin care ar fi putut să răzbească vreun pârliaș cât de mic și cu atât mai puțin gura unui râu larg cum părea să fie acesta, de vreme ce izbutea să împrăspăteze apa oceanului până la o distanță de peste două sute de iarzi. Refluxul, laolaltă cu puternicul curent de apă proaspătă, ne-ar fi împiedicat să ne ciocnim de stânci, chiar dacă n-am fi avut motoarele în funcțiune; pentru a ne menține poziția, trebuia doar să ne folosim de aceste două forțe combinate. Am ajuns la o distanță de douăzeci și cinci de picioare de peretele abrupt, care se înălța masiv deasupra noastră. Nu se vedea nici o spărtură. Privind suprafața apei și scrutând fața amenințătoare a falezei, Olson își dădu cu părerea că apa proaspătă ar fi putut izvorî dintr-un gheizer submarin. Așa se explica, spunea el, căldura ei. În clipa aceea, un tufiș plin de flori și frunze țâșni la suprafață și începu să plutească înapoia submarinului.

— Tufele de flori nu prea cresc în peșterile subterane din care izvorăsc *gheizerele*, zise Bradley.

— Nu pricep nimic, mormăi Olson, scuturând din cap.

— Am găsit! Ia uitați-vă! exclamai eu, arătând spre temelia falezei, pe care refluxul o expunea treptat vederii noastre.

Priviră cu toții într-acolo și văzură ceea ce văzusem și eu — partea de sus a unei borte întunecoase, prin care apa se vărsa în mare.

— E canalul subteran al unui râu! strigai eu. Curge printr-un ținut acoperit cu vegetație, deci luminat de soare. Peșterile subpământene nu pot avea nici o viață vegetală cât de cât asemănătoare cu plantele pe care le-am văzut plutind pe apa acestui râu. Dincolo de stâncile astea există

pământuri roditoare și râuri de apă dulce – poate și vânat!

— Da, domnule! Spuse Olson. Dincolo de stânci! Adevărat, dom'le! Dincolo de stânci!

Bradley izbucni în râs – un râs cam amar:

— Păi, e ca și cum ne-ai spune, domnule, că știința a stabilit că pe Marte există apă și vegetație.

— Nu-i chiar așa, replicai eu. Un submarin nu-i construit pentru a naviga prin spațiu, ci pentru a străbate adâncurile mării.

— Ați fi dispus să vă vârați în văgăuna aia? mă întrebă Olson.

— Da, îi răspunsei eu. N-avem nici o șansă de a supraviețui dacă nu găsim hrană și apă aici, pe Caprona. Apa asta care iese din stâncă nu e sărată, dar nici bună de băut, deși am băut cu toții din ea. E logic să presupunem că, în interior, râul e alimentat de izvoare curate și că există acolo fructe, ierburi și vânat. Să rămânem oare aici și să murim de sete și de foame, când s-ar putea ca la o distanță de numai câteva sute de iarzi să se întindă un tărâm al belșugului? Avem mijloacele necesare pentru a naviga într-un râu subteran. Suntem oare prea lași ca să folosim aceste mijloace?

— Eu aș zice să încercăm, spuse Olson.

— Da, să încercăm, zise și Bradley.

— Atunci, la fund și deie Domnul s-avem noroc! exclamă un marinar tânăr, care luptase cândva în tranșee.

— La posturile de imersiune! poruncii eu și, în mai puțin

de un minut, puntea rămase pustie, capacele turnului de control erau închise cu zgomot, iar submarinul se scufunda – poate pentru ultima oară. Eu, unul, așa simțeam și cred că mai toți ceilalți simțeau la fel.

În timp ce submarinul se scufunda, stăteam în turn, al cărui reflector își proiecta pe apă razele palide. Ne scufundam foarte încet, înaintând doar atâta cât să menținem prova submarinului în direcția dorită; în fața noastră zăream hăul negru căscat în peretele de stâncă. Era o deschizătură prin care ar fi putut trece șase submarine deodată, un tunel cilindric și întunecat ca gura iadului.

În timp ce submarinul înainta cu băgare de seamă, nu mi-am putut stăpâni o presimțire lugubră. Încotro ne îndreptam? Ce ne aștepta la capătul acestui mare canal? Ne luasem oare adio de la lumina soarelui și de la viață? Ne așteptau oare primejdii mai mari decât cele pe care le înfruntasem până acum? Am încercat să alung fantasmele închipuirii, comunicându-le cu glas tare tot ce vedeam, celor de jos, care stăteau cu urechile la pândă. Eu eram ochiul întregii echipe și mă străduiam din răspuțeri să fiu la înălțime. Înaintasem poate cu vreo sută de iarzi, când ne întâmpină cea dintâi primejdie. Chiar în fața noastră tunelul cotea brusc, într-un unghi drept. Puteam vedea răgăliile de pe râu izbindu-se de peretele stâncos din stânga noastră, sub presiunea puternică a curentului și mă temeam ca submarinul să nu pățească ceva făcând o asemenea cotitură în condiții atât de vitrege; n-aveam însă de ales, trebuia să încercăm. Nu i-am prevenit pe camarazii mei – ca să nu le pricinuiesc temeri inutile, căci, dacă ne-am fi ciocnit de peretele acela stâncos, nici o forță de pe pământ n-ar fi putut să ne ferească de un deznodământ pe cât de tragic, pe atât de grabnic. Am dat ordin să înaintăm cu toată viteza și submarinul s-a îndreptat spre primejdie. Eram nevoit să mă

apropii de peretele din stânga pentru a lua cotul și mă bizuiam pe forța motoarelor ca să ne poarte prin noianul acela de ape. Ei bine, am izbutit să trecem, dar cu chiu cu vai. În timp ce coteam, submarinul a nimerit în mijlocul curentului, care l-a împins cu pupa spre stânci; s-a auzit o izbitură care a făcut să se cutremure întreaga navă, apoi un scrâșnet lugubru – coca de oțel se freca de peretele de stâncă. O clipă, am crezut că năvala apelor ne va pecetlui soarta, dar deodată am auzit de jos vestea bună că totul e în ordine.

După alți cincizeci de iarzi am mai întâlnit un cot, de data asta spre stânga! Era, însă, ceva mai lin, așa că am trecut fără nici o vătămare. După aceea, am navigat ușor, deși nu puteam ști ce ne mai așteaptă, iar nervii mi-erău încordați la maximum. După al doilea cot, canalul era aproximativ drept, cale de vreo o sută cincizeci până la două sute de iarzi. Apele păreau mai luminoase, încât mi-a mai venit inima la loc. Le-am strigat celor de jos că văd lumina zilei și atunci întreaga navă se cutremură de chiotele și exclamațiile de recunoștință ale oamenilor. O clipă mai târziu, pluteam printr-o apă luminată de soare; ridicând numaidecât periscopul, am privit de jur împrejur cel mai straniu peisaj pe care-mi fusese dat vreodată să-l văd.

Ne aflam în mijlocul unui râu lat și domol, ale cărui maluri erau străjuite de niște ferigi arborescente gigantice, care-și înălțau vâjnoasele praștii la cincizeci, o sută, două sute de picioare în văzduhul liniștit. Aproape de noi, o umbră se ridică la fața apei și se repezi la periscop. Am zărit niște fălci uriașe, desfăcute, apoi totul s-a tulburat. Un tremur scutură turnul în clipa când animalul acela se abătu asupra periscopului. O clipă mai târziu, am putut vedea din nou – animalul dispăruse. Deasupra copacilor zbura un fel de liliac enorm – o dihanie uriașă ca o balenă, dar cu o alcătuire ce

amintea mai degrabă de o șopârlă. Apoi, o umbră se abătu din nou asupra periscopului, întunecându-i oglinda. Mărturisesc că abia mai râsuflam când am dat ordinul de ieșire la suprafață. Spre ce tărâm straniu ne călăuzise soarta?

În clipa când puntea ieși de sub apă, am deschis bocaportul turnului de control și am pășit afară. Peste un minut se deschise și bocaportul punții, iar cei care nu erau de cart dedesubt se cățărară pe scară; Olson îl aducea pe Nobs, ținându-l subsuoară.

Timp de câteva minute nimeni nu scoase o vorbă: cred că erau cu toții la fel de îngroziți ca și mine. De jur împrejur vedeam o floră și o faună la fel de stranii și de admirabile ca acelea pe care le-am fi putut găsi pe o planetă depărtată, dacă am fi fost transportați, în chip miraculos, prin eter, spre o lume necunoscută. Până și iarba de pe malul cel mai apropiat era nepământească – creștea înaltă și luxuriantă, fiecă fir având în vârf câte o floare strălucitoare, violetă, galbenă, roșie sau albastră; pajiștea asta feerică întrecea orice închipuire omenească și totul clocotea de viață. Copacii aceia înalți, ca niște ferigi, erau doldora de maimuțe, șerpi și șopârle. Insecte gigantice bâzâiau, zburând de colo până colo. La poalele pădurii dese puteau fi văzute sumedenie de făpturi puternice, în apa râului mișunau alte făpturi, iar deasupra fâlfâiau aripile unor creaturi uriașe, dintre cele despre care învățasem în școală că au dispărut din vremuri imemorale.

— Ia te uită! exclamă Olson. Ce-i cu girafa asta care iese din fundul mării?

Am privit în direcția arătată de el și am văzut un gât lung, lucios, încununat de un cap mic care se înălța deasupra apei. Deodată spinarea animalului ieși la iveală – cafenie și lucioasă în apa ce șiroia de pe ea. Animalul își îndreptă

privirea spre noi, își deschise botul de șopârlă și, scoțând un șuierat strident, se repezi spre submarin. Avea, cred, o lungime de șaisprezece până la optsprezece picioare și semăna leit cu plesiozaurii din Jurassicul-Inferior⁶, pe care-i văzusem reconstituiți în planșe. Se repezi la noi ca un taur turbat, de parcă ar fi vrut să distrugă și să devoreze puternicul submarin – de fapt, cred că asta și dorea.

Se năpustise spre noi cu botul căscat, în timp ce navigam încet în susul râului. Gâtul acela lung era întins ca o țeavă de tun, iar cele patru lopătoare cu care înota izbeau cu putere apa, făcându-l să înainteze rapid. Când ajunsese lângă submarin, monstrul își închise fălcile peste unul din tacheții parapetului și-l smulse ca pe o scobitoare înfiptă în chit. La vederea acestei performanțe titanice, ne-am dat cu toții înapoi, iar Bradley își scoase revolverul și trase. Glonțul nimeri în gâtul animalului, chiar deasupra trupului, dar în loc să-l paralizeze, nu făcu decât să-i sporească furia. Cu un țipăt strident, monstrul ieși pe jumătate din apă și, lăsându-se peste coca submarinului, încercă să se întindă pe puntea lui, ca să ne înghită. În aceeași clipă răsunară o duzină de împușcături, căci toți cei care eram înarmați am tras simultan în monstru; dar deși acesta era ciuruit de gloanțe, nu dădu semne de agonie, ci sări doar ceva mai încolo pe submarin.

Băgasem de seamă că fata venise pe punte și stătea acum înapoia mea, nu prea departe; când am văzut ce primejdie ne paște pe toți, m-am întors și am împins-o spre bocaport. Nu mai vorbisem cu ea de câteva zile încoace și nici acum n-am vorbit; ea, însă, s-a smuls din strânsoarea brațului meu, aruncându-mi o privire disprețuitoare. Mi-am dat seama că nu pot obține nimic de la ea decât cu ajutorul forței, așa că

---

⁶ A doua perioadă a erei Mezozoice (situată după Triassic și înainte de Cretacic), denumită astfel după rocile descoperite în masivul Jura.

m-am întors cu spatele, ca să o pot apăra de bizara reptilă, în cazul când aceasta ar fi izbutit să ajungă pe punte; în clipa aceea, am văzut cum monstrul își ridică o labă peste parapet și, întinzându-și fulgerător capul, apucă în bot pe unui dintre nemți. Am dat fuga într-acolo și am tras cu pistolul în trupul monstrului, încercând să-l silesc să-și slobozească prada; era însă ca și cum aș fi tras în soare!

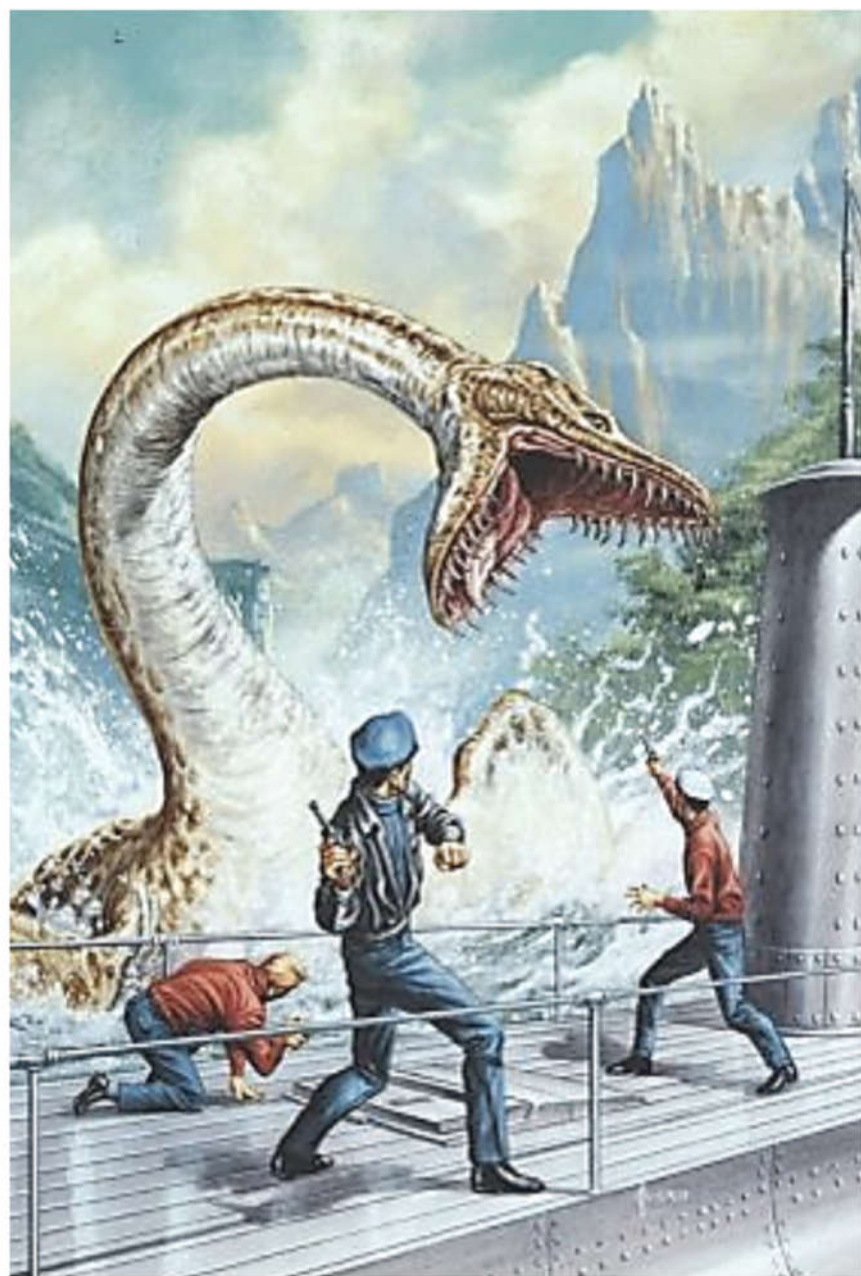
Urlând și țipând, neamțul se pomeni smuls de pe punte de monstru, care se scufundă cu victima lui îngrozită. Eram cu toții zguduiți de înfricoșătoarea tragedie, dar Olson ne descreți frunțile atrăgându-ne atenția că, acum, balanța puterii era în mâinile noastre. După moartea lui Benson, fusesem nouă contra nouă – nouă nemți contra nouă „aliați”, cum ne spuneam noi înșine; acum, nu mai erau decât opt nemți. Pe fată n-o trecusem niciodată în vreo tabără sau alta, poate pentru că era fată, deși știam prea bine că era de partea noastră.

Remarca lui Olson izbuti așadar să însenineze atmosfera, cel puțin pentru „aliați”, dar în curând atenția ne fu din nou atrasă spre râu, căci de jur împrejur apa fierbea ca un cazan drăcesc, plin de reptile oribile, care șuierau și se zbuciumau, turbate și înfometate. Începură să se cațere și pe punte, zvârcolindu-se și împingându-ne tot mai mult, deși trăgeam în ele întruna. Erau tot soiul de făpturi îngrozitoare – enorme, hidoase, grotești – un adevărat coșmar mezozoic. Am avut grijă ca fata să fie dusă jos cât mai grabnic cu putință, iar ea îl luă și pe Nobs – bietul câine aproape că nu mai putea nici să scheaune, atâta lătrase! Și cred că pentru prima oară în viața lui, încerca sentimentul fricii, dar nu-i de mirare. I-am trimis apoi jos și pe Bradley și pe mai toți „aliații”, iar după aceea și pe nemții aflați pe punte; von Schoenvorts continua să fie legat în lanțuri.

Monștrii ajunseseră amenințător de aproape când am

coborât și eu, trântind după mine bocaportul. M-am dus apoi în turnul de control și am dat ordin să înaintăm cu toată viteza, în speranța că ne vom depărta de monștrii aceia; dar era în zadar. Nu numai că oricare dintre ei putea întrece lesne submarinul, dar cu cât înaintam mai mult în susul râului, cu atât mai numeroase erau haitele ce ne atacau; în cele din urmă, temându-mă să mai navighez atât de repede pe un astfel de râu, am dat ordin să fie micșorată viteza și am plutit astfel, încet și cu demnitate, prin bulucul acela șuierător. Eram foarte bucuros că ne făcusem intrarea în Caprona la bordul unui submarin și nu al vreunei alte nave. Îmi dădeam bine seama ce soartă i-ar fi putut aștepta pe navigatorii care s-ar fi încumetat să viziteze Caprona: lumea nici n-ar fi luat cunoștința de isprava lor, căci vă asigur că numai pe un submarin poți trece pe râul acela mare și leneș și rămâne în viață.

Am înaintat pe râu în sus cale de vreo patruzeci de mile, până la căderea serii. Mi-era frică să coborâm în fundul râului și să rămânem acolo peste noapte, căci mă gândeam că mâlul era poate prea adânc Neputând arunca ancora, am mai înaintat puțin pe lângă țărm și, profitând de un scurt răgaz oferit de reptilele acelea, ne-am legat submarinul de un copac mai solid. De asemenea, am scos o găleată de apă din râu și am constatat că, deși destul de caldă, apa era ceva mai dulce acum. Aveam hrană suficientă, iar apa ne astâmpără binișor setea; ne lipsea însă carnea proaspătă. Nu mai mâncasem carne de multe săptămâni, dar la vederea reptilelor mi-a venit o idee și anume, că s-ar putea ca și carnea lor să fie gustoasă. M-am dus așadar pe punte cu o pușcă – aveam vreo douăzeci de arme la bord. Văzându-mă, o reptilă uriașă se repezi pe punte, drept spre mine. M-am retras spre vârful turnului de control, iar când monstrul își înălță trupul masiv în dreptul punții înguste pe care stăteam, i-am tras un glonte între ochi.

Monstrul se opri și se uită la mine o clipă, ca și cum mi-ar fi spus: „Omul ăsta înțeapă, trebuie să mă feresc!” Apoi își întinse gâtul lung și, căscându-și botul puternic, îl îndreptă spre mine, dar eu nu mai eram acolo. Mă prăbușisem înapoi în turn, gata-gata să-mi găsesc moartea în cădere. Când mi-am ridicat privirea, căpșorul din creștetul gâtului tocmai se abătea asupra-mi, dar m-am trântit pe jos, ca să mă feresc.

Văzând ce se petrecea în turn, Olson dădu fuga după un topor și, după ce-l găsi, se cățără fără șovăire pe scară și începu să izbească în căpățâna aceea oribilă. Monstrul n-avea destulă minte ca să adăpostească două idei deodată. Deși lovit și hăcuit și cu un glonte între ochi, stăruia în încercarea-i nebunească de a se vâri în turn și de a-l devora pe Olson, deși avea un trup de câteva ori mai gros decât diametrul bocaportului; și nu-și încetă eforturile decât când Olson izbuti să-l decapiteze. Atunci, doi oameni se urcară pe punte prin bocaportul principal și în timp ce unul stătea de veghe, celălalt tăie o ciozvârtă din coapsa monstrului, botezat de către Bradley „Plesiosaurus Olsoni”. Între timp Olson tăie gâtul lung al monstrului, zicând că o să facă din el o supă strașnică. Până când am curățat noi turnul de sângele și de măruntaiele monstrului, bucătarul ne-a preparat niște fripturi zemoase și o ciorbă faină pe soba electrică, iar aroma răspândită de „Plesiosaurus Olsoni” ne umplu de admirație pentru această specie.

V

Am înfulecat fripturile chiar în seara aceea; cât despre ciorbă, am mâncat-o abia în dimineața următoare. Ni se părea ciudat să mâncăm o făptură care, potrivit legilor paleontologiei, nu mai exista de milioane de ani. Deși nu-ți dădea senzația de prospețime, nu ne stânjenea de fel apetitul. Olson mănă până când mi se păru că o să plesnească.

Fata mănă împreună cu noi în seara aceea, în careul ofițerilor, situat chiar în spatele compartimentului torpilelor. Am desfăcut masa pliantă, am pus cele patru scaune și, pentru prima oară după nu știu câtă vreme, ne-am așezat să mâncăm altceva decât rațiile minuscule și monotone destinate echipajului unui submarin aflat la strâmtoare. Nobs ședea între mine și fată și era hrănit cu bucățele de Plesiozaur, deși risca în felul acesta să-și strice pentru totdeauna bunele obiceiuri. Se uita la mine rușinat, căci își dădea seama că un câine bine crescut nu se cuvine să mănânce la masă; bietul de el era însă atât de slăbit de un regim alimentar impropriu, încât n-aș fi putut să mănânc dacă nu i-aș fi dat și lui și, oricum, Lys voia să-l hrănească.

Lys mă trata cu o politețe rece, dar față de Olson și de Bradley se arăta cât se poate de drăguță. Știam că nu-i exuberantă din fire și, de aceea, nu mă așteptam la elanuri de generozitate din parte-i; îi eram recunoscător pentru puținele semne de atenție pe care mi le acorda. Am avut o cină foarte plăcută, cu un singur moment penibil – când Olson sugera că făptura din care ne înfruptam era poate aceeași care-l înghițise pe neamț. Ne-a trebuit mult până s-o înduplecăm pe fată să-și continue masa; Bradley izbuti în

cele din urmă s-o convingă, spunându-i că înaintasem vreo patruzeci de mile în susul râului din clipa când neamțul fusese devorat și că, de atunci încoace, văzusem mii de asemenea reptile, așa încât nu putea fi vorba de același Plesiozaur.

— Și în orice caz, conchise el, Olson a lansat ideea asta doar cu scopul de a ne face să-i cedăm lui toate biftecurele!

Am discutat despre viitor și ne-am spus părerile în legătură cu ceea ce ne aștepta; erau niște simple presupuneri, căci nimeni nu putea ști ce ne așteaptă. Viața ar fi imposibilă în Caprona dacă aceasta ar fi bântuită de reptilele alea și de alte dihănii îngrozitoare. Ne-am hotărât, deci, să rămânem doar până ce vom găsi apă proaspătă precum și carne și fructe ușor de procurat, apoi să ne întoarcem dincolo de faleză, spre largul mării.

Într-un târziu ne-am culcat în hamacurile noastre strâmte, sătui, plini de speranță și cu cugetul împăcat, iar a doua zi ne-am trezit înviorați și încă optimiști. Nu ne-a venit de loc greu să pornim la drum – fiindcă, așa cum aveam să aflăm mai târziu, saurienii încep să se hrănească abia dimineața târziu. De la amiază până la miezul nopții sunt deosebit de activi, iar din zori până pe la nouă dimineața trândăvesc. Și într-adevăr, n-am văzut nici un monstru tot timpul cât am plutit pe râu, deși tunul fusese scos pe punte, gata de a răspunde oricărui atac. Nădăjduiam, fără să fiu prea convins, că obuzele i-ar putea descuraja pe saurieni. Copacii erau înțesați de maimuțe de toate mărimile și culorile, iar o dată ni se păru că zărim o făptură omenească, ce ne privea din adâncul pădurii.

Curând după ce ne-am reluat înaintarea în susul râului, am zărit gura unui râu mai mic, care se vărsa în celălalt, dinspre miazăzi – adică din dreapta noastră; aproape

numaidecât după aceea am ajuns la o insulă mare, lungă de cinci-șase mile; iar după alte cincizeci de mile am dat peste un râu mai lat decât cel dinainte și care curgea dinspre nord-vest, râul pe care navigam noi curgând acum prin nord-est. Reptilele dispăruseră aproape cu desăvârșire, iar vegetația de pe malurile râului semăna acum cu o pădure mai deschisă, un fel de parc natural, în care eucaliptii și salcâmi erau amestecați cu niște ferigi, ca și cum două perioade geologice distincte și-ar fi dat întâlnire în locul acela. Și iarba părea mai puțin înflorită, deși se vedeau, ici, colo, zone de verdeață luxuriantă. În sfârșit, fauna părea mai puțin densă pe acolo.

Cu vreo șase ori șapte mile mai încolo, râul își lărgea simțitor albia; în fața noastră se deschidea o imensă întindere de apă. Ne-am pomenit într-un lac interior atât de larg, încât nu zăream decât linia țărmului, pe partea pe care navigam. Apele din jurul nostru erau pline de viață. Se mai vedeau și câteva reptile, dar erau mai ales pești, milioane de pești.

Apa din acest lac interior era foarte caldă, aproape fierbinte, iar aerul era încins și înăbușitor. Ne venea greu să credem că dincolo de zidurile fortificate ale Capronei pluteau aisberguri și că dinspre miazăzi bătea un vânt de gheață, căci în aceste ape însuflețite adia doar o briză calduță și umedă. Treptat, am început să lepădăm straietele de pe noi, păstrându-ne doar strictul necesar. Soarele însă nu era fierbinte. Căldura era mai degrabă aceea a unei băi de aburi, decât aceea a unui cuptor.

Am navigat în lungul malului acelui lac, în direcția nord-vest, sondând tot timpul. Lacul era adânc și avea fundul stâncos, cu o înclinație abruptă către mijloc, iar o dată, când ne-am depărtat de mal pentru a sonda, n-am putut găsi fundul. Din când în când întrezăream, în depărtare, faleza stâncoasă, care, de aici, părea mai puțin abruptă decât se

arăta pe partea dinspre mare. După părerea mea, Caprona a fost cândva, într-o eră foarte depărtată, un masiv muntos căruia o erupție vulcanică neînchipuit de puternică i-a năruit întreaga coamă, azvârlind mii de stânci de jur împrejur și lăsând un crater enorm; apoi, continentul s-a scufundat poate, întocmai ca alte continente străvechi, lăsând deasupra mării doar creasta Capronei. Zidurile înconjurătoare, lacul interior, izvoarele fierbinți care alimentau lacul – toate indică același lucru, iar fauna și flora sunt o mărturie de netăgăduit a faptului că, odinioară, Caprona făcea parte dintr-un continent întins.

În timp ce navigam de-a lungul malului, peisajul continua să fie dominat de o pădure mai mult sau mai puțin deschisă, prin care se întrezărea ici-colo câte un petec de câmpie, unde vedeam animale păscând. Cu binoclul, puteam desluși o specie de cerbi roșcați, niște antilope și ceea ce mi se părea un soi de cal; iar o dată am zărit silueta zburlită a unui bizon monstruos. Aveam aici vânat din belșug! Nu exista riscul de a muri de foame pe Caprona! Totuși, animalele păreau circumspecte; în clipa când ne zăreau, își înălțau capetele și cozile și o luau la goană, cele din interior urmând pilda celor de la margine, până când dispăreau toate în hățișurile pădurii. Doar bizonul acela uriaș și zburlit rămase pe loc și, cu capul plecat, ne privi până ce dispărurăm noi înșine și abia apoi continuă să pască.

Cu vreo douăzeci de mile mai sus de vărsarea râului, am dat peste niște stânci joase, de gresie, mărturii chinuite ale cataclismului care zguduise cândva Caprona, făcând să se amestece în același strat formațiunile de roci ale unor ere diferite, topindu-le pe unele și lăsându-le neatinse pe altele.

Am navigat pe lângă ele cale de vreo zece mile, până am ajuns în dreptul unei deschizături largi, ce ducea pare-se spre un alt lac. Cum noi căutam apă limpede, nu voiam să lăsăm necercetată nici o parte din țărâm, așa că, după ce am constatat, prin sondaje, că avem destulă adâncime, am îndreptat submarinul spre golful acela, care era de fapt un excelent port natural, cu apa suficient de adâncă până la câțiva iarzi de mal. În vreme ce lunecam încet, doi dintre nemți zăriră din nou ceea ce li se părea a fi un om, sau o ființă antropoidă, care ne urmărea de la liziera unei păduri aflate cu vreo sută de iarzi mai încolo. Curând după aceea am descoperit gura unui izvorăș care se vărsa în golf. Era primul izvor pe care-l întâlneam de când părăsisem râul; am făcut de îndată pregătirile necesare pentru a-i controla apa. Pentru a debarca, trebuia să aducem submarinul cât mai aproape de mal, căci chiar și apele astea erau pline de reptile, deși densitatea lor era ceva mai mică. Am dat ordin ca rezervoarele să fie umplute cu apă doar atâta cât să îngăduie scufundarea submarinului cu vreo treizeci de centimetri, apoi am îndreptat prova încet spre mal, încredințat că, dacă ne-am împotmoli, am mai avea totuși destulă forță de propulsie pentru a ne desprinde, scoțând cu pompele apa din rezervoare; dar prova submarinului își croi lesne drum prin păpuriș și atinse malul fără să se împotmolească.

Oamenii mei erau înarmați acum cu puști și pistoale, fiecare dintre ei având muniții din belșug. I-am poruncit unuia dintre nemți să coboare pe mal o parâmbă, sub paza a doi dintr-ai noștri, căci din puținele lucruri pe care le observasem pe Caprona – ori Caspak, cum aveam să aflăm că se numește partea din interior – ne dădeam seama că în orice moment ne puteam trezi în fața unei primejdii noi și teribile. Neamțul legă zdravăn parâmba de un copac și în

aceeași clipă ancora de la pupa fu aruncată.

De îndată ce neamțul și cei doi care-l escortau se întoarseră la bord, i-am chemat pe punte pe toți, inclusiv pe von Schoenvorts și le-am explicat că a sosit timpul să ajungem la un soi de înțelegere între noi, pentru a pune capăt penibilei noastre diviziuni în două tabere dușmane – prizonieri și paznici. Le-am arătat că însăși existența noastră depindea, în chip vădit, de unitatea de acțiune, că intrasem într-o lume absolut nouă, depărtată de cadrul și de cauzele războiului nostru mondial, ca și cum milioane de mile și milioane de *eoni* ne-ar fi despărțit în spațiu și-n timp de viețile și de reședințele noastre anterioare.

— N-avem nici un motiv să prelungim aici pe Caprona conflictele întemeiate pe ură rasială sau pe resentimente politice. Chiar dacă germanii aflați printre noi i-ar omori pe englezi, sau dacă aceștia i-ar omori pe toți nemții, asta n-ar influența câtuși de puțin soarta unei bătălii de pe frontul de vest, fie ea cât de neînsemnată, sau măcar opinia unui singur individ dintr-o țară beligerantă ori neutră. De aceea vă pun deschis problema, fiecărui dintre voi în parte: să ne îngropăm animozitățile și să lucrăm laolaltă, toți pentru unul și unul pentru toți, cât vom rămâne pe Caprona, sau să continuăm să rămânem divizați și numai o jumătate dintre noi să purtăm arme, poate până-n clipa când moartea ne va răpune pe toți? Dați-mi voie să vă mai spun, dacă nu ați înțeles asta până acum, că nu există aproape nici o șansă ca vreunul dintre noi să mai vadă vreodată lumea din afară. Avem asigurate acum hrana și apa; am putea strânge provizii pentru o expediție îndelungată a submarinului, dar suntem, practic, lipsiți de combustibil, iar fără combustibil nu putem spera să ajungem pe ocean, căci numai un submarin poate trece prin barierele acelor stânci. Care-i răspunsul vostru?

Și, spunând acestea, mi-am întors fața spre von

Schoenvorts.

El mă privi în felul său neplăcut și mă întrebă care ar fi regimul nemților, în cazul când mi-ar accepta propunerea și în cazul când am găsi o cale de scăpare cu ajutorul submarinului. I-am răspuns că, printr-o colaborare cinstită, am putea ajunge la o deplină egalitate în momentul când am părăsi Caprona și i-am propus ca, dacă perspectiva plecării noastre cu submarinul s-ar materializa, să ne îndreptăm spre cel mai apropiat port neutru și să ne predăm autorităților, care ne-ar interna pe toți într-un lagăr, până la terminarea războiului. Spre uimirea mea, von Schoenvorts se declară de acord și-mi spuse că nemții îmi vor accepta condițiile, că puteam fi sigur de lealitatea lor față de cauza comună.

I-am mulțumit, apoi m-am adresat fiecăruia dintre oamenii lui în parte, iar ei își dădură, pe rând, cuvântul de onoare că vor respecta întocmai cele spuse de mine. Ne-am mai înțeles să acționăm ca o organizație militară, călăuzită de un regulament și de o disciplină strictă – eu fiind comandantul englezilor și avându-l pe Bradley ca prim-locțiitor secundat de Olson, iar von Schoenvorts având comanda oamenilor săi, dar fiindu-mi subordonat mie. Noi patru urma să alcătuim o curte marțială, care să-i poată judeca pe infractori și condamna pentru abateri de la disciplina militară, cele mai grave abateri putând atrage chiar pedeapsa cu moartea.

Am împărțit apoi arme și muniții nemților și, lăsându-l pe Bradley împreună cu cinci oameni ca să păzească submarinul, am coborât cu ceilalți oameni pe mal. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să gustăm apa din izvorăș pe care, spre încântarea noastră, am găsit-o dulce, limpede și rece. Pe deasupra, nu erau pe-acolo nici un fel de reptile periculoase, deoarece – precum aveam să aflăm mai târziu – aceste reptile adorm numaidecât când sunt supuse unei

temperaturi sub 70 grade Fahrenheit. Nu le place deloc apa rece și se țin cât mai departe de ea cu putință. Izvorașul era bogat în păstrăvi, avea multe locuri adânci în care ne puteam scălda, iar pe malurile lui se înălțau copaci foarte asemănători cu frasinii, fagii și stejarii, însușirile lor caracteristice fiind determinate desigur de temperatura scăzută a aerului de deasupra apei aceleia reci și de împrejurarea că rădăcinile le erau udate de apa izvorașului, nu de apa izvoarelor calde, pe care aveam să le întâlnim din abundență prin alte locuri.

Prima noastră grijă a fost să umplem rezervoarele submarinului cu apă proaspătă, apoi ne-am apucat să vânăm și să explorăm ținutul pe o mică distanță de jur împrejur. Olson, von Schoenvorts, doi englezi și doi germani mă însoțiră pe mine, iar ceilalți zece rămaseră să păzească nava și fata. Intenționasem să-l las și pe Nobs, dar câinele fugi după mine și păru atât de fericit să mă regăsească, încât nu m-a răbdât inima să-l alung înapoi. Am pornit pe malul izvorașului în sus, printr-un ținut superb, iar după vreo cinci mile am ajuns într-un mic luminiș presărat cu bolovani, unde-și avea obârșia. Printre stânci bolboroseau vreo douăzeci de izvoare cu apa rece ca gheața. La nord de luminișul acela se zăreau niște stânci de gresie, înalte de cincizeci până la șaptezeci și cinci de picioare, la poalele cărora creșteau o sumedenie de copaci falnici, care aproape că ni le ascundeau. Spre apus, ținutul era plat și numai parțial acoperit de păduri; acolo am zărit pentru prima oară vânat – un cerb mare, roșcat, care păștea fără să ne observe. Unul dintre oamenii mei mi-l arătă, în tăcere; făcându-le semn celorlalți să stea liniștiți, m-am târât spre el, însoțit doar de Whitely. Ne-am apropiat până la vreo sută de iarzi, când cerbul și-a ridicat deodată capul încornorat, ciulindu-și urechile enorme. Am tras amândoi în același timp și, spre satisfacția noastră, l-am văzut prăbușindu-se, apoi am

alergat ca să-l mântuim cu cuțitele. Cerbul zăcea într-o poieniță, străjuită de un pâlc de salcâmi; aproape că ajunsesem lângă el, când ne-am oprit brusc amândoi. Whitely se uita la mine și eu la el, apoi ne-am uitat amândoi la locul unde fusese cerbul.

— La naiba! exclamă Whitely. Ce se-ntâmplă, dom'le?

— Am impresia, Whitely, că s-a comis o greșeală. Vreun zeu mai mărunț, care a făcut toată viața lui elefanți, a fost transferat temporar la secția șopârlelor.

— Nu mai vorbiți așa, e o blasfemie, mă muștră Whitely.

— Nu-i o blasfemie mai mare decât fiara care ne fură vânatul! i-am replicat eu.

Fiara despre care vorbeam se năpustise asupra cerbului nostru și-l devora cu înghițituri mari, pe nemestecate. Părea să fie o șopârlă uriașă, înaltă de cel puțin zece picioare, cu o coadă puternică și lungă ca și torsul ei, cu labelle de dinapoi vânjoase și cu labelle din față foarte scurte. Când ieșise din pădure, țopăise cam la fel ca un cangur, folosindu-și labelle de dinapoi și coada ca mijloace de propulsie, iar când stătea în picioare se sprijinea în coadă. Avea un cap lungăreț și masiv, cu un bot turtit, iar fălcile, înzestrate cu niște dinți lungi și ascuțiți, i se căscau până dincolo de ochi. Trupul solzos îi era smălțat cu niște pete mari, negre și gălbui, de forme neregulate, mărginite de un chenar roșu, lat cam de un deget. Partea de dedesubt a pieptului, trupului și cozii era de un alb-verzui.

— Ce facem cu pasărea asta afurisită, dom'le? Mă întrebă Whitely.

I-am spus să aștepte până-i fac eu semn, apoi să tragă

simultan cu mine – el în inimă, iar eu în spinarea monstrului.

— În regulă, dom'le, îmi răspunse el, ducându-și arma la umăr.

Împușcăturile noastre răsunară în aceeași clipă. Monstrul își înălță capul și privi de jur împrejur, până când ne zări; atunci se repezi spre noi, cu un șuierat teribil, care se transformă într-un urlat înfricoșător.

— Fugi, Whitely! Am strigat, luând-o eu însumi la fugă.

Ne aflam cam la vreun sfert de milă distanță de restul oamenilor noștri, care stăteau culcați în iarba înaltă și ne priveau. Era limpede că văzuseră tot ce se întâmplase, căci acum se ridicară și o luară la fugă spre noi; în fruntea tuturor alerga Nobs. Monstrul se apropia tot mai mult de noi, când deodată l-am văzut pe Nobs zburând ca un meteor pe lângă mine și repezindu-se drept spre fioroasa reptilă. Am încercat să-l chem înapoi, dar nu m-a luat în seamă; și cum nu puteam răbda să-l văd sacrificat, m-am oprit eu însumi, gata să înfrunt monstrul. Acesta păru să fie mai intrigat de Nobs decât de noi și de armele noastre, căci se opri în clipa când câinele se năpusti asupra-i, mârâind; dădu să-l muște cu fălcile-i puternice, dar, fiind iute ca fulgerul în comparație cu fiara cu minte greoaie, Nobs se feri lesne din calea adversarului său, apoi alergă înapoia lui și-l apucă de coadă. Nobs săvârși astfel cea mai mare greșală din viața lui, căci în apendicele acela peștiș se ascundeau mușchii unui Titan

și forța a zece catapulte puternice, forța de care posesorul cozii era pe deplin conștient.

Cu o singură smucitură a vârfului cozii, îl trimise pe bietul Nobs de-a rostogolul prin văzduh, până în pâlcul de salcâmi

din care fiara se repezise spre prada noastră – apoi se prăbuși fără viață la pământ.

Olson și von Schoenvorts sosiră peste un minut cu oamenii lor și atunci ne apropiarăm toți, cu băgare de seamă, de monstrul încremenit în fața noastră. Acesta era aproape mort, iar la o cercetare atentă se vădi că glonțul lui Whitely îi străpunsese inima, în vreme ce glonțul meu îi atinsese șira spinării:

— Dar de ce n-o fi murit pe loc? exclamai eu.

Von Schoenvorts îmi răspunse în felul lui neplăcut:

— Monstrul acesta e atât de uriaș, iar sistemul său nervos e atât de inferior, încât a trebuit să treacă multă vreme până ce vestea morții sale să ajungă la creieru-i minuscul. Monstrul era mort din clipa în care gloanțele voastre l-au lovit, dar timp de mai multe secunde, poate chiar un minut, nu și-a dat seama că-i mort. Dacă nu mă-nșel, este un *Allosaurus* din Jurasicul Superior, din care s-au găsit unele rămășițe în regiunea centrală a statului Wyoming și în suburbiile New Yorkului.

Un irlandez pe nume Brady rânji; am aflat mai apoi că lucrase timp de trei ani în poliția din Chicago, în brigada contra traficantilor.

Între timp îl strigasem pe Nobs și mă pregăteam să pornesc în căutarea lui, deși, ca să spun drept, mă temeam să nu-l găsesc zdrobit și mort în pâlcul de salcâmi; iată însă că ieși deodată dintre trunchiurile acestora, cu urechile pleoștite, cu coada între picioare și cu trupul cocârjat. Se alesese doar cu câteva zgârieturi, dar în viața mea n-am văzut câine mai spășit ca el.

După ce am jupuit și am curățat cerbul roșu, am adunat ceea ce mai rămăsese din el și am pornit înapoi spre submarin. Pe drum, Olson, von Schoenvorts și cu mine am discutat despre problemele viitorului apropiat și ne-am pus de acord în privința necesității imperioase a unei tabere permanente pe malul râului. Interiorul unui submarin este, după cum lesne se poate imagina, o locuință extrem de incomodă, care, în condițiile unui asemenea climat torid și ale unei ape atât de calde, devine de-a dreptul insuportabilă. De aceea ne-am hotărât să construim o tabără fortificată.

VI

În timp ce mergeam încet spre submarin, chibzuind și discutând în amănunt planul, am auzit o detunătură puternică.

— Un proiectil de pe „U-33”! exclamă von Schoenvorts.

— Ce-o fi însemnând oare? întrebă Olson.

— Ceilalți sunt la ananghie și trebuie să ne întoarcem la ei, răspunsei în locul tuturor. Aruncați hoitul ăsta și veniți după mine! Adăugai, luând-o la fugă spre port.

Am alergat aproape o milă, fără să mai auzim vreun zgomot din direcția portului, apoi am mers ceva mai încet, fiindcă fuga era cam obositoare pentru niște oameni ca noi, închiși atâta amar de vreme în interiorul unui submarin. Gâfâind și icnind, ne-am târât așa, până ce, cam la vreo milă înainte de port, am dat peste o priveriște ce ne-a făcut să ne oprim locului. Trecând printr-o pădurice mai deasă decât cele din această parte a ținutului, am ieșit brusc într-un spațiu deschis, în centrul căruia se afla o ceată care i-ar fi oprit locului până și pe cei mai viteji dintre viteji – o ceată de aproximativ cinci sute de indivizi, aparținând unor rase foarte asemănătoare cu omul. Pe lângă gorilele și maimuțele antropoide – pe care nu-mi venea greu să le recunosc – mai erau și alte făpturi, cum nu mai văzusem niciodată și despre care nu puteam spune dacă sunt maimuțe sau oameni. Unele dintre ele semănau cu cadavrul pe care-l găsisem pe plaja îngustă de sub faleza stâncoasă a Capronei, altele erau dintr-o specie inferioară mai apropiată de maimuțe, iar altele aduceau în chip lugubru cu oamenii, fiind mai puțin păroase și având niște capete mai bine proporționate.

Unul din bandă, desigur căpetenia ei, semăna leit cu „omul din Neanderthal” găsit la „*La Chapelle-aux-Saints*”. Avea același trup scurt, îndesat, pe care se sprijinea un cap enorm, aplecat de obicei înainte, în același unghi ca și spinarea; brațele îi erau mai scurte decât picioarele, acestea fiind ele însele mult mai scurte decât cele ale omului modern; genunchii lor erau îndoiți în afară, neputând sta niciodată drepti. Individul acesta și alți doi-trei, care păreau să fie de un tip inferior lui, deși superior maimuțelor, erau înarmați cu bâte grele; ceilalți aveau doar armele naturii – o musculatură vânjoasă și colți ascuțiți. Toți erau bărbați și toți erau goi, nici măcar cei mai înalți în rang n-aveau vreo cât de mică podoabă pe ei.

La vederea noastră, se întoarseră spre noi rânjindu-și colții și mârâind, gata să ne înfrunte. N-aș fi vrut să trag în ei, decât dacă ar fi devenit neapărat necesar, așa că am pornit cu echipa mea, cu gândul să-i ocolesc, dar în clipa aceea neanderthalezul, ghicindu-mi intenția, o atribui desigur fricii și se năpusti spre noi, chiuind și agitându-și bâta deasupra capului. Ceilalți îl urmară, încât peste un minut am fi fost covârșiți de numărul lor. Am dat ordin oamenilor mei să tragă, iar la prima salvă șase atacatori, inclusiv neanderthalezul, se prăbușiră. Ceilalți șovăiră o clipă, apoi o luară la goană spre copaci, unii cățărându-se cu sprinteneală pe crengi, iar restul ascunzându-se pe după trunchiuri. Atât eu cât și von Schoenvorts am băgat de seamă că cel puțin doi dintre indivizii mai înalți, cu înfățișare omenească, se cățăraseră în copaci cu aceeași sprinteneală ca și maimuțele, în timp ce alții, care semănau cu oamenii ca statură și ca înfățișare, căutau să scape de primejdie rămânând pe pământ, cu gorilele.

La o cercetare atentă se vădi că cinci dintre primii noștri atacatori erau morți, iar al șaselea, neanderthalezul, nu era

decât ușor rănit de un glonte ce ricoșase pe craniul lui gros, năucindu-l. Ne-am hotărât să-l luăm cu noi și să pornim cu el spre tabără; legându-i mâinile la spate cu niște curele și vârându-i gâtul într-un laț încă înainte de a-și veni în fire, am pornit înapoi spre locul unde lăsasem vânatul. Eram convinși acum că cei de pe submarin putuseră să-i alunge pe sălbatici cu un singur proiectil, dar când am ajuns la locul unde lăsasem cerbul, acesta dispăruse.

La întoarcere, eu și Whitely am luat-o puțin înaintea celorlalți, în speranța că vom putea împușca vreun alt animal comestibil, căci eram cu toții contrariați și dezamăgiți de pierderea cerbului vânat. Am înaintat cu multă băgare de seamă și, cum nu aveam cu noi întreaga echipă, am obținut rezultate mai bune decât la început, vânând două antilope mari, la vreo jumătate de milă distanță de port; cu vânatul acesta și cu prizonierul nostru, ne-am întors veseli la submarin, unde am văzut că totul e în ordine. Pe mal, ceva mai la nord de locul unde poposisem, zăceau cadavrele a douăzeci dintre sălbaticii care-i atacaseră pe Bradley și pe oamenii lui, în lipsa noastră; pe ceilalți, îi întâlnisem noi cu câteva minute mai târziu și-i pusesem pe fugă.

Aveam sentimentul că le dădusem acestor firoși oameni-maimuțe o lecție și că datorită ei vom fi mai în siguranță pe viitor – cel puțin în ceea ce-i privea; ne-am hotărât, însă, să nu slăbim nici o clipă vigilența, presimțind că lumea asta nouă era plină de grozăvii încă necunoscute nouă – o presimțire foarte întemeiată.

În dimineața zilei următoare am început să lucrăm la amenajarea taberei noastre, după ce Bradley, Olson, von Schoenvorts, domnișoara La Rue și cu mine discutasem până la miezul nopții și schițasem planurile taberei. I-am pus pe oameni să taie câțiva arbori din specia *Jarrah*, un copac cu lemnul tare și rezistent, care creștea din belșug prin

împrejurimi. O jumătate din oameni munceau, în vreme ce ceilalți stăteau de veghe, fiecare căpătând câte o oră liberă la amiază. Olson avea conducerea echipei de lucrători. Bradley, von Schoenvorts și eu însumi, ajutați de domnișoara La Rue, puneam jaloanele diferitelor clădiri și ale zidului de împrejmuire. La capătul primei zile, am avut o stivă de lemne destul de înaltă, cu care puteam începe construcția chiar a doua zi dimineăta, deși eram cu toții frânți de oboseală, chiar și eu și Bradley, căci după ce terminasem jalonarea, îi ajutasem pe ceilalți la tăierea copacilor; numai von Schoenvorts, fiind prusac și nobil, nu catadicsea să facă asemenea munci de rând în prezența oamenilor lui și nici nu am socotit necesar să i-o cer, deoarece munca noastră era pur voluntară. Von Schoenvorts își petrecu după-amiaza cioplinind un bastonaș dintr-o ramură de *Jarrah* și stând de vorbă cu domnișoara La Rue, care consimțise să ia act de existența lui.

Nu i-am mai zărit pe sălbaticii din ajun și n-am mai fost deranjați de ciudații locuitori ai Capronei decât o singură dată, când din cer s-a abătut asupra-ne o făptură de coșmar, pe care am alungat-o cu o rafală de gloanțe. Părea să fie un fel de pterodactil uriaș, cu o înfățișare feroce. S-a mai petrecut un incident care, cel puțin pentru mine, a fost mai neplăcut decât atacul neașteptat al reptilei preistorice. Doi dintre oameni, amândoi nemți, curățau de crengi un copac doborât. Von Schoenvorts își terminase bastonul și se plimba împreună cu mine în apropierea locului unde lucrau cei doi. Unul dintre ei azvârli peste umăr o crenguță pe care tocmai o tăiasse și care, din nefericire, îl izbi în față pe von Schoenvorts. Deși crenguța nu-i lăsă nici o zgârietură, ofițerului îi sări țandăra, căci începu să zbiere:

— Drepti!

Marinarul se ridică numaidecât în picioare și-l salută pe

ofițer, lovindu-și călcâiele.

— Porcule! răcni baronul și-l plesni peste obraz, spărgându-i nasul.

L-am apucat de braț pe von Schoenvorts și l-am tras cu putere, pentru a-l împiedica să mai lovească o dată, dacă avea cumva de gând s-o facă și atunci baronul ridică bastonașul spre mine; dar înainte ca acesta să mă atingă, țeava pistolului meu i se înfipsea în burtă și cred că baronul va fi citit în ochii mei hotărârea de a apăsa pe trăgaci la primul pretext oferit.

Ca toți cei asemenea lui, lăudărosul von Schoenvorts era de fapt un laș, așa că-și lăsă mâna în jos și dădu să plece; l-am tras însă înapoi și i-am spus, acolo, în fața oamenilor lui, că aș dori ca asemenea lucruri să nu se mai repete niciodată – nici un om nu se cuvenea să fie lovit sau pedepsit altfel decât ca urmare a aplicării legilor stabilite de noi, de către tribunalul pe care-l instituisem. În tot acest timp, marinarul neamț stătea drept și nu-mi puteam da seama după expresia lui ce-l revoltase mai mult: palma primită de la ofițerul lui sau amestecul meu în Evanghelia celor conduși de Kaiser. Nici nu s-a clintit din loc până în clipa când i-am spus:

— Plesser, te poți întoarce la tabără ca să-ți îngrijești rana.

Atunci marinarul salută și porni țăntoș spre submarin.

Chiar înainte de căderea întunericului am dus nava la vreo sută de iarzi depărtare de mal și am aruncat ancora acolo, pentru a ne simți mai la adăpost. Am pus de asemenea oameni să stea de veghe toată noaptea, încredințându-i lui Olson comanda carturilor și sfătuindu-l să-și aducă pe punte păturile și să încerce să se odihnească. La cină am mâncat pentru prima oară fripturi din carnea antilopelor de pe

Caprona, precum și o salată făcută din niște verdețuri pe care bucătarul nostru le descoperise pe malul râului. În timpul mesei, von Schoenvorts nu scoase o vorbă și rămase posac.

După masă am ieșit cu toții pe punte pentru a contempla neobișnuitele priveliști ale nopții caproniene – toți, afară de von Schoenvorts. De fapt, nu era prea mult de văzut, ci mai ales de auzit. Dinspre marele lac interior din spatele nostru veneau șuierăturile și țipetele a nenumărați saurieni. Deasupra noastră se auzea fâlfăitul unor aripi uriașe, iar dinspre mal se înălțau vocile fără număr ale unei jungle tropicale, învăluită într-o atmosferă caldă și umedă, ca aceea care va fi învăluit întreg pământul în erele Paleozoică și Mezozoică. Dar aici se amestecau și vocile unor ere mai târzii – strigătele panterei, răgetele leului, urletele lupilor și o mulțime de alte zgomote puternice, pe care nu le puteam atribui nici unei ființe terestre, dar în care într-o bună zi aveam să identificăm glasurile celor mai feroase și mai străvechi creaturi.

Unul câte unul, ceilalți se retraseră în cabine, până ce rămăsei singur cu fata, căci îi dădusem voie marinarului de cart să coboare pentru câteva minute, cât timp știam că voi fi pe punte eu însumi. Domnișoara La Rue era foarte tăcută, deși îmi răspundea destul de politicos la toate întrebările.

La întrebarea dacă nu se simte bine, îmi răspunse, de pildă:

— Ba da, dar situația asta îngrozitoare mă deprimă. Mă simt atât de neînsemnată, atât de mică și de neajutorată în fața tuturor acestor forme de viață primitivă și brutală. Îmi dau seama mai mult ca oricând cât de lipsită de preț e viața. Ea pare o glumă, o glumă rea și sinistră. Ești un incident ridicol sau unul îngrozitor, în măsura în care se-ntâmplă să

fii mai slab ori mai puternic decât vreo altă formă de viață ce-ți iese în cale; de regulă, însă, n-ai nici o importanță pentru altcineva în afară de tine însuși. Omul e o mică făptură caraghioasă, care tot țopăie de la leagăn până la mormânt. Da. Țsta e cusurul nostru: ne luăm prea în serios. Dar Caprona te vindecă de boala asta.

Fata se opri, răsând.

— Frumoasă filosofie ai născocit! exclamai eu. O filosofie care astâmpără un foarte vechi dor al inimii omenești. O filosofie completă și satisfăcătoare, care înobilează. Ce pași minunați către perfecțiune ar fi putut face neamul omenesc dacă întâiul om ar fi elaborat o asemenea filosofie și dacă ea s-ar fi menținut până azi ca un crez al umanității!

— Nu-mi plac ironiile, spuse fata. Ele sunt un simptom al micimii sufletești.

— Păi, la ce altceva te poți aștepta din partea unei făpturi minuscule care țopăie de la leagăn până la mormânt? Și ce contează oare dacă ceva îți place sau nu? Treci prin viață doar o clipă și nu trebuie să te iei prea în serios.

Fata mă privi zâmbind și-mi spuse:

— Îmi închipui că sunt speriată și lividă și recunosc că mă simt foarte, foarte singură și deșrădăcinată.

Glasul îi era tremurător. Pentru prima oară îmi vorbea în felul acesta. Fără să vreau, mi-am pus mâna peste a ei pe balustradă.

— Știu cât de greu îți este, i-am spus. Dar să nu te simți singură. E cineva aici care ar face orice pentru dumneata.

Fata nu-și trase mâna dintr-a mea, iar când își ridică spre mine ochii înlăcrimați, am putut citi în ei recunoștința pe care buzele ei n-o puteau rosti. Își întoarse apoi privirea spre peisajul bizar luminat de lună și scoase un oftat. Era limpede că-și nesocotea propria filosofie, căci părea să se ia în serios. Aș fi vrut s-o iau în brațe și să-i spun cât de mult o iubesc. Tocmai îi dădusem mâna jos de pe balustradă și mă pregăteam s-o îmbrățișez, când Olson apăru pe punte cu o pătură.

În dimineața zilei următoare am început lucrările de construcție, care aveau să progreseze temeinic. Neanderthalezul ne cam dădea de furcă, deoarece trebuia să-l ținem tot timpul în lanțuri, iar când ne apropiam de el, era de o sălbăticie fără seamăn. După câțva timp, însă, deveni mai supus; am încercat atunci să aflăm dacă vorbește în vreun grai oarecare. Lys își petrecu multă vreme vorbindu-i și încercând să-l tragă de limbă, dar strădanii ei rămaseră zadarnice.

Ne-au trebuit trei săptămâni pentru a construi toate clădirile; le-am construit în apropierea unui pârâu rece, situat la vreo două mile de port. Ne-am modificat puțin planurile când ne-am apucat să construim zidul de împrejmuire, căci am dat peste o stâncă friabilă, din care puteam extrage toate lespezile de care aveam nevoie, astfel încât am înălțat de jur împrejurul clădirilor un zid de forma unui pătrat, cu bastioane și turnuri la fiecare colț, pentru a permite un tir susținut de-a lungul oricăreia dintre laturile fortăreței; zidul ocupa în afară o suprafață de vreo sută și treizeci și cinci de picioare pătrate, având la temelie o grosime de trei picioare pătrate și în creștet o grosime de o jumătate de picior; înălțimea lui era de cincisprezece picioare. Construcția zidului ne-a luat multă vreme și am lucrat cu toții, afară de von Schoenvorts care, în treacăt fie spus, nu-

mi mai adresa nici un cuvânt, decât când avea ceva oficial de comunicat; starea asta de neutralitate armată îmi convenea de minune. Am terminat zidul chiar azi, punându-i ultimele pietre. Personal am încetat lucrul în urmă cu o săptămână și am început să scriu această cronică a ciudatelor noastre aventuri, în care se vor fi strecurat și unele erori mărunte de cronologie; materialul fiind atât de abundent, n-ar fi exclus să fi făcut unele greșeli, dar socot că ele sunt puține și neînsemnate.

Recitind ultimele câteva pagini, constat că am omis să spun că Lys a descoperit în cele din urmă că „omul din Neanderthal” avea un grai. Ea a învățat să-l vorbească și eu la fel într-o oarecare măsură. Neanderthalezul – care zice că-l cheamă Am, sau Ahm – ne-a spus că țara lui se numește „Caspak”. Când l-am întrebat până unde se întinde și-a ridicat amândouă mâinile deasupra capului, într-un gest atotcuprinzător, care îngloba parcă întreg universul. Acum, Ahm e mai prietenos și îl vom pune în libertate, căci ne-a asigurat că nu le va îngădui semenilor lui să ne facă vreun rău. Spune despre noi că suntem „*Galuşî*” și pretinde că va deveni el însuși un „*Galu*” în scurtă vreme. Nu prea ne dăm seama ce vrea să spună. Mai zice că există numeroși „*Galuşî*” undeva în miazănoapte și că, de îndată ce va deveni el însuși un „*Galu*”, se va duce să trăiască în mijlocul lor.

Ahm a venit ieri cu noi la vânătoare și s-a arătat foarte impresionat de ușurința cu care puștile noastre doborau antilope și cerbi. Am învățat să ne hrănim cu bunătățile acestui pământ, deoarece Ahm ne-a arătat fructele, ierburile și rădăcinoasele comestibile, iar de două ori pe săptămână ne ducem la vânătoare, pentru a face rost de carne proaspătă. O parte din vânat o uscam și-o punem la păstrare, căci nu știm ce se mai poate întâmpla. De fapt, afumăm vânatul. Am uscat și o mare cantitate de cereale, din două soiuri sălbatice

care cresc la vreo câteva mile spre sud de tabăra noastră. Unul din aceste soiuri este un porumb gigantic – o plantă nobilă care atinge uneori o înălțime de cincizeci-șaizeci de picioare, având niște știuleți de mărimea corpului omenesc și niște boabe cât pumnul. A trebuit să construim încă o magazie pentru depozitarea uriașei cantități de coceni pe care i-am cules.

3 septembrie 1916. Exact acum trei luni, torpila lansată de pe submarinul „U-33” m-a azvârlit de pe puntea pașnică a unui transatlantic american în strania călătorie care a luat sfârșit aici, în Caspak. Ne-am resemnat cu soarta noastră, căci am ajuns toți la convingerea că nici unul dintre noi nu va mai apuca să vadă din nou lumea din afară. Afirmatiile repetate ale lui Ahm, precum că ar exista ființe omenești la fel ca noi în Caspak, au trezit în oameni apriga dorință de a porni în explorare. Săptămâna trecută am trimis o echipă condusă de Bradley. Ahm, care acum are deplină libertate de mișcare, i-a însoțit. Au mers vreo douăzeci și cinci de mile spre vest, întâlnind în cale o mulțime de fiare și reptile îngrozitoare, precum și numeroase făpturi cu chip de om, pe care Ahm le-a pus pe fugă. Iată cum a relatat Bradley expediția:

„În prima zi, după ce am străbătut vreo cincisprezece mile, am poposit pe malul unui râu lat care curge spre miazăzi. Vânatul era abundent și am zărit mai multe specii, pe care încă nu le întâlnisem până atunci în Caspak. Chiar înainte de-a face popas, am fost atacați de un uriaș rinocer lânos, pe care Plessier l-a doborât cu un glonte tras drept la țintă. Am avut fripturi de rinocer la cină. Ahm ne-a spus că animalul se numește «Atis». De când am pornit din tabără și până am făcut popas, am dus o luptă aproape necontenită. Mintea omului poate cu greu să conceapă numeroasele forme de

viață carnivoră existente în lumea asta pierdută; prada lor e, desigur și mai abundentă aici.

În cea de-a doua zi am mers vreo zece mile printr-o pădure deasă, până la poalele stâncilor. Am zărit, într-un cârd de maimuțe, niște făpturi cu înfățișare omenească, iar unul dintre ai noștri se jură că a văzut și un alb în mijlocul lor. La început, păreau gata-gata să ne atace, dar o rafală de gloanțe îi făcu să-și schimbe gândul. Ne-am cățarat pe stânci cât am putut mai sus, dar către culmea lor acestea sunt absolut perpendiculare și nu oferă piciorului nici o crăpătură sau protuberanță în care să se poată propti. Am rămas cu buzele umflate, deoarece eram ahtiați să vedem oceanul și lumea dinafară. Sperasem chiar că vom zări vreo navă și că-i vom face semne pentru a-i atrage atenția. Expediția noastră de explorare a dus la descoperirea unui amănunt care va fi probabil de mică însemnătate pentru noi și de care nu se va auzi niciodată în afara zidurilor Capronei și anume, că acest crater a fost cândva umplut în întregime cu apă. Suprafața stâncilor dovedește limpede acest lucru.

Drumul nostru de întoarcere a durat două zile și a fost la fel de plin de peripeții. Ne-am obișnuit cu aventura, deși a început să ne cam obosească. N-am avut însă victime și nimeni nu s-a îmbolnăvit.”

Citind raportul lui Bradley mi-a venit să zâmbesc. În aceste patru zile, trecuse desigur prin mai multe aventuri decât cele hărăzite unui vânător de fiare sălbatice africane în decurs de o viață întreagă și totuși Bradley le expedia în câteva rânduri. Da, am început să ne obișnuim cu aventura. Nu trece o zi fără ca vreunul sau mai mulți dintre noi să înfrunte moartea măcar o singură dată. Ahm ne-a învățat câteva lucruri care s-au dovedit folositoare și ne-au permis să economisim multă muniție – căci n-are rost să ne irosim gloanțele decât pentru a ne procura hrana sau pentru a ne

apăra, când nu mai avem alte mijloace. Acum, ori de câte ori suntem atacați de vreo reptilă zburătoare, ne ascundem repede sub frunzișul des al unui copac, iar când fiarele carnivore ne amenință, ne cățărăm în copaci. Ne-am învățat să nu tragem într-un dinozaur decât atunci când putem să ne ținem la distanță de el timp de cel puțin două minute după ce l-am lovit în creier sau în șira spinării, sau cinci minute după ce i-am străpuns inima: animalele astea mor foarte încet. A le lovi în altă parte a trupului e zadarnic, fiindcă nici nu par să se sinchisească și am constatat că asemenea lovituri nu le pricinuiesc nici o vătămare.

7 septembrie 1916. De la ultima însemnare, s-au întâmplat multe! Bradley a pornit într-o nouă expediție de explorare spre stânci. Va lipsi mai multe săptămâni, urmând să umble pe la poalele lor, în căutarea unui punct pe unde să se poată cățara până în creștet. I-a luat cu el pe Sinclair, Brady, James și Tippet. Ahm a dispărut. Lipsește de vreo trei zile. Dar lucrul cel mai senzațional pe care se cuvine să-l notez este că von Schoenvorts și Olson au descoperit deunăzi, în cursul unei expediții de vânătoare, o pânză de țigăi, cu vreo cincisprezece mile la nord de tabăra noastră, dincolo de stâncile de gresie. Olson e de părere că există pe-acolo un puț de țigăi, iar von Schoenvorts face pregătiri pentru rafinarea țigăiului. Dacă va reuși, vom dobândi mijloacele necesare pentru a pleca din Caspak și a ne întoarce în lumea noastră. Nu-mi vine a crede că e adevărat! Ne simțim cu toții parcă în al șaptelea cer. Deie Domnul să nu fim dezamăgiți!

Am încercat în câteva rânduri să-i vorbesc lui Lys despre dragostea ce i-o port, dar ea nici nu vrea să asculte.

VII

8 octombrie 1916. Aceasta e ultima însemnare pe care o fac în carnetul meu. La capătul ei, misiunea mea va fi terminată. Deși s-ar putea să mă rog ca manuscrisul meu să ajungă la lumea civilizată, rațiunea îmi spune că el nu va fi citit niciodată de alți ochi și că, chiar dac-ar fi citit, va fi prea târziu ca să-mi fie de vreun folos, Mă aflu singur pe culmea unei faleze de pe țărmul Pacificului. Un vânt rece, venind dinspre miazăzi, mă înfioară până în măduva spinării, iar undeva dedesubt întrezăresc vegetația tropicală a țării Caspak, precum și uriașele aisberguri ale Antarcticei apropiate. În curând voi vârî manuscrisul în termosul pe care l-am luat cu mine anume în acest scop, din ziua când am părăsit Fortul (Fortul „Dinozaur”, cum l-am botezat) și-l voi azvârli hăt departe, peste culmea falezei, în apele Pacificului. Nu știu ce curent scaldă țărmul Capronei, nu pot ghici încotro îmi va fi mânată sticla, dar știu că am făcut tot ce e omeneste posibil pentru a comunica lumii locul unde mă aflu și pericolele ce-i amenință pe aceia dintre noi care vom rămâne în viață în Caspak – dacă vor mai rămâne și alții în afară de mine.

În ziua de 8 septembrie m-am dus cu Olson, cu Lys și cu von Schoenvorts la puțul de țiței. Am luat cu noi o seamă de lucruri de care von Schoenvorts avea nevoie pentru construirea unei rafinării rudimentare. Am mers pe lângă coastă cu submarinul, cale de vreo zece-douăsprezece mile și am acostat lângă vărsarea unui râuleț care arunca în ocean cantități uriașe de țiței. Debarcând, am mers vreo cinci mile în interior, până ce am dat de un lac plin cu țiței, o adevărată mare, din mijlocul căreia țășnea un gheizer.

L-am ajutat pe von Schoenvorts să-și construiască rafinăria pe malul lacului. Am lucrat cu el vreo două zile, până și-a pus pe roate „fabrica”, apoi ne-am înapoiat la Fortul „Dinozaur”, căci mă temeam ca nu cumva Bradley, reîntors între timp, să se alarmeze de absența noastră. După ce toți cei ce urmau să se întoarcă la fort au debarcat de pe submarin, acesta s-a înapoiat la puțul de petrol. Olson, Whitely, Wilson, domnișoara La Rue și eu însumi am coborât pe mal, iar von Schoenvorts și echipa lui de nemți s-au întors ca să se ocupe de rafinarea țițeiului. A doua zi, Plessier și alți doi nemți au venit la fort ca să ceară muniții: potrivit celor spuse de Plessier, fuseseră atacați de sălbatici, așa că-și epuizaseră munițiile. Îmi ceru de asemenea să-i dau ceva porumb și carne afumată, sub cuvânt că erau prea ocupați cu munca la rafinărie ca să mai poată vâna. I-am dat tot ce mi-a cerut, fără să-l bănuiesc de vreo intenție rea. Nemții s-au întors la puțul de țiței în aceeași zi, iar noi ne-am văzut de numeroasele treburi legate de viața din tabără.

Vreme de trei zile nu s-a întâmplat nimic deosebit. Bradley nu s-a întors și nici de la Schoenvorts n-am primit nici o veste. Seara, Lys și cu mine ne-am urcat într-unul din turnurile fortăreței și am ascultat zgomotele lugubrei și înfricoșătoarei vieți de noapte a acestui tărâm uitat de Timp. La un moment dat, o felină a început să ragă chiar sub noi și atunci fata s-a lipit de mine speriată. Simțindu-i trupul lângă al meu, toată dragostea înăbușită în aceste trei luni a sfârșit stăvilele sfiei și ale rațiunii, așa că am luat-o în brațe și i-am acoperit obraji și buzele cu sărutări. În loc să se zbată ca să se smulgă din îmbrățișare, Lys mi-a cuprins cu brațele ei scumpe grumazul, apropiindu-mi și mai mult fața de a ei.

— Mă iubești, Lys? am exclamat.

Fata a scuturat din cap afirmativ.

— Spune-mi, Lys, spune-mi prin viu grai cât de mult mă iubești! o rugai eu.

Răspunsul veni în șoaptă, o șoaptă dulce și tandră:

— Te iubesc dincolo de orice închipuire!

Atunci, inima mi se umplu de bucurie, o bucurie ce o înfloare și acum, la fel ca în nenumăratele clipe când am repetat în gând acele cuvinte dragi, care mă vor însufleți până la moarte. S-ar putea să n-o mai revăd niciodată; s-ar putea ca ea să nici nu știe cât de mult o iubesc, s-ar putea să se îndoiască de iubirea mea, dar inima-mi credincioasă și statornică, încălzită de focul iubirii, bate pentru fata care mi-a spus în seara aceea:

— Te iubesc dincolo de orice închipuire!

Am stat multă vreme acolo, pe banca strâmtă construită anume pentru santinelă (socotisem necesar să punem doar o singură santinelă, într-unul din cele patru turnuri). În acele două ore am ajuns să ne cunoaștem mai temeinic decât în toate lunile petrecute laolaltă, din ziua când soarta mi-o scosese în cale pe Lys. Mi-a mărturisit că mă îndrăgise din prima clipă și că nu-l iubise niciodată pe Schoenvorts, logodna lor fiind aranjată de o mătușă a ei, din considerente de ordin social.

A fost cea mai fericită seară din viața mea și nu cred că se va repeta vreodată. Dar, ca orice fericire, s-a sfârșit și ea. Am coborât din turn și am pornit cu Lys spre ușa odăii ei. În prag, ea mă sărută încă o dată și, spunându-mi noapte bună, intră și închise ușa.

M-am dus în odaia mea și, la lumina uneia din lumânările rudimentare pe care le confecționasem din grăsimea

animalelor vâdate, am evocat întâmplările acelei seri. În cele din urmă am stins lumânarea și am adormit, făurind vise fericite și planuri de viitor, căci trebuia să am grijă de fericirea și siguranța fetei, chiar aici, în sălbatica țară Caspak. M-am trezit a doua zi în zori: Wilson, care lucra ca bucătar, trebăluia de zor în bucătăria lui. Ceilalți dormeau încă; sculându-mă, am coborât la râu ca să fac o baie împreună cu Nobs. Ca de obicei, eram înarmat cu o pușcă și cu un revolver; dar m-am dezbrăcat și am înotat fără să fiu deranjat decât de o hienă uriașă – asemenea hiene se găseau în peșterile din stâncile de gresie de la nord de tabăra noastră. Jivinele astea sunt neobișnuit de feroce. Îmi închipui că sunt la fel ca hienele rupestre din timpurile preistorice. Hiena cu pricina se repezi la Nobs, a cărui experiență caproniană îl învățase că prudența e mama înțelepciunii; de aceea, câinele se dădu la fund alături de mine, după ce scoase câteva urlete fioroase, care însă nu avură asupra hienei mai mult efect decât ar avea un zâmbet micios asupra unui mistreț turbat. După aceea am împușcat hiena, iar Nobs s-a ospătat în timp ce eu mă îmbrăcam, căci devenise un mâncător de carne crudă în cursul numeroaselor noastre expediții cinegetice, din care se alegea totdeauna cu câte o porție bună.

Whitely și Olson se treziseră și se îmbrăcaseră când ne-am întors de la râu, așa că ne-am așezat cu toții la masă pentru micul dejun. Mă intriga însă lipsa fetei, care fusese întotdeauna printre primii care se trezeau; de aceea, pe la orele nouă, temându-mă ca nu cumva Lys să se fi îmbolnăvit, m-am dus la odaia ei și am bătut în ușă. N-am auzit nici un răspuns, deși am bătut cu toată puterea; atunci am apăsat pe clanță și am intrat, dar fata nu era în cameră. Patul arăta că fusese ocupat, iar rochia ei era acolo unde și-o lăsase în ajun; Lys, însă, dispăruse. Ar fi prea puțin dacă aș spune că eram copleșit de spaimă. Deși știam că Lys nu putea să fie în

tabără, am căutat-o prin toate cotloanele, dar în zadar.

Whitely fu cel ce descoperi primul indiciu – urma unei labe uriașe, parcă omenеști, în pământul moale de lângă râu, precum și urmele unei lupte în nămolul de pe mal. Am găsit apoi o mică batistă, aproape de zidul exterior. Era limpede că Lys fusese răpită! Vreun fiu hidos al tribului de oameni-maimuțe intrase în fort și o răpise. În timp ce stăteam uluit și îngrozit de teribila evidență, am auzit dinspre lacul cel mare un zgomot puternic și ascuțit. Ne-am ridicat cu toții privirea spre cer, intrigati de zgomotul acela, care zbura parcă deasupra capetelor noastre și peste o clipă o explozie cumplită ne trânti la pământ. Când ne-am ridicat din nou în picioare, am văzut că o parte considerabilă din zidul dinspre apus se năruise. Olson fu primul care-și veni în fire, îndeajuns pentru a ghici natura exploziei.

— O ghiulea! exclamă el. Și nu există în Caspak alte ghiulele decât cele de pe submarin! Ticăloșii de nemți ne bombardează fortul. Haideți!

Și spunând acestea, își apucă pușca și o luă la fugă spre lac. Era un drum de peste două mile, dar nu ne-am oprit până n-am zărit portul; lacul însă nu-l puteam zări, din pricina stâncilor de gresie ce ni-l ascundeau. Am alergat cât am putut de repede, ocolind marginea de jos a portului, ne-am cățarat pe stânci și, ajungând în creștetul lor, am zărit în sfârșit lacul în întregimea lui. Departe pe țărm, în direcția râului pe care venisem pentru a ajunge la lac, am zărit la suprafața apei contururile submarinului, al cărui coș scuipa vălătuci de fum negru.

Von Schoenvorts izbutise să rafineze țiteiul! Nemernicul își călcase cuvântul de onoare și ne părăsea acolo, lăsându-ne în voia sorții! Ghiulelele trase asupra fortului erau salutul lui de adio! Nimic nu putea fi mai autentic prusac decât acest

„bun rămas” al baronului Friedrich von Schoenvorts.

Olson, Whitely, Wilson și eu însumi ne-am uitat o clipă unii la alții. Ni se părea de necrezut că omul poate fi atât de perfid, că văzusem cu ochii noștri ceea ce văzusem; dar când ne-am întors la fort, zidul sfărâmat ne-a convins că nu ne înșelasem.

Am început apoi să ne întrebăm dacă Lys fusese răpită de un om-maimuță sau de un neamț. Din câte-l cunoșteam pe von Schoenvorts, îl credeam în stare de orice; dar urmele de pași de lângă râu păreau o dovadă sigură că fata pe care o iubeam fusese răpită de unul dintre băștinașii Capronei.

De îndată ce m-am convins că acesta era adevărul, am început să fac pregătiri pentru a porni pe urmele ei ca s-o salvez. Olson, Whitely și Wilson ar fi vrut să mă însoțească, dar le-am spus că era nevoie de ei aici, deoarece acum, după plecarea nemților și câtă vreme avea să lipsească echipa lui Bradley, trebuia să ne menajăm cât mai mult forțele.

VIII

Am strâns în tăcere mâinile fiecăruia dintre cei trei oameni care mai rămăneau în fort. Era o despărțire tristă; până și bietul Nobs părea abătut în clipa când am părăsit tabăra și am pornit pe urmele, bine întipărite, ale răpitorului. Nu mi-am întors nici o clipă privirea spre „Fortul Dinozaur”. Nu l-am mai văzut de atunci încolo și nu-l voi mai vedea desigur niciodată. Urmele duceau spre nord-vest, până ce ajungeau la marginea apuseană a stâncilor de gresie, de la nord de fortăreață. Acolo se pierdeau într-o potecă bine conturată, care șerpuaia către miazănoapte, într-un ținut încă neexplorat de noi. Era un ținut frumos, cu cline domoale, smălțate ici-colo cu stânci răzlețe și cu petice de pădure deasă, alternate cu pajiști întinse, ca niște parcuri largi, în care pășteau nenumărate animale ierbivore – cerbi roșii, zimbri, tot felul de antilope, precum și cel puțin trei soiuri de cai, unii cam cât Nobs de mari, iar alții înalți până la paisprezece – șaisprezece picioare.

Animalele astea pășteau în devălmășie, într-o prietenie desăvârșită, iar când eu și Nobs ne-am apropiat de ele, nu s-au arătat din cale afară de tulburate: s-au tras doar ceva mai încolo și nu ne-au slăbit din ochi până ce n-am trecut mai departe, apoi au continuat să pască.

Poteca ducea, prin pajiște, spre o altă pădure, la marginea căreia am zărit un petic alb, ce părea să contrasteze ciudat cu întreaga priveliște înconjurătoare; când m-am oprit ca să-l privesc îndeaproape, am văzut că era o fâșie de muselină – o bucată de rochie.

Am tresărit, căci știam că-i un semn lăsat de Lys, ca să arate că a fost târâtă până acolo; era o bucată ruptă din

combinezonul ei, pe care-l purta în locul cămășii de noapte pierdute o dată cu scufundarea transatlanticului. Strângând în buze fâșia de muselină, am alergat și mai repede ca înainte, căci știam acum că mă aflu pe drumul cel bun și că Lys supraviețuise, cel puțin până în punctul acesta.

În ziua aceea am străbătut peste douăzeci de mile, fiind deprins cu oboseala și cu drumurile lungi, datorită vânătorilor și explorărilor făcute în imediata apropiere a taberei. De vreo zece ori am fost atacat de câte o jivină zburătoare sau pedestră, deși am observat că, cu cât înaintam înspre nord, cu atât deveneau mai rari dinozaurii. Pe de altă parte, sporeau numărul rumegătoarelor și varietatea și densitatea animalelor carnivore.

Am găsit, ici-colo, câte o fâșie de muselină, care mă îmbărbăta și-mi arăta drumul, îndeosebi în locurile unde se încrucișau două poteci. Și astfel, la căderea nopții, am ajuns la capătul sudic al unui lanț de stânci mai înalte decât toate cele pe care le văzusem până atunci; apropiindu-mă, am adușmănit mirosul înțepător al unui fum de lemne arse. Ce să fie, oare? Nu putea exista decât o singură explicație: prin apropiere se aflau oameni, niște oameni de un tip superior neanderthalezului. M-am întrebat din nou, ca de atâtea ori în ziua aceea, dacă nu tocmai Ahm o răpise pe Lys.

M-am apropiat cu băgare de seamă de masivul acela stâncos, care se termina într-o pantă abruptă, ca și cum vreo mână atotputernică ar fi smuls o stâncă uriașă și ar fi așezat-o pe suprafața pământului. Între timp, se întunecase de-a binelea. Târându-mă de-a bușilea pe lângă muchea stâncii, am zărit la mică distanță un foc uriaș, în jurul căruia se foiau numeroase siluete – pare-se omenești. Făcându-i semn lui Nobs să tacă (bietul de el, învățase în repetate ocazii, aici în Caspak, prețul supunerii), m-am târât înainte din ascunzătoare în ascunzătoare, până ce am putut vedea

limpede, de după un tufiș, făpturile adunate lângă foc. Erau niște făpturi omenești și totuși inumane. Aș zice că erau cu o treaptă mai sus pe scara evoluției decât Ahm, ocupând poate o treaptă intermediară între omul din Neanderthal și așa-numita rasă Grimaldi⁷. Trăsăturile lor erau pronunțat negroide, deși aveau pielea albă. Atât torsul cât și membrele le erau acoperite aproape în întregime cu un păr scurt, iar proporțiile lor aduceau în multe privințe cu acelea ale maimuțelor, deși în mai mică măsură decât Ahm. Se țineau într-o poziție mai dreaptă, deși brațele le erau mult mai lungi decât cele ale neanderthalezului. Privindu-i cu luare aminte, mi-am dat seama că vorbesc, că știu ce-i focul și că sunt înarmați nu numai cu bâta de lemn a lui Ahm, ci și cu un obiect care semăna cu un topor primitiv de piatră. Erau, desigur, pe o treaptă inferioară a umanității, dar mai evoluți decât cei pe care-i văzusem până atunci în Caspak.

Dar ceea ce mă interesa cel mai mult era silueta subțire a unei fete frumoase, îmbrăcată doar într-o fâșie de muselină, ce abia îi acoperea genunchii – o fâșie ruptă și zdrențuită. Era Lys, vie și, pe cât puteam vedea, nevătămată. O namilă cu buze groase și cu bărbia ieșită în afară stătea lângă umărul ei, vorbind tare și gesticulând. Eram îndeajuns de aproape ca să-i aud cuvintele, care semănau cu cele folosite de Ahm, deși păreau mult mai închegate. Cu toate că nu prea le înțelegeam, am ghicit tâlcul vorbelor lui: pe scurt, individul spunea că o descoperise și o capturase pe această *Galu*, că ea îi aparținea și că va fi vai și amar de cel care s-ar încumeta să-i conteste dreptul de posesiune. Aveam impresia – o impresie ce avea să se dovedească întemeiată – că asist la un ritual primitiv de căsătorie. Membrii tribului priveau și ascultau cu un soi de apatie posacă, fiindcă vorbitorul era, de departe, cel mai puternic dintre ei. Nimeni nu păru să-i

---

⁷ Tip antropologic a cărui existență a fost atestată de arheologi în Liguria (Italia).

conteste pretențiile când vlăjganul spuse, ori mai degrabă răcni, cu un glas de stentor:

— Eu sunt Tsa. Ea e a mea. Cine o dorește mai mult decât Tsa?

— Eu! Strigai eu pe limba lui Ahm, ieșind din umbră în lumina focului din fața lor.

Lys scoase un chiot de bucurie și dădu să pornească spre mine, dar Tsa o apucă de braț și o trase înapoi.

— Cine ești tu? zbieră vlăjganul. Omor, omor, omor!

— Ea e a mea și am venit s-o cer înapoi. Te ucid dacă n-o lași să vină la mine!

Și, spunând acestea, mi-am ridicat pistolul până-n dreptul inimii lui. Se înțelege că individul n-avea nici o idee despre rostul micului și ciudatului obiect pe care-l îndreptam asupra lui. Scoțând un zgomot pe jumătate omenesc, pe jumătate animalic, se năpusti asupra-mi. Am țintit spre inima lui și am tras; în vreme ce vlăjganul se prăbușea la pământ, ceilalți membri ai tribului, copleșiți de spaimă la auzul împușcăturii, o luară la fugă spre stânci, iar Lys alergă spre mine, cu brațele întinse.

În timp ce-o strângeam la piept, am auzit întâi înapoia noastră, apoi la dreapta și la stânga, niște urlete și niște țipete înfricoșătoare, amestecate cu mugete, lătrături și mârâituri. Lumea junglei se trezea la viața de noapte – enormele jivine carnivore care transformă nopțile din Caspak în coșmaruri, porneau la atac.

— Dumnezeu! exclamă Lys, înfiorată. Dă-mi puterea de a îndura, de dragul *lui*!

Mi-am dat seama că-i la un pas de nebunie, după toate încercările îngrozitoare prin care va fi trecut în ziua aceea și am căutat s-o liniștesc și să-i ridic moralul, dar eu însumi vedeam viitorul în culorile cele mai negre, căci oare ce șanse de supraviețuire aveam noi aici, printre îngrozitoarele jivine de pradă, care mișunau în preajma noastră?

Mi-am întors privirea spre membrii tribului, ca să văd ce se întâmplase cu ei și, în lumina focului, am observat că faleza aceea stâncoasă era presărată cu niște găuri mari, spre care făpturile cu chip de om se cățarau repede.

— Vino, Lys, trebuie să-i urmărim! am strigat. Nu putem supraviețui nici o jumătate de ceas aici. Trebuie să găsim o grotă!

Ochii verzi ai unor animale carnivore flămânde străluceau din ce în ce mai aproape. Am scos din foc un tăciune aprins și l-am azvârlit în noapte; un cor de urlete sălbătice îmi răspunse în semn de protest. Dar ochii aceia verzi nu dispărură decât pentru scurtă vreme. Ținând câte o cracă arzândă în mână, eu și Lys am pornit înainte spre stânci, unde ne întâmpinară niște amenințări furioase.

— Au să ne omoare! îmi spuse fata. Mai bine am căuta un alt adăpost.

— Mai degrabă au să ne omoare fiarele astea, i-am răspuns. Mă duc să caut un adăpost într-una din grotelile astea – făpturile cu chip de om n-au să mă poată împiedica.

Și am pornit spre poalele stâncilor. O matahală stătea pe o lespede, agitându-și toporul de piatră.

— Dacă te apropii, te omor și o iau pe ea! îmi strigă, pe un ton lăudăros.

— Ai văzut ce-a pățit Tsa când a vrut s-o oprească, i-am răspuns în propriu-i grai. Așa vei păți și tu și toți ceilalți dacă nu ne dați voie să venim printre voi, ca să scăpăm de primejdiile nopții.

— Pleacă în miazănoapte! răcni matahala. Pleacă în miazănoapte, la seminția *Galū* și nu-ți facem nimic. O să fim și noi *Galū* într-o zi, dar acum nu suntem. Tu nu ești de-al nostru. Du-te de-aici, altfel te ucidem. Ea poate să rămână dacă i-e frică, dar tu trebuie să pleci!

— Nu vreau să plec, i-am răspuns, apropiindu-mă și mai mult.

Niște lespezi naturale înguste și aspre duceau spre grotele de sus. Te puteai cățăra pe ele dacă nu erai împiedicat, dar a face asta în fața unui trib războinic de semi-oameni și cu o fată lângă tine, era peste puterile unui muritor.

— Nu mă tem de tine! răcni matahala. Erai aproape de Tsa, dar eu mult deasupra ta. N-ai cum să faci rău la mine cum făcut lui Tsa. Pleacă!

Proptindu-mă c-un picior de lespede cea mai de jos, am tras-o și pe Lys după mine, în sus. Mă și simțeam ceva mai în siguranță. În curând vom fi în afara pericolului fiarelor sălbatice, care se apropiau din nou. Individul de deasupra noastră își ridică toporul de piatră și sări să ne întâmpine. Se afla într-o poziție foarte avantajoasă, în orice caz părea conștient de asta, căci venea spre mine plin de încredere. Neavând încotro, l-am împușcat în silă, așa cum îl împușcasem și pe Tsa.

— Vedeți? Le-am strigat celorlalți. Vă pot omorî oriunde v-ați afla. Vă pot omorî din depărtare, ca și din apropiere. Lăsați-ne să venim printre voi. Nu vă fac nici un rău dacă ne

lăsați în pace. Vom intra într-o peșteră de sus. Vorbiți odată!

— Bine, veniți! spuse unul dintre ei. Puteți veni, dacă nu ne faceți nici un rău. Duceți-vă în grota lui Tsa, colo sus!

Și individul arătă spre gura unei grote întunecoase, către care începui să mă târăsc, urmat de Lys. Aveam la mine niște chibrituri; la lumina unuia dintre ele am văzut o peșteră strâmtă, cu tavanul și pardoseala netede, urmând despicătura stratului în care se afla. Din tavan căzuseră niște bolovani, probabil foarte demult, după cum o dovedeau pietricelele și pulberea cu care erau acoperiți. Era de ajuns chiar și o privire superficială pentru a-ți da seama că nimeni nu încercase vreodată să amelioreze condițiile de locuit din grotă, sau măcar să o curețe. Cu mare greutate am smuls câțiva dintre bolovanii de pe jos și i-am așezat în prag, ca pe o barieră. Era prea întuneric ca să fac mai mult decât atât. I-am dat apoi lui Lys o bucată de carne uscată și, așezându-ne dincoace de prag, am cinat așa cum vor fi cinat strămoșii noștri de odinioară, în zorii erei omenești, în vreme ce undeva, dedesubt, noaptea sălbatică își înălța zgomotele stranii și înfricoșătoare pentru urechile noastre. În lumina focului uriaș care încă mai ardea, puteam vedea niște siluete gigantice, misterioase, iar pe fundalul ceva mai întunecat nenumărați ochi scânteietori.

Lys tremura. Am cuprins-o de mijloc și am tras-o spre mine. Așa am șezut toată noaptea. Ea mi-a povestit despre felul cum fusese răpită și despre spaima prin care trecuse. I-am mulțumit amândoi lui Dumnezeu că scăpase nevătămată. Scăpase datorită faptului că vlăjganul acela nu cutezase să se oprească pe drumul plin de primejdii. Tocmai ajunseseră la stânci, când mi-am făcut eu apariția; uriașul sălbatic fusese nevoit să se cațere de nenumărate ori în copaci împreună cu ea, ca să scape de ghearele vreunui leu hămesit sau ale vreunui tigrău cu colți de sabie; de două ori fuseseră

siliți să rămână mult timp ascunși, până să se retragă fiarele.

Târându-se cu chiu cu vai și fiind cât pe ce să-și găsească moartea, Nobs izbutise să ne urmeze până în creștetul falezei, iar acum ședea tolănit între mine și prag, după ce devorase, cu mare plăcere, o bucată de carne uscată. El fu primul care adormi, dar îmi închipui că și noi i-am urmat în curând exemplul, căci eram foarte obosiți. Îmi pusesem alături de mine pușca și munițiile, iar pistolul mi-l așezasem în poală, la îndemână. N-am fost însă tulburați de nimeni peste noapte, iar când m-am trezit, soarele strălucea deasupra copacilor, în depărtare. Capul fetei mi se lăsase pe piept, iar brațul meu continua s-o înlănțuie.

Curând după aceea Lys se trezi și, o clipă, păru să nu priceapă situația în care se găsea. Se uită la mine, apoi se întoarse și privi brațul care o cuprindea și, ca și cum și-ar fi dat brusc seama de felul sumar cum era îmbrăcată, se smuci înapoi, acoperindu-și fața cu palmele și roșind toată. Am tras-o cu putere spre mine și am sărutat-o și atunci ea își petrecu brațele pe după gâtul meu și începu să plângă încet, resemnată să accepte inevitabilul.

O oră mai târziu, tribul începu să dea semne de viață. Îi priveam din „apartamentul” nostru, cum îl numea Lys. Nici bărbații nici femeile nu purtau vreo îmbrăcăminte sau vreo podoabă și toți păreau să fie cam de aceeași vârstă; nu se găseau printre ei copii sau sugari. Acesta era, pentru noi, faptul cel mai ciudat și mai inexplicabil, dar ne-am amintit că, deși văzusem mulți băștinași din Caspak, încă nu zărisem vreun copil sau vreun bătrân printre ei.

După un timp, deveniră mai puțin bănuitori față de noi, ba chiar prietenoși, în felul lor animalic. Începură să pună mâna pe hainele noastre, care păreau să-i intereseze și-mi cercetară pușca, pistolul și munițiile de la brâu. Le-am arătat

termosul, iar când am vărsat puțină apă din el, au părut încântați, închipuindu-și că era un izvor pe care-l duceam cu mine – o sursă veșnică de apă.

Am observat amândoi o trăsătură caracteristică lor: nu râdeau niciodată și nici măcar nu zâmbeau; dar ne-am adus aminte că nici pe Ahm nu-l văzusem râzând sau zâmbind. I-am întrebat dacă-l cunoșteau pe Ahm, dar mi-au răspuns că nu.

Unul dintre ei ne spuse, arătând cu capul spre miazăzi:

— Acolo, poate că l-am cunoscut.

— Vii de acolo? îl întrebai eu.

Individul mă privi mirat:

— Toți venim de acolo. Și acolo ne întoarcem, după o vreme. Și, scuturând din cap, de data asta spre miazănoapte, adăugă: Ajungem *Galú*.

Auzisem de multe ori aluzia asta. Ahm folosisese de multe ori acest cuvânt. Eu și Lys am dedus că-i vorba de un soi de convingere religioasă originală, la fel de înrădăcinată în ființa lor ca și instinctul de conservare – o acceptare primitivă a unei lumi de apoi și a unei stări de grație. Era o ipoteză strașnică, dar se dovedi a fi cu totul greșită. Acuma știu asta, știu cât de departe eram de admirabilul, miraculosul, colosalul adevăr, pe care chiar și azi abia îl ghicesc – mă refer la trăsăturile care deosebesc Caspakul de tot restul lumii, mult mai net decât poziția sa geografică izolată sau decât bariera de netrecut a stâncilor ei enorme. Dacă aș putea supraviețui pentru a mă reîntoarce la civilizație, aș avea material de reflecție pentru preoți și mireni și pentru evoluționiști.

După micul dejun, bărbații porniră la vânătoare, iar femeile se duseră la un bazin cu apă caldă, plin de spumă verzuie și de mormoloci. Se scăldară într-un loc unde apa le venea până la genunchi și se tăvăliră în mâl. Rămaseră acolo o oră-două, apoi se întoarseră la stânci. În tot timpul cât am stat printre băștinași, am asistat la același ritual, repetat în fiecare dimineață; dar deși le-am întrebat de ce făceau asta, n-am primit nici un răspuns inteligibil. Singura explicație pe care catadicseau să ne-o dea se reducea la cuvântul „ATA”. Încercară să o convingă și pe Lys să meargă cu ele și nu pricepură de ce refuza. A doua zi după instalarea noastră m-am dus la vânătoare cu bărbații, lăsându-i lui Lys pistolul și câinele, dar ea nu avu ocazia să se folosească de aceste arme deoarece nici o reptilă sau fiară sălbatică nu se apropie de bazin în timp ce femeile se scăldau și nici altă dată. În mâlul de lângă mal nu se vedeau urme de fiare, iar apa nu părea, în orice caz, bună de băut.

Tribul acesta se hrănea îndeosebi cu animale mai mici, pe care le doborau cu toporiștile de piatră, după ce făceau un cerc larg în jurul stâncilor și-l strângeau în așa fel, încât să prindă vreun animal. Căluții și antilopele mai mărunte pe care le capturau erau îndeajuns pentru a le oferi hrana trebuitoare; mâncau și o sumedenie de fructe și legume. Nu aduceau niciodată hrană mai multă decât atâta cât le trebuia pentru satisfacerea nevoilor lor imediate. Și, în definitiv, de ce ar fi procedat altfel? Alimentația nu era o problemă pentru locuitorii din Caspak.

În cea de-a patra zi Lys mi-a spus că se simte în stare să întreprindă călătoria de întoarcere, așa că am pornit la vânătoare cu entuziasm; eram nerăbdător să mă înapoiez la fort, ca să văd dacă Bradley se întorsese cu echipa lui și ce rezultat avusese expediția lor. Voiam de asemenea să-i liniștesc în privința mea și a fetei, căci eram convins că ne și

credeau morți. Era o zi noroasă, deși caldă, cum sunt toate zilele în Caspak. Era ciudat să te gândești că, la numai câteva mile, iarna domnea pe oceanul băntuit de furtuni și că de jur împrejurul Capronei putea să ningă; nici o zăpadă nu putea pătrunde vreodată în atmosfera umedă și fierbinte a uriașului crater.

Am fost nevoiți să facem un ocol mai mare ca de obicei pentru a putea înconjura o mică turmă de antilope și tocmai când le mânam înainte, am zărit, la vreo două sute de iarzi înapoia mea, un frumos cerb roșu. Pesemne că adormise în iarba înaltă, căci l-am văzut ridicându-se și aruncând priviri speriate în jur și atunci l-am ochit și am tras cu pușca în el. Cerbul s-a prăbușit și am alergat ca să-l omor cu cuțitul lung și subțire, pe care-l promisem de la unul dintre vânători; dar în clipa când am ajuns lângă el, cerbul s-a ridicat în picioare și a alergat încă vreo două sute de iarzi, înainte de a se prăbuși din nou sub glonțul meu. Povestea asta s-a repetat încă o dată, înainte de a putea ajunge la el și a-i tăia gâtul. M-am uitat apoi în jur, după tovarășii mei, căci aș fi vrut să mă ajute să duc carnea acasă, dar nu i-am mai văzut. Am strigat de câteva ori și am așteptat, dar n-am auzit nici un răspuns și n-a venit nimeni.

În cele din urmă m-am plictisit și, tăind numai carnea pe care-o puteam transporta singur, am pornit în direcția stâncilor. Am mers, cred, vreo milă, până să-mi dau seama de tristul adevăr că mă rătăcisem. Cerul era complet acoperit de nori grei și nu zăream nici un semn după care să mă pot orienta. Am pornit în direcția ce mi se părea că e Sudul, dar care acum îmi spun că va fi fost Nordul și n-am zărit nici măcar un singur obiect familiar. Într-o pădure deasă am dat peste un lucru care, la început, m-a umplut de speranță, dar apoi de deznădejdea cea mai adâncă. Era o moviliță de pământ proaspăt răscolit, presărată cu flori de mult veștede

și având la margine o lespede de gresie. Era un mormânt, ceea ce însemna că ajunsesem în sfârșit într-un tărâm locuit de oameni. Îi voi găsi, îmi spuneam, iar ei îmi vor arăta drumul spre stânci, poate mă vor însoți până acolo și ne vor duce, pe mine și pe fată, înapoi la locuințele lor – locuințele unor oameni ca și noi. Speranțele și imaginația mea își dădură liber frâu înainte de a străbate cei câțiva iarzi ce mă despărteau de mormântul solitar și de a mă apleca pentru a putea citi literele strâmbe scrijelite pe lespeda aceea rudimentară. Iată ce am citit acolo:

*AICI ODIHNEȘTE JOHN TIPPET
ENGLEZ
OMORÂT DE UN TIRANOSAUR
10 SEPT. A.D. 1916
R.I.P.⁸*

Tippet! Mi se părea de necrezut. Tippet zăcea aici, în această pădure întunecoasă! Tippet murise. Fusese un om de treabă, dar nu pierderea lui ca atare mă tulbura, ci faptul că mormântul acesta tăcut dovedea limpede că Bradley ajunsesese până aici în expediția lui și că pierise probabil și el, deoarece ne înțelesesem să nu lipsească mult. Dacă dădusem peste mormântul unuia dintre membrii expediției, nu aveam oare temei să cred că și oasele celorlalți zăceau pe undeva prin apropiere?

---

⁸ Requiescat in pacem.

IX

În timp ce priveam, copleșit de gânduri și presimțiri rele, movilița aceea tristă și singuratică, m-am pomenit apucat brusc pe la spate și trântit la pământ. Un trup cald căzu peste mine și niște mâini vânjoase îmi prinseră brațele și picioarele. Când am putut să-mi ridic privirea, am văzut niște făpturi mătăhăloase care mă țintuiau la pământ, în vreme ce altele mă supravegheau. Și de data asta, aveam de-a face cu un tip uman diferit – un tip superior tribului primitiv pe care-l părăsisem. Erau mai înalți, craniile lor păreau mai bine formate, iar fețele mai inteligente. Aveau mai puține trăsături de maimuță și păreau mai puțin negroiți. Purtau arme, sulite cu vârful de cremene, cuțite de piatră și toporiști, în păr aveau pene și erau încinși cu un brâu făcut din pielea unui șarpe al cărui cap le atârna peste genunchi.

Firește că n-am reținut toate aceste detalii chiar în clipa capturării mele, căci aveam alte griji. Trei dintre agresori ședeau călare pe mine, încercând să mă imobilizeze și se zbăteau din răsuputeri ca să reușească. N-aș vrea să par îngâmfat, dar recunosc că sunt mândru de puterea mea și de iscusința de a o folosi – întotdeauna am fost mândru de această iscusință și de felul cum călăresc. În ziua aceea, numeroasele ore consacrate teoriei și practicii îmi aduseră în numai două-trei minute răsplata cea mai deplină a eforturilor investite. Californienii sunt, îndeobște, familiarizați cu *jiu-jitsu*, un sport căruia îi studiasem regulile vreme de mulți ani, atât la școală cât și la clubul athletic din Los Angeles, iar mai târziu avusesem printre subalternii mei un japonez care era expert în materie.

Mi-au trebuit doar vreo treizeci de secunde ca să frâng

cotul unuia dintre atacatorii mei, ca să-l trântesc pe un altul și să-l trimit de-a-ndăratelea spre ceilalți și ca să-l arunc pe al treilea peste capul meu, în așa fel încât să-și frângă gâtul în cădere. Ceilalți rămaseră înmărmuriți o clipă; atunci mi-am scos repede pușca atârnată în spinare, iar când ei s-au năpustit spre mine, am tras un glonte drept în fruntea unuia. Asta îi făcu pe toți să se oprească locului – nu moartea individului îi impresiona, ci împușcătura, un zgomot pe care-l auzeau pentru prima oară. În timp ce se pregăteau de un nou atac, unul dintre ei le vorbi cu glas poruncitor, într-o limbă asemănătoare, dar mai bogată decât aceea a tribului din miazăzi (după cum limba acestuia era superioară limbii lui Ahm). Am înțeles că le poruncea să stea pe loc. După aceea veni spre mine și-mi vorbi; mă întrebă, întâi, cine sunt, de unde vin și ce intenții am. I-am răspuns că sunt străin, că m-am rătăcit și că singura mea dorință este să-mi găsesc drumul înapoi spre tovarășii mei.

M-a întrebat cine erau aceștia și i-am răspuns arătându-i spre miazăzi și folosind o expresie caspakiană, care însemna, literal, „către început”. Uimirea i se zugrăvi limpede pe față, înainte de a se rosti în cuvinte:

— Acolo nu-i nici un *Galu*!

— Îți repet că sunt dintr-o altă țară, de dincolo de Caspak, hăt departe de stânci! i-am răspuns eu, furios. Nu știu cine-s *Galușii* de care vorbești, nu i-am văzut niciodată. Acesta e cel mai nordic punct unde am ajuns vreodată. Uită-te la mine, uită-te la îmbrăcămintea mea și la armele mele. Ai văzut vreodată vreun *Galu* sau vreo altă făptură din Caspak să aibă asemenea lucruri?

Individul fu nevoit să admită că nu văzuse și că-l interesa foarte mult persoana mea, pușca mea și felul cum îi învinsesem pe cei trei războinici ai săi. În cele din urmă se

arăta pe jumătate convins că-i spusese adevărul și se oferi să mă ajute, cu condiția să-i explic cum îl azvârlisem peste cap pe unul dintre oamenii lui și să-i fac cadou „sulița cu poc”, cum numea el pușca. Am refuzat să i-o dau, dar i-am făgăduit să-l învăț trucul cu aruncatul peste cap, dacă mă va călăuzi pe drumul cel bun. Mi-a răspuns că o va face mâine, acum fiind prea târziu și că aş putea veni în satul lor ca să-mi petrec noaptea acolo. N-aş fi vrut să-mi pierd timpul, dar individul stăruia atât, încât a trebuit să-i însoţesc. Îi lăsară pe cei doi morţi acolo unde căzuseră, fără măcar să-i privească – într-atât de puţin preţ are viaţa în Caspak!

Oamenii aceştia locuiau şi ei în peşteri, dar peşterile erau rodul unei inteligenţe superioare, care-i dusesese cu un pas mai aproape de omenirea civilizată, decât era tribul din miazăzi. Interioarele grotelor lor fuseseră curăţate de pietre, deşi erau încă departe de a fi curate; se vedeau acolo saltele de ierburi uscate acoperite cu piei de leopard, de râs şi de urs, iar în faţa intrărilor se înălţau praguri de piatră şi nişte cuptoare mici, circulare, tot din piatră. Pereţii grotei în care am fost condus erau acoperiţi cu desene scrijelite în gresie. Am desluşit contururile unui cerb roşu, gigantic, ale unor mamuţi, tigri şi alte jivine. Aici, ca şi la celălalt trib, nu erau copii şi nici bătrâni. Oamenii acestui trib aveau câte două nume, nume de câte două silabe, iar limba lor era formată din cuvinte bisilabice, pe când la tribul lui Tsa cuvintele erau, toate, monosilabice, cu excepţia câtorva, ca de pildă *ATIS* şi *GALU*. Numele căpeteniei era To-jo, iar familia lui număra şapte femei. Acestea erau mult mai atrăgătoare, sau în orice caz mai puţin hidoase decât femeile din tribul lui Tsa; una dintre ele era chiar drăguţă, fiind mai puţin păroasă şi având o piele destul de frumoasă şi foarte colorată.

Îmi arătau, cu toţii, mult interes şi-mi cercetau cu atenţie îmbrăcămintea şi echipamentul, pipăind şi mirosind fiecare

obiect. Am aflat de la ei că neamul lor era cunoscut sub denumirea „*Band-lu*”, adică oameni cu lănci. Tribul lui Tsa era numit „*Sto-lu*”, ceea ce înseamnă oameni cu topoare. Un loc inferior pe scara evoluției îl ocupau „*Bo-lu*”, oamenii cu ciomege, iar sub aceștia se aflau „*Alus*”-ii, care n-aveau nici grai, nici arme. Cuvântul „*Alus*” mi-a sugerat ceea ce mi se părea a fi cea mai remarcabilă descoperire făcută de mine în Caprona; dacă nu cumva era la mijloc o simplă coincidență, cuvântul acesta fusese transmis de la începuturile lumii, vreme de milioane de ani, aproape neschimbat. Era singurul fir ce mai rămăsese din străvechiul caier al unei culturi înfiripate pe vremea când Caprona era un munte de foc străjuind o întindere imensă de pământ clocotitor de viață. Era un cuvânt care lega insondabilul „atunci” de eternul „acum”. Și totuși ar fi putut să fie o simplă coincidență; rațiunea îmi spune că numai o coincidență face ca termenul ce desemnează, în Caspak, un om lipsit de grai, să fie „*Alus*”, iar în lumea noastră de azi „*Alalus*”.

Femeia drăgălașă despre care am pomenit se numea „*So-ta*”; ea îmi arăta un interes atât de viu, încât până la urmă *To-jo* se supără și-și manifestă dezaprobarea față de atențiile ei, trântind-o la pământ și împingând-o într-un colț al grotii. Am sărit între ei în timp ce-o lovea și, imobilizându-l grabnic, l-am târât afară din grotă. Urla de durere! L-am silit să-mi promită că n-o va mai lovi pe fată, amenințându-l că, altfel, îl voi pedepsi și mai rău. *So-ta* îmi aruncă o privire plină de recunoștință, dar celelalte femei ale lui *To-jo* se arătară țăfnoase și amenințătoare.

Ceva mai târziu în seara aceea, *So-ta* îmi mărturisi că va părăsi în curând tribul.

— *So-ta* ajunge curând *Kro-lu*, îmi șopti ea.

Am rugat-o să-mi explice despre ce era vorba și ea se

strădui, dar nici acum nu știu dacă i-am înțeles bine explicația. După gesturile pe care le făcea, am dedus că *Kro-lu* era un trib ai cărui oameni erau înarmați cu arcuri și săgeți, aveau vase de gătit, locuiau în niște colibe și creșteau animale. Se părea că tribul acesta era mai evoluat decât *Band-lu*. Înainte de a adormi, am reflectat îndelung la ceea ce-mi spusese So-ta. Am încercat să stabilesc vreo legătură între aceste neamuri atât de diferite, o legătură care să explice speranța pe care o nutrea fiecare dintre oamenii lor, că va deveni într-o bună zi *Galu*. So-ta îmi dăduse o vagă idee, dar imaginea rezultată din ea era atât de stranie, încât mi se părea de necrezut; totuși coincidea atât cu speranța exprimată de Ahm, cât și cu observațiile făcute de mine asupra diferitelor triburi întâlnite și asupra tipurilor caracteristice existente în fiecare trib în parte. Bunăoară, printre *Band-lu* se aflau tipuri ca So-ta, care mi se păreau a fi printre cele mai evolute și ca To-jo, care era abia cu o treaptă mai sus decât o maimuță, în timp ce alții aveau nasurile mai turtite, fețele mai teșite și trupurile mai păroase. Problema mă intrigă. Poate că în lumea din afară răspunsul la această problemă e închis în inima sfinxului. Cine știe? Eu, unul, n-am habar.

Cu aceste gânduri delirante, am adormit buștean. Când m-am trezit, mâinile și picioarele mi-erau legate fedeleș, iar armele îmi fuseseră luate. Cum de mi le luaseră fără să mă trezească, n-aș ști să spun. Era umilitor, dar adevărat. To-jo stătea, deasupra mea, în lumina tulbure a dimineții oare se strecura în peșteră.

— Arată-mi cum se aruncă un om peste cap pentru a-i frânge gâtul, îmi porunci el. Vreau să învăț asta de la tine înainte de a te omorî, căci te voi omorî!

Declarația asta directă mi se păru atât de ridicolă, încât am izbucnit în râs, chiar în fața morții. În treacăt fie spus,

moartea își pierduse pentru mine o bună parte din trăsăturile ei înfricoșătoare. Devenisem un adept al filosofiei lui Lys, în legătură cu nimicnicia vieții omenești. Îmi dădeam seama că avea destulă dreptate – că omul e un personaj caraghios care țopăie de la leagăn până la mormânt și care nu prezintă, practic, interes pentru nimeni altcineva decât pentru el însuși și un cerc de intimi.

So-ta, care stătea înapoia lui To-jo, își ridică o mână spre mine – prin acest gest cei din Caspak înlocuiau semnul negativ al clătinării capului.

— Lasă-mă să chibzuiesc, i-am răspuns eu lui To-jo, iar acesta mi-a acordat un răgaz până seara: îmi dădea o zi de gândire. Apoi plecă. Femeile la fel. Bărbații se duceau la vânătoare, iar femeile – după cum aveam să aflu de la So-ta – se duceau la bazin, unde se scăldau întocmai ca femeile din tribul *Sto-lu*. Când am întrebat-o ce înseamnă acest ritual, So-ta mi-a răspuns, ceva mai târziu:

— *Ata*.

Am zăcut acolo vreo două-trei ore, legat fedeleș, când deodată So-ta intră în peșteră, ținând în mână un cuțit ascuțit – era chiar cuțitul meu, cu care-mi tăie legăturile.

— Vino! îmi spuse ea. So-ta merge cu tine înapoi la *Galú*. E timpul ca So-ta să plece de la *Band-lu*. Împreună mergem la *Kro-lu*, apoi la *Galú*. To-jo vrea să te omoare azi-noapte. Omoară și pe So-ta dacă află că ea ajutat pe tine. Plecăm împreună.

— Plec cu tine la *Kro-lu*, i-am răspuns, dar pentru asta

— Nu te poți întoarce, îmi spuse ea. E oprit. Te-ar ucide. Ai venit până aici – nu mai e întoarcere.

— Dar trebuie să mă întorc! Oamenii mei sunt acolo. Trebuie să mă întorc și să-i călăuzesc înapoi.

Ea stăruia și eu la fel, dar în cele din urmă am ajuns la un compromis: ne-am înțeles s-o însoțesc până la ținutul tribului *Kro-lu*, de unde urma să mă întorc la ai mei și să-i conduc spre miazănoapte, într-o regiune ceva mai ferită de pericole și cu locuitori mai puțin sângeroși. Fata îmi aduse toate lucrurile ce-mi fuseseră furate – pușca, munițiile, cuțitul – apoi am luat-o de mână și, coborând faleza, am pornit spre miazănoapte.

Am mers cale de vreo trei zile, până am ajuns, într-un amurg, lângă un sat alcătuit din niște colibe acoperite cu paie. So-ta mi-a spus că va intra singură în sat; eu nu trebuia să fiu văzut, dacă nu intenționez să rămân, căci după ce ajungeai aici n-aveai voie să te întorci și să rămâi în viață. Așa că-și luă rămas bun de la mine. Era o fată drăguță și o prietenă credincioasă – mai degrabă ca un bărbat decât ca o femeie. În felul ei barbar, era și rafinată și castă. Fusesse soția lui To-jo. Printre *Kro-lu* își va găsi un alt soț, potrivit obiceiurilor din ciudata lume caspakiană. Mi-a mărturisit însă deschis că, dacă mă voi întoarce, ea își va lăsa soțul și va veni la mine, căci mă prefera oricărui alt bărbat. După o viață de sficiune, devenisem răsfățatul femeilor! M-am despărțit de ea la marginea satului, fără să văd măcar ce fel de oameni locuiau acolo și am pornit spre miazăzi, prin întunericul ce se lăsa. În cea de-a treia zi m-am abătut puțin înspre apus, ca să ocolesc ținutul tribului *Band-lu*, fiindcă nu voiam să-mi pierd timpul din pricina lui To-jo. În cea de-a șasea zi am ajuns la stâncile tribului *Sto-lu*. Inima îmi bătea tot mai tare, căci știam că acolo era Lys; în curând o voi

strânge iarăși în brațe, în curând buzele-i fierbinți se vor contopi cu ale mele. Eram convins că-i în siguranță printre sălbaticii aceia și-mi imaginam bucuria și dragostea din ochii ei în clipa când mă va vedea ieșind de după ultimul pâlț de copaci.

Era către amiază. Femeile se întorseseră desigur de la bazin. Totuși, apropiindu-mă de stânci, nu vedeam nici un semn de viață, nicăieri. „Poate că or fi zăbovit mai mult la scaldă” îmi spuneam.

Dar când am ajuns chiar la poalele stâncilor, am zărit o priveliște care însemna sfârșitul speranțelor și al fericirii mele pe acest pământ. Sub ochii mei se înșirau, ca niște semne mute și înfricoșătoare, o sumedenie de oase despuiate de carne, oasele unor ființe cu chip de om, oasele celor din tribul *Sto-lu*, iar în peșteri nu era nici o urmă de viață!

Am privit cu luare-aminte rămășițele acelea lugubre, printre care aș fi putut găsi din clipă în clipă craniul ființei dragi, de care era legată fericirea mea pe acest pământ; dar, cu toate că am cercetat cu atenție fiecare dintre cele peste douăzeci de tidve, n-am găsit decât craniile unor ființe abia cu o treaptă superioară maimuțelor. Așadar, exista încă o speranță! Vreme de alte trei zile am căutat spre nord și spre sud, spre est și spre vest, dar n-am găsit nici o urmă din tribul „oamenilor cu topoare” din Caspak. Între timp începuseră ploile și vremea devenise relativ friguroasă pentru Caprona.

În cele din urmă am renunțat să mai caut și am pornit spre „Fortul Dinozaur”. Vreme de o săptămână – o săptămână plină de spaima și de primejdiile unei lumi primordiale – am tot mers în direcția ce mi se părea a fi sudul. Soarele nu strălucea niciodată: ploaia nu mai contenea. Fiarele pe care le întâlneam erau mai puține la

număr, dar infinit mai feroce și totuși am supraviețuit. În cele din urmă, mi-am dat seama că m-am rătăcit de-a binelea și că nu mi-aș putea recăpăta simțul de orientare nici măcar după un an, umblând mereu în lumina soarelui. Copleșit de înfricoșătoarea certitudine că n-o voi mai putea regăsi niciodată pe Lys, am dat deodată peste un alt mormânt – mormântul lui William James, o lespede rudimentară, pe care scria, cu litere stângace, că omul murise în ziua de 13 septembrie, ucis de un tigru cu ghearele de oțel.

Cred că, atunci, m-am dat bătut. În viața mea nu mă simțisem mai deznădăjduit și mai neajutorat. Eram pierdut. Nu-mi puteam regăsi prietenii. Nu știam nici măcar dacă au rămas în viață; de fapt, nu puteam crede că trăiesc. Eram sigur că Lys murise. Aș fi vrut să mor și eu și totuși mă agățam de viață – chiar așa neajutorat și deznădăjduit cum eram. Mă agățam de viață, pentru că vreun strămoș reptilian făcuse la fel și-mi transmisese, prin veacuri, cel mai puternic instinct ce-i călăuzise creierul minuscul – instinctul de autoconservare.

În cele din urmă am ajuns la bariera de stânci și, după trei zile de eforturi nebunești, m-am cățărat până în creștetul lor. Am construit un fel de scări, am astupat cu bețe găurile din stâncă, am tăiat cu cuțitul niște crampoane pe care să-mi sprijin degetele de la mâini și de la picioare și am izbutit să ajung sus. Nu departe de creștet am găsit o grotă uriașă – locuința vreunei făpturi aripate din Triassic⁹. Acum e locuința mea. Am ucis acea făptură și i-am luat cuibul. M-am urcat pe culmea stâncilor și am privit întinderea cenușie a Pacificului învăluit de iarna australă. Era frig acolo sus. E frig și astăzi. Totuși, aici stau și veghez, pândind ceva care știu că nu se va arăta niciodată – o corabie!

---

⁹ Eră geologică, anterioară Jurasicului.

X

O dată pe zi cobor la poalele falezii ca să vânez și să beau apă dintr-un izvor rece și limpede. Am trei ploști pe care le umplu cu apă și le iau cu mine în peșteră, ca să am ce bea în nopțile lungi. Mi-am meșterit o lance și un arc cu săgeți, pentru a-mi putea păstra munițiile, care s-au împutinat. Hainele mele s-au zdrențuit de tot. Măine le voi lepăda și le voi înlocui cu pieile de leopard, pe care le-am tăbăcit și le-am cusut, făcându-mi din ele un veșmânt trainic și călduros. Sus pe stânci e frig. Am aprins un foc peste care stau aplecat în vreme ce scriu. Dar mă simt la adăpost aici. Nici o altă ființă vie nu se încumetă până la culmea glacială a stâncilor. Sunt la adăpost și sunt singur cu necazurile mele și cu amintirea bucuriilor mele – dar fără speranță. Se spune că speranța dăinuie veșnic în inima omului, dar în inima mea nu e pic de speranță.

Am cam isprăvit. Voi îndoi aceste file și le voi vâri în termos. Îi voi pune dopul și voi înșuruba bine capacul, apoi voi azvârli sticla cât voi putea mai departe, pe mare. Vântul bate spre larg; fluxul mână apele tot înspre larg; poate că sticla va nimeri într-unul din acei curenți oceanici care circulă neconținut de la un pol la altul și de la un continent la altul, pentru a ajunge în cele din urmă la vreun țărm pustiu. Dacă soarta va fi prielnică și va îngădui acest lucru, atunci, *veniți și salvați-mă, pentru numele lui Dumnezeu!*

*

*   *

Am scris aceste rânduri acum o săptămână, socotind că voi încheia cu ele cronica vieții mele pe Caprona. Mă oprisem

ca să schimb vârful penei mele și ca să agit cerneala brută (preparată prin stoarcerea unor boabe negre și prin amestecarea cu apă), înainte de a-mi pune iscălitura, când dinspre valea depărtată am auzit, vag, un zgomot lesne de recunoscut, Tremurând de emoție, am sărit în picioare, pentru a privi în vale, de pe lespedea mea amețitoare. Zgomotul acela era o împușcătură, așa că vă dați seama că, pentru mine, era un zgomot plin de semnificație. Privirea mea străbătu într-o clipă valea, până când desluși patru siluete la poalele falezii – un om atacat de trei hienodoni, cum se numesc ferocii și sângeroșii câini sălbatici din Eocen¹⁰. O a patra fiară zăcea moartă, sau în agonie, în apropiere.

Nu puteam fi sigur de la înălțimea de unde priveam, totuși inima îmi spunea că era Lys, iar judecata îmi încuraja dorința aprigă, căci persoana aceea, oricare ar fi fost, avea un singur pistol, întocmai ca și Lys. Primul val de entuziasm fu însă alungat grabnic de convingerea că ființa care se lupta acolo era ca și pierdută. Norocul, numai norocul o făcuse să doboare dintr-o singură împușcătură una dintre fiarele acelea, căci chiar și o armă grea ca pistolul meu e total neputincioasă în fața carnasierilor din Caspak, fie ei și mai mici. Peste câteva clipe, cele trei hiene vor trece la atac! O împușcătură zadarnică nu va face decât să sporească turbarea fiarei atinse de glonte și atunci, omul va fi sfâșiat în bucăți!

Poate că era Lys! La gândul acesta, inima încetă parcă să-mi bată, dar mintea și mușchii mei răspunseră spontan la hotărârea pe oare eram silit s-o iau. Exista o singură speranță, o singură cale – și am urmat-o. Mi-am dus arma la umăr și am ținut cu atenție. Era un tir periculos, căci de la o înălțime atât de mare nu poți nimeri ținta decât dacă ești

---

¹⁰ A doua (și cea mai lungă) epocă a perioadei Terțiare din Era Cenozoică.

obișnuit să tragi. Precizia tirului ține însă de ceva care transcende legile și regulile științifice. Nu-mi pot explica altfel performanța mea din acel moment. Arma mea s-a rostit de trei ori – trei silabe scurte și rezezi ale morții. N-am țintit în mod deliberat și totuși fiecare împușcătură a doborât o hienă.

De la lespedea mea până la poalele stâncilor erau vreo câteva mii de iarzi de pantă primejdioasă și totuși citez a spune că nici măcar prima maimuță din care se trage neamul omenesc n-ar fi putut egala viteza cu care am coborât acea pantă abruptă. Ca să străbați ultimele două sute de picioare, trebuia să treci peste un grohotiș ce ducea în fundul văii; tocmai ajunsesem la marginea grohotișului, când îmi veni în auz un strigăt: „Bowen! Bowen! Vino repede, iubitele!”

Fusesem prea absorbit de primejdiile coborâșului pentru a mai privi spre vale, dar strigătul acela care-mi confirma că era într-adevăr vorba despre Lys și-mi spunea că e iar în pericol, mă făcu să-mi îndrept grabnic privirile spre ea, la timp ca să zăresc o namilă păroasă care-o apuca și pornea în fugă spre pădurea apropiată. Am sărit din stâncă în stâncă, aidoma unei căprioare, pe urmele fetei și a monstrului hidos care-o răpise.

Era mai masiv decât mine și atât de îngreunat de povara pe care-o purta, încât l-am ajuns repede din urmă; atunci monstrul se întoarse cu fața spre mine, rânjind și mârâind. Era Kho, din tribul lui Tsa. Recunoscându-mă, o azvârli pe Lys la pământ și se năpusti spre mine, strigând:

— Ea e a mea! Omor! Omor!

Fusesem nevoit să-mi lepăd arma înainte de a începe coborâșul pantei, așa că acum eram înarmat doar cu un cuțit

de vânătoare pe care l-am scos din teacă în clipa când Kho s-a năpustit spre mine. Era un animal vânjos, cu o musculatură puternică, iar străvechiul impuls, care i-a făcut pe masculi să se bată încă în zorile vieții pe pământ, îl umplea de ură și de setea de a ucide; dar eu însumi eram însuflețit de același impuls primar. Două sălbăticiuni apocaliptice se repezică atunci una spre gâtul celeilalte, în umbra celor mai bătrâne stânci ale pământului – omul de astăzi și omul de odinioară, însuflețiți amândoi de aceeași nemuritoare patimă, care a dăinuit neschimbată de-a lungul tuturor veacurilor și erelor, de la începutul lumii încoace și care va dăinui în vecii vecilor: femeia, nepieritoarea Alfa și Omega a vieții!

Kho îmi căuta beregata cu dinții. Părea să fi uitat de toporul ce-i atârna pe coapsă, prins într-o cataramă din piele de zimbru, după cum eu însumi uitasem, o clipă, de pumnalul ce-l țineam în mână. Sunt sigur că Kho m-ar fi învins cu ușurință într-o luptă de acest fel, dacă glasul lui Lys n-ar fi deșteptat în creierul meu, o clipă amorțit, iscusința și viclenia omului rațional.

— Bowen! îmi strigă ea. Cuțitul! Cuțitul!

A fost de ajuns ca să mă smulgă din vremea de demult în care creierul meu se rătăcise și să mă transforme din nou într-un om modern, în luptă cu un animal neîndemânatic și nepriceput. Fălcile mele nu mai încercară să muște gâtul acela păros; în schimb, cuțitul meu căută și găsi un loc între două coaste, deasupra acelei inimi sălbatice. Kho scoase un urlet înfricoșător, se zvârcoli spasmodic și se prăbuși țepăn la pământ. Iar Lys se aruncă în brațele mele.

Toate spaimele și necazurile trecutului se risipiră și astfel devenii iarăși cel mai fericit dintre oameni.

Curând după aceea mi-am ridicat din nou privirea, cu oarecare teamă, spre lespedea din fața peșterii mele, căci mi se părea absurd să mă aștept din partea unei fete moderne să se încumete a înfrunta pericolele unui astfel de urcuș. Am întrebat-o dacă se simte în stare să întreprindă urcușul, iar ea mi-a răspuns, râzând vesel:

— Privește!

Și, alergând spre poalele stâncilor, a început să se cațere ca o veveriță, încât a trebuit să fac eu însumi mari eforturi pentru a putea ține pasul cu ea. La început mi-a fost teamă, dar în curând mi-am dat seama că fata era la fel de călită ca și mine. Când am ajuns în sfârșit la lespedea mea și am cuprins-o iar în brațe pe Lys, ea mi-a amintit că trăise vreme de câteva săptămâni viața unei fete a peșterilor, printre mânuitorii de topoare. Aceștia fuseseră alungați din grotele lor de către un alt trib, care-i omorâse pe mulți dintre ei și le răpise jumătate din femei, iar stâncile către care plecaseră se dovediseră a fi mult mai înalte și mai abrupte, astfel încât Lys devenise, vrând-nevrând, o alpinistă încercată.

Mi-a mai vorbit despre Kho și despre pasiunea lui pentru ea, acum, după ce toate femeile îi fuseseră răpite, precum și despre existența îngrozitoare pe care-o dusesse: viața ei ajunsese un adevărat coșmar, deoarece trebuia zi și noapte să se ferească de monstrul acela. Un timp, Nobs îi servise drept scut, dar într-o zi câinele dispăruse și n-avea să-l mai vadă de-atunci încolo. Lys e de părere că Nobs a fost răpit; îi împărtășesc părerea, fiindcă sunt sigur, ca și ea, că Nobs n-ar fi părăsit-o niciodată. Rămasă fără apărare, Lys ajunsese la cheremul aceluia sălbatic, care izbutise curând să pună gheara pe ea la poalele falezei; dar tocmai când monstrul o purta, triumfător, spre peștera lui, ea reușise să scape.

— M-a urmărit vreme de trei zile prin lumea asta îngrozitoare, încheie Lys. Nu-mi dau seama cum de-am scăpat cu viață și nu știu cum de-am fost în stare să alerg mai repede decât el, dar am alergat, până adineauri, când m-ai găsit. Soarta a fost blândă cu noi, Bowen!

Am scuturat din cap și am strâns-o tare în brațe. Apoi am vorbit și am făcut planuri de viitor, în vreme ce fripturile de antilopă se rumeneau pe foc. Am ajuns la încheierea că nu există nici o speranță de salvare, că eram amândoi osândiți să trăim și să murim pe Caprona. În definitiv, ar fi putut să fie și mai rău! Mai bine să trăiesc aici, mereu alături de Lys, decât să trăiesc aiurea, fără ea. Și Lys, draga de ea, spune despre mine același lucru. Mă tem însă pentru viața ei. E o viață aspră, cumplită, periculoasă și mă voi ruga neconținut să găsim o ieșire.

În noaptea aceea norii se risipiră și luna străluci deasupra lespezii noastre; acolo, mâna în mână, ne-am întors fețele spre cer și ne-am jurat credință. Nici o instituție omenească n-ar fi putut să ne cunune în chip mai sfânt decât ne-am cununat noi înșine. Suntem soț și soție și suntem fericiți. Dacă o vrea Domnul, vom trăi aici până la capătul zilelor noastre. Dacă o vrea altminteri, atunci manuscrisul acesta, pe care-l voi încredința de îndată stihiei de nepătruns a mării, va cădea în mâini prietenoase. Totuși, suntem amândoi lipsiți de speranță. Așa că spunem adio, prin acest ultim mesaj, lumii de dincolo de fortăreața stâncilor.

(semnat) *BOWEN J. TYLER jr.*
și *LYS LAR TYLER.*

POSTFAȚĂ

EDGAR RICE BURROUGHS

Numele scriitorului american Edgar Rice Burroughs este legat, în conștiința cititorilor, de Tarzan, fabulosul erou al unor cărți și filme celebre. Ca în multe alte cazuri, autorul a fost eclipsat de gloria propriului său personaj, devenit un adevărat zeu în mitologia tineretului din numeroase țări ale lumii. Despre creatorul lui Tarzan nu vorbește nici o istorie serioasă a literaturii din Statele Unite; el este pomenit, cel mult, la capitolul „para-literaturii” ca un continuator al tradiției „romanelor de un gologan” (dime-novels), tradiție întemeiată în secolul trecut și cultivată încă, foarte asiduu, de numeroși scriitori de peste ocean.

Și totuși, Edgar Rice Burroughs este mai mult decât un fabricant de „para-literatură” pentru uzul unei anumite vârste intelectuale, care nu ține de numărul anilor. Autor al unei opere prodigioase (numai cărțile despre Tarzan însumează 26 de titluri!), el este considerat, astăzi, ca un precursor al literaturii de anticipație și ca făuritorul unui gen nou, apropiat de ceea ce în lumea anglo-saxonă se numește „Heroic Fantasy” — fantezia eroică. (Cf. J. Goimard, în articolul publicat în ziarul „Le Monde” din 4 iulie 1970, sub titlul „Tarzan, Mit al secolului XX”). Născut la 1 septembrie 1875 la Chicago, într-o familie înstărită, Edgar Rice Burroughs și-a făcut studiile în diferite școli particulare, ajungând în cele din urmă la Academia Militară din Michigan. După absolvirea

acesteia, a dus o existență aventuroasă, practicând tot felul de meserii: cioban în Idaho, căutător de aur în Oregon, agent al poliției feroviare din Salt Lake City, om de afaceri etc. Nici una dintre aceste îndeletniciri nu i-au adus, lui și familiei sale (în 1900 s-a căsătorit cu Emma Centennia Hulbert, care i-a dăruit trei copii), prosperitatea și tihna atât de râvnite. Dicționarul biografic, din care extragem aceste date („Twentieth Century Authors”, edited by Stanley J. Kunitz and Howard Haycraft, New-York, The H. W. Wilson Company, 1942, și Suplimentul aceluiași Dicționar, publicat în 1955), precizează că, la vârsta de 36 de ani, Burroughs era „un ratat perfect”. „Singura distracție pe care și-o putea îngădui era obiceiul lui de a visa cu ochii deschiși, despre aventuri năstrușnice pe alte planete sau în locuri sălbatice ale pământului. Căzându-i sub ochi niște reviste de mare tiraj, el, care în viața lui nu scrisese un cuvânt, a hotărât că poate să scrie lucrări mai bune decât poveștile citite în paginile acelor reviste, pur și simplu dând expresie viselor sale. Rezultatul a fost o suită de povestiri despre viața pe Marte.”

În 1912 Burroughs și-a scris prima povestire despre Tarzan, iar în 1914 i-a apărut prima carte. „Restul — spune Dicționarul — este istorie. Domnul Burroughs este nu atât un scriitor, cât o instituție” ...

Din vânzarea milioanei de exemplare ale cărților sale despre Tarzan (douăzeci și cinci de milioane, până pe la începutul celui de-al doilea război mondial!), Edgar Rice Burroughs a agonisit o avere uriașă, dar a continuat să scrie chiar și după ce a devenit o „instituție” — de fapt, o societate pe acțiuni, creată sub numele lui, cu scopul de

a negocia Edgar Rice Burroughs drepturile de adaptare cinematografică a cărților sale și de a-i edita operele. La vârsta de 66 de ani, a fost trimis de un ziar din Los Angeles în calitate de corespondent de război în Pacific. Reîntors după patru ani acasă, și-a petrecut restul vieții în „ranch”-ul lui din localitatea sudcaliforniană Encino - localitate unde poșta însăși și-a luat numele de „Tarzana”... Acolo a și murit, la 19 martie 1950, lăsând în urma lui cincisprezece romane inedite.

„Tărâmul uitat de Timp”, publicat mai întâi în 1918 într-o revistă („Blue Book Magazine”), și abia în 1924 sub forma unui volum separat, este un mic roman de o factură oarecum aparte în raport cu aceea a majorității scrierilor lui Burroughs. Debutând ca o povestire realistă, despre una din numeroasele bătălii navale purtate pe oceanele și mările lumii în cursul primului război mondial, cartea ajunge, la jumătatea ei, într-o zonă fantastică, pe care autorul o explorează cu îndrăzneală, dar și cu stângăciile inerente unui asemenea subiect. A face să trăiască sub ochii cititorului o lume ca aceea descoperită de Bowen Tyler, tânărul protagonist al povestirii, și de tovarășii săi de pe bordul submarinului „U-33”, nu era o treabă ușoară, deși Burroughs avea la îndemână unele modele anterioare. Ideea în sine nu era nouă — ea fusese tratată de Jules Verne în „O călătorie spre centrul pământului” (1864) și, mai aproape de Burroughs, de Conan Doyle în romanul „Lumea dispărută” (1912). Povestirea scriitorului american este evident influențată, îndeosebi de romanul lui Conan Doyle (apărut în românește la Editura tineretului în 1958 și în volumul publicat în 1966 de aceeași editură, sub

titlul „Aventurile profesorului Challenger”). În acest roman e vorba de „o lume dispărută”, situată undeva în bazinul Amazonului, pe un podiș inaccesibil: „O suprafață de teren, tot atât de întinsă ca și Sussex-ul, de pildă, a fost ridicată în bloc, cu tot ce avea pe ea ca vietate, și ruptă de restul continentului prin prăpăstii perpendiculare. Duritatea pereților făcând acest podiș cu neputință de atins, consecința firească e că legile naturii au fost suspendate. Influențele de tot felul, care în alte părți cârmuiesc viața, au fost anulate sau modificate. Au supraviețuit aici ființe care, în alte condiții, ar fi dispărut.”

Întocmai ca în romanul lui Conan Doyle, în povestirea lui Burroughs avem de-a face cu un tărâm în care legile naturii au fost suspendate. Caprona, denumită astfel după un navigator italian, Caproni, care a întrezărit-o prima oară, pe la începutul secolului al XVIII-lea, fără a putea însă debarca pe țărmul ei stâncos, neospitalier, este un continent din Mările Sudului, scufundat în parte, în urma unei erupții vulcanice teribile. („După părerea mea — spune protagonistul povestirii — Caprona a fost cândva, într-o eră foarte depărtată, un masiv muntos căruia o erupție vulcanică neînchipuit de puternică i-a năruit întreaga coamă, azvârlind mii de stânci de jur împrejur și lăsând un crater enorm; apoi, continentul s-a scufundat, poate, întocmai ca alte continente străvechi, lăsând deasupra mării doar creasta Capronei”).

Pe lângă similitudinea tematică, există și unele asemănări de detalii — ca și în „Lumea pierdută”, Tyler și tovarășii săi sunt atacați de maimuțe antropoide, băștinașii ceva mai evoluți locuiesc în peșteri, stâncile

care străjuiesc Caprona sunt perpendiculare etc. Fauna de pe Caprona e, în esență, aceeași ca fauna de pe podișul imaginat de Conan Doyle — cu pterodactili, dinozauri și alte animale antediluviene. Și totuși, „coșmarul mezozoic” din povestirea lui Burroughs nu e o simplă copie a celui din „Lumea pierdută” după cum nici romanul lui Conan Doyle nu e o simplă imitație a modelului anterior oferit de Jules Verne în „O călătorie spre centrul pământului”. În prefața lui la „Lumea pierdută” Ion Hobana, vorbind de coincidențele dintre o altă povestire a lui Conan Doyle și un roman al lui Rosny aîné, conchide că „avem de-a face cu încă o manifestare a migrației ideilor în literatura științifico-fantastică”. E o concluzie ce se impune și în cazul povestirii lui Burroughs, de care ne ocupăm.

Problema care se pune este alta: ce face Burroughs cu ideea care stă la temelia povestirii sale? În ce măsură izbutește el să-i dea poezie și consistență? Căci, așa cum arată Kingsley Amis în cunoscuta sa lucrare despre „Universul literaturii științifico-fantastice” (titlul ei englezesc fiind „New Maps of Hell”, Hărți noi ale iadului) există „un fenomen care se produce încă destul de frecvent în literatura științifico-fantastică modernă: fenomenul unei idei interesante, dar tratată prost”.

„Tărâmul uitat de Timp” e o povestire care reușește, în bună măsură, să-și facă plauzibilă ideea ce-i stă la bază. Aventurile dramatice relatate în prima jumătate a povestirii constituie o foarte potrivită „rampă de lansare” pentru zborul imaginației autorului în lumea fantastică pe care ne-o descrie în cea de-a doua parte; scenele de groază din „jumătatea realistă” a cărții pregătesc astfel

„coșmarul mezozoic” despre care am pomenit.

Cele două planuri ale povestirii continuă să se întrepătrundă chiar și după ce aceasta ia o direcție net fantastică; Burroughs nu o face, poate, în mod deliberat, dar imaginea globală pe care ne-o dă despre Caprona reprezintă o prelungire a lumii din 1916, o proiecție a coșmarului real provocat de primul război mondial. Baronul von Schoenvorts, comandantul submarinului german capturat de Bowen Tyler și de marinarii de pe vasul englez scufundat de submarin, rămâne — chiar și în acest „tărâm uitat de Timp” — un ofițer prusac, însuflețit de o ură pe cât de oarbă, pe atât de anacronică. El calcă în picioare pactul încheiat cu „aliații” din îndemnul generosului și lucidului Tyler. Comportamentul oamenilor-maimuță din Caprona nu se deosebește prea mult de acela al unor „ființe superioare” ca baronul german, pare a spune Burroughs.

Autorul „Tărâmului uitat de Timp” nu trage însă o concluzie pesimistă, mizantropică, din aceste paralelisme. Satira lui e îndreptată exclusiv împotriva militarismului prusac, ale cărui crime sunt denunțate cu vigoare, mai ales în prima parte a povestirii. În rest, Burroughs își proclama la tot pasul încrederea în viață și exaltă curajul, inventivitatea și spiritul de abnegație al oamenilor. O face chiar cu un soi de naivitate juvenilă, cu acel optimism specific yankeu, care caracteriza acțiunile multora dintre compatrioții săi în „perioada eroică” a colonizării Vestului. Bowen Tyler devine astfel un personaj din familia spirituală a lui Tarzan, un atlet justițiar, căruia nu-i poate sta în cale nimeni și nimic. Pentru ca asemănarea să fie și mai perfectă, autorul îi oferă eroului prilejul de a

se îndrăgosti de o fată tânără și frumoasă, grație căreia va putea să-și îndure mai ușor soarta vitregă. Sentimentalismul dulceag al acestei idile ne arată, din nou, limitele scriitorului american, care, potrivit spuselor prietenului său Cyril Clemens, „nu-și lua niciodată prea în serios munca literară”. Meritele lui Burroughs trebuie căutate altundeva decât în domeniul psihologiei sau al stilului.

Referindu-se mai ales la povestirile „marțiene” ale creatorului lui Tarzan, Jacques Goimard sublinia, că așa-numita „science-fiction” „este un gen literar, dar și un vis, care abia așteaptă să se constituie într-o mitologie”.

„Tărâmul uitat de Timp” este un asemenea vis, unul din numeroasele vise făurite de Edgar Rice Burroughs, într-o vreme când literatura științifico-fantastică abia se constituia. Din acest punct de vedere, are dreptate Jacques Goimard să spună că „gustul pentru avânturile imaginației, vizibil la toți autorii anglo-saxoni, nu vine nici de la Wells, nici de la Verne, ci de la acela care rămâne marele primitiv al genului: Edgar Rice Burroughs (Cf. Jacques Goimard, în articolul publicat în „Le Monde” din 9 aprilie 1971, sub titlul „Le Grand Primitif du Genre - E. R. Burroughs”).

PETRE SOLOMON

CUPRINS :

The Land that Time Forgot.....	2
Blue Book Magazine-1918.....	2
I.....	3
I.....	4
II	16
III.....	29
IV.....	46
V	70
VI.....	84
VII.....	96
VIII	102
IX.....	114
X	123
POSTFAȚĂ.....	129
EDGAR RICE BURROUGHS.....	129

The Land that Time Forgot

Edgar Rice Burroughs

ace
SCIENCE
FICTION
CLASSIC
47020
60¢

EDGAR RICE BURROUGHS THE LAND THAT TIME FORGOT

Marooned in a lost land of Dawn Age monsters

